

SAN MATEO

Mateo ā daacátjidih jwí tēi beh joyát pínah naáwát

¿Déhe tīgáá daácniji? Jesús ā bohéniji Mateo nin náodih át daacáp wut jī. Caán Romadih bóo maáh dínero ā uúbh wūhat túttni jūmna, Jesús caandíh “Jūúwá”, ā niijíchah joinít, áih tewatdih cádahnit Jesúsjeéh át bejep wut jī. Marcos, Lucasbút daácna, nin Mateodih “Levi” ít niijíp wut jī.

¿Dedtih át daácji? Nin náodih Griego wéheatjīh daácna, Griego wéhenit judíowādih át daacáp wut jī. Judíowā í nūo Abraham wūtdih jwíh naóhna, Jesús ā nūowā í wūtnadih ā naáwátidih ennit, judíowādih ā daacátjidih jwí jéihna caá.

¿Dedmant, débólih cah, át daácji? Chah dawá jéihnit “Judea baácboó jūmna, nin náodih át daacáp wut jī”, í niij jenah joiná caá. Bitá jéihnitboó “Siria baácđih bóo Antioquía tútchiboó jūmna, át daacáp wut jī”, í niij jenah joiná caá. Biquína jéihnit “Jópchi 50 dée (Jesús ā wunat túttimah 17 jópchi túttimah dée) át daacáp wut jī”, í niij jenah joiná caá. Bitaboó “Jópchi 58—62 dée (Jesús ā wunat túttimah 25—29 jópchi túttimah dée) át daacáp wut jī”, í niij jenah joiná caá. Bitaboó “Jópchi 70 dée (Jesús ā wunat túttimah 37 jópchi túttimah dée) át daacáp wut jī”, í niij jenah joiná caá.

¿Dedé pínah tīgáá át daácji? Dios ā wahni Cristo, judíowā í páini, Jesús ā jūmatdih Mateo queédih át jéihyahip wut jī. Páant tīgáá jon játih moón Dios naáwátidih naóh yapanit í daacátji pah bíc yoobó Jesús ā yapatjidih dawá láa Mateo át naáwáp wut jī. Moisés ā daácniji tólihna (Génesis, Éxodo, Levítico, Números, Deuteronomio) cinco ā jūmat pah muntih, Jesús cinco ā bohéatđihbút Mateo át daacáp wut jī: Caps. 5—7; Cap. 10; Cap. 13; Cap. 18; Caps. 24—25. Pánih daácna, Jesús jáap Moisés panihni jūmna, Moisésji chah ā jūmatdihbút át jūmup wut jī.

San Mateo ded pah ā jūmat:

1. Jesús ā cáac jūmat, wébít ā jūmatji (1.1—2.23)
2. Jesús ā teo jwíhatji (3.1—4.25)
3. Jesús jeé náj yacapboó jūmnit ā bohéatji (5.1—7.29)
4. Jesús cáacwādih ā teo wáacatji (8.1—9.38)
5. Jesús ā bohénitdih ā wahat pínah játih queédih ā bohéatji (10.1—11.1)
6. Jesús Galilea baácđih jibni caanjīh moondíh ā teo wáacatji (11.2—12.50)
7. Jesús siete ā jenah joyátjīh ā bohéatji (13.1-52)
8. Jesús Galilea baácmant bejnit, bíh baácnadih moondíh ā teo wáacatji (13.53—17.27)
9. Ded pah áihwā í jūmat pínahđih Jesús ā bohéatji (18.1-35)
10. Jesús Judea baác, Perea baácđih jibnit, caanjīh moondíh ā teo wáacatji (19.1—23.39)
11. Ded pah péeni yeó jáapna ā jūmat pínahđih Jesús ā bohéatji (24.1—25.46)
12. Jesús ā wun wūhat, ā jwúub boo pud jūúwátji (26.1—28.20)

**Dios wūúh, Jesucristo,
ā nuowāji í wūtna
(Lc 3.23-38)**

1 ¹Weém, Mateo, ded pah Jesucristo ā jūmatjidih wā daácna caá. Jesucristo ā nuowāji í wūtnadih wā jwíh naóhđipna caá. Á nuoji jon játih bóo David wūt

jūmni át jūmup wut jī. Caán ā jūmat pínah játih ā nuoji Abraham wūt jūmnibút át jūmup wut jī.

² Abraham Isaac íp
āt jūmup wut jī.
Isaacboó Jacob íp
āt jūmup wut jī.
Jacobboó Judá ā déewājīh

- ī íip āt jumup wut jī.
³ Judáboó ā weh chénewā
 ít jumup wut jī.
 Fares, Zara ít wūt jumup wut jī. Ī íin
 Tamar
 mit wūt jumup wut jī.
 Faresboó Esrom íip
 āt jumup wut jī.
 Esromboó Aram íip
 āt jumup wut jī.
⁴ Aramboó Aminadab íip
 āt jumup wut jī.
 Aminadabboó Naasón íip
 āt jumup wut jī.
 Naasónboó Salmón íip
 āt jumup wut jī.
⁵ Salmónboó Booz íip
 āt jumup wut jī. Ā íin Rahab
 mit wūt jumup wut jī.
 Boozboó Obed íip
 āt jumup wut jī. Ā íin Rut
 mit wūt jumup wut jī.
 Obedboó Isaí íip
 āt jumup wut jī.
⁶ Isaíboó David íip
 āt jumup wut jī.
 David wut jī judíowā
 ī chah maáh
 āt jumup wut jī.
 Davidboó Urías wūt jumniji áadilh
 jwáub áa jumat táttimah,
 Salomóndih
 āt weh jumup wut jī.*
⁷ Salomónboó Roboam íip
 āt jumup wut jī.
 Roboamboó Abías íip
 āt jumup wut jī.
 Abíasboó Asa íip
 āt jumup wut jī.
⁸ Asaboó Josafat íip
 āt jumup wut jī.
 Josafatboó Joram íip
 āt jumup wut jī.
 Joramboó Uzías íip
 āt jumup wut jī.
⁹ Uzíasboó Jotam íip
 āt jumup wut jī.
 Jotamboó Acáz íip
 āt jumup wut jī.
 Acázboó Ezequías íip
 āt jumup wut jī.
¹⁰ Ezequíasboó Manasés íip
 āt jumup wut jī.
 Manasésboó Amón íip
 āt jumup wut jī.
 Amónboó Josías íip
 āt jumup wut jī.
¹¹ Josíasboó Jeconías ā déewājih ī íip
 āt jumup wut jī.
 Queét jum láa Israel baácdih
 moondíh míic mao yap yohnit,
 Babilonia baácdih moónboó
 queétdih íih baácna ít ub bejep
 wut jī.*
¹² Babilonia baácna ī juibíat táttimah,
 Jeconíasboó Salatiel dih
 āt weh jumup wut jī.
 Salatielboó Zorobabel íip
 āt jumup wut jī.
¹³ Zorobabelboó Abiud íip
 āt jumup wut jī.
 Abiudboó Eliaquim íip
 āt jumup wut jī.
 Eliaquimboó Azor íip
 āt jumup wut jī.
¹⁴ Azorboó Zadoc íip
 āt jumup wut jī.
 Zadocboó Aquim íip
 āt jumup wut jī.
 Aquimboó Eliud íip
 āt jumup wut jī.
¹⁵ Eliudboó Eleazar íip
 āt jumup wut jī.
 Eleazarboó Matán íip
 āt jumup wut jī.
 Matánboó Jacob íip
 āt jumup wut jī.
¹⁶ Jacobboó José íip
 āt jumup wut jī.
 Joséboó María áa
 āt jumup wut jī.
 Mariáboó Jesús íin
 mit jumup wut jī.
 Jesúsboó Dios ā wahni Cristo ī niijní
 āt jumup wut jī.
¹⁷ Abrahamjidi h jwī jengah jwíhichah,
 páú Davidji jum láa jwī jengah
 péanachah, nihāt ī juimenájih
 jumna, catorce roóm̄p ít jumup
 wut jī.

* 1.3-6 1Cr 2.1-15; Rt 4.18-22 * 1.11 2R 24.14-15; 2Cr 36.10; Jer 27.20

Davidjidih jwí jwúb jenah
jwíhichah, púú Babilonia
baácna judíowádih í ub bej láa
jwí jenah péanachah, nihát í
juimenájih jumna, catorce
poómp ít jwúb jumup wut jí.
Babilonia baácna í juibí láa jwí
jwúb jenah jwíhichah, púú
Cristo á cáac jum láa jwí jenah
péanachah, nihát í juimenájih
jumna, catorce poómp ít jwúb
jumup wut jí, páant mantih.

Jesucristo á cáac jumát

(Lc 2.1-7)

¹⁸Nin pah Jesucristo át cáac jumup wut jí. Á íin Mariaboó Joséjih téihya chéonih pínah mit jumup wut jí. Í téihya chéwat pínah játih Túini Espiritu á wépatjih caántdih á wudhdanachah, mit wudu jumup wut jí.* ¹⁹Páant mi wudu jumuchah jéihna, Joséboó yoobópdih chájni jumna, cáacwá í encajhéh, caántdih yohat túat átih chájap wut yah jí. ²⁰Pánih jenah jóí ñonit, á oo júmuchah, Diohí ángelboó caandíh jíoghni, “José, Davidji juima, Túini Espirituboó á teo wáacatjih María mi wudu jumna caá. Pánihna, tíccanjéh caántjih ma téihya chéwéé. ²¹Caánt newé weépdih mi túuhbipna caá. Caanjéh tígáá áih cáacwá iiguípna bejnit déejidih túi ubni á jumnipna caá. Páant cáacwádih túi ubni pínah á jumuchah, Jesús ma wút búudhdép”, ángel Josédih át niijp wut jí.*

²²Jon játih Dios naáwátidih naóh yapani nin á daacátji pahjéh át yapap wut jí:

²³“Jáap wili wébít bid juiníh newé weépdih mi túuhbipna caá. Caandíh ‘Emanuel’, í niijbipna caá”, át niij daacáp tají. (Is 7.14) “Emanuel”, niijná, “Dios jwíjééh á jumna caá”, niij naóhna ít chájap wut jí.

²⁴Diohí ángel caandíh á naáwát túttimah, á niiját pahjéh José Mariádih át téihya chéwep wut jí. ²⁵Obohjeéhtih, mi weh jumát pínah játih, José mijeéh át jumcap wut jí. Pánihna, caánt mi weép

jumát túttimah, Joséboó mi wúúhdih Jesús át wút búudhdap wut jí.*

**Yeó aáb júúwápmant moón
Jesúsdih enedih í juyát**

2¹Herodes Judea baácidih moón í maáh jum láa, caán baácidih jumni Belén túttidih Jesús át cáac jumup wut jí. Á cáac jumát túttimah, cúiwádih bohénit yeó aáb júúwápmant moón júóhni, Jerusalén túttchina ít juyáp wut jí. ²Pánih juiní, caanjíh moondíh nin pah ít niij úbh joyóp wut jí:

—¿Judíowá í chah maáh pínah dedjih tígáá á cáac jumát? Yeó aáb júúwápmant jumna, chah iigni cúí á jáap jígohochah enna, ‘Maáh á cáac jumna caá’, jwí niij jéihyep jí. Páant á jígohochah enna, caandíh weñedih júóhna caá jwí chájap, cúiwádih bohénit ít niijp wut jí.

³Páant, í úbh joyát doonádih joinít, Herodesboó búdí át jenah joyóp wut jí. Nihat Jerusalén túttidih moonbút bíic yoobó búdí ít jenah joyóp wut jí.

⁴Pánihna, Herodesboó sacerdotewá í maáta, Moisés á wutatjidih bohénitdihbút át bid wáacap wut jí. Páant í míic wáac juí beedéchah ennit, queétdih nin pah át niij úbh joyóp wut jí:

—¿Dedboo tígáá Cristo á cáac jumát pínahdih Dios naáwátidih naóh yapanit ít niij daác jí? át niijp wut jí.

⁵—Judea baácboó jumni Belén túttidih Cristo á cáac jumnipna caá. Nin pah Dios naáwátidih naóh yapani át niij daacáp tají:

⁶Judea baácboó jumni Belén túttimant judíowádih wutni pínah á júóhbipna caá. Caán queétdih táí en daoní á jumnipna caá. Pánihna, Belénboó á cáac jumni pínah túttí á jumuchah, oboh jumni túttí nihcan caá’, át niij daacáp tají, (Mi 5.2)

Herodesdih ít niijp wut jí.

⁷Páant í niiját túttimah, cáac wihchah, yeó aáb júúwápmant moondíh Herodes át jwúb bid bojop wut jí. Á pebh í juibínachah ennit, débólih caán cúí á

jwíih jígohatjidih queétdih át wúbh joyóp wut jī. Páant ā wúbh joyóchah, caán cúidih ī jwíih enatjidih īt naáwáp wut jī. ⁸Páant ī naáwát túttimah, Belén tútchina wahna, Herodes queétdih nin pah át niijíp wut jī:

—Caandíh ñi tái bidbi jwuhúú. Bid juinít, weemdíh naáwádih ñi jwáub jūúwá, weembút caandíh weñedih wá bejat pínah niijná, át niijíp wut yuh jī.

⁹Páant ā niijíchah joinít, queéť it bejep wut jī. Páant ī bejchah, yeó aáb jūúwámpant ī jwíih enni cúijeh muntih queétdih át jwáub waáwáp wut jī. Pánihna, wébít ā jumni muu cháh pohba caán cúí át chāwáp wut jī. ¹⁰Páant ā chāwáchah ennit, búdí it weñep wut jī. ¹¹Pánihna, wébít ā jumni muudíh waád juibínit, caandíh beh wili bícdih īt enep wut jī. Pánih ennit, wébít dih wéina, bódicha it caj yoh ñajap wut jī. Pánih wéi péanit, ī ub jūóhni paihnadih wátnit, búdí jūib jumni oro, tái chej jumni cáwat pínah, mirra wút jumni chej jumnidihbut caandíh it wúhup wut jī. ¹²Caandíh wáñ péanit, áwudih it bejep wut jī. Pánih éonit, ī oo júmuchah, Dios queétdih nin pah át niij naáwáp wut jī: “Herodes pebhboó ñi jwáub bejca bojoó”, át niijíp wut jī. Páant ā niijíchah jointjī jáanit, íih baácna jwáub bejna, bíh namáboó it bejep wut jī.

Joséwá Jesúsdih Egipto baácboó ī numah jwei béjat

¹³Páant ī jwáub bejat túttimah, José jwuh ā jwáub oo júmuchah, Dioíh ángel caandíhbut nin pah át niij naáwáp wut jī: “Ma jáa bojoó. Bainídih ī mawat pínah niijná, Herodes áih soldadowádih wahna caá ā chājap. Pánihna, bainídih, ā fíndihbut Egipto baácboó waicanjeh ma numah jwei bejeé. Caanna wá niiját pah bóo ñi jum jwuhúú”, ángel Josédih át niijíp wut jī.

¹⁴Páant ā niijíchah joinít, cheijeh jáanit, Egipto baácna bainídih ā íin bícdih José át numah jwei béjep wut jī. ¹⁵Caán Egipto baácna juibínit, Herodes ā báadh jwuhah pah bóo caánboó it jum

jwuhup wut jī. Páant Jesús ā yapachah, Dios naáwátdih naóh yapani nin ā daacátjī pah át yapap wut jī: “ ‘Egipto baácboó jumni wá wúúhdih wá bid bojibpna caá’, Dios ā niijíp be”, át niij daacáp tají.”

Herodes neoná weépdih ā mawat tútat

¹⁶Cáiwádih bohénit bíh namáboó ī jwáub bejat doonádih joinít, Herodesboó búdí át íijip wut jī. Pánih íjnit, Belén tútchidih moón neoná weépdih, caán tútchi jwéejdih moondíhbut át mawat tútatup wut jī. Cáiwádih bohénit débólih caán cúí ā jwíih jígohatjidih ī naáwáchah joiníjī Herodes ā mawíhniiboó chéne jópchi dée ā bíbohadih át jéihyep wut jī. Pánih jéihna, chéne jópchi nump bíbohniht nihat neoná weépdih át mao yohat tútatup wut jī. ¹⁷Páant ā mawat tútatuchah, Dios naáwátdih naóh yapani Jeremías ā daacátjī pah át yapap wut jī.

¹⁸“Ramá wút jumni tútchidih moón búdí ñaacátdih ī joiná caá. Búdí jígahnit, ī ñaac juúnát búdí ā yáana caá. Raquel mi juimená yaádh, judíowá ī weha mána yaádh, ī wehdih ī mao yohochah ennit, búdí ī ñaac jūiná caá. Í weh ī wihcatdih enna, ī jígahat ā yaicán niit”, át niij daacáp tají.
(Jer 31.15)

Joséwá Egipto baácmant ī jwáub jūúwát

¹⁹Herodes ā wunat túttimah, Joséwá Egipto baácboó páantjeh it jum jwuhup wut jī. Pánih jumnit, bíc chei José ā oo júmuchah, Dioíh ángel caandíh jígohnit, nin pah át jwáub niij naáwáp wut jī:

²⁰“Wébít dih mawíhnihtjī maátaboó ī wun beedáh bejep be. Pánihna, caandíh ā ínjíh Israel baácboó ma numah jwáub bejeé, páant muntih”, át niijíp wut jī.

²¹Páant ā niiját túttimah, jáanit, wébít dih ā íin bícdih Israel baácboó át numah jwáub bejep wut yuh jī.

²²Obohjeéhtih, Herodes ā buadát túttimah, ā wúúh Arquelaoboó Judea

baácdih moondíh át jwáub túut nuúm maáh waadáp wut jí. Páant á jumat doonádih joinít, José caanná á jwáub bejat pínahdih át éum jengah joyóp wut jí. Pánih éum jengah joinít, á jwáub oo jumuchah, Dios caandíh Judea baácboó át chāwát túutcap wut jí. Páant á chāwát túutcah joinít, Judea baácdih yap bejnit, púú Galilea baácna ít juibínap wut jí. ²³Pánihna, caanná juibínitji, Nazaret wút jumni tútchiboó ít jumap wut jí. Caanná ít jumuchah, Dios naáwátidih naóh yapani ít daacátji pah Jesús át jumap wut jí. “Nazaret tútchidih bóo caá”, cáacwá Dios á wahnidih ít niijbípna caá”, ít níj daacáp tají.*

Juan Daabáni cáacwádih á bohéat
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)

3 ¹Dawá jópchi túttimah, Juan Daabáni cáacwádih daabána át chājap wut jí. Judea baácdih mué wihcapboó á pebhna juibínitdih Dios naáwátidih át bohé jwíihip wut jí. ²Nin pah queétdih át níj naáwáp wut jí: “iNí yéej chājatdih cádahnit, téiniboodíh ní túut nuumú! Nihat baácdih moondíh Dios á maáh jumatdih á júutat pínah bahnijeh á judhna caá”, át niijíp wut jí.*

³Jon játih Dios naáwátidih naóh yapani Isaiasboó Juan á bohéat pínahdih nin pah át níj daacáp tají:

“Mué wihcapboó nin pah á níj ñaac bohé bipna caá: ‘Jwí Maáh á juáwát pínah játih ní yéej chājatdih cádahnit, téiniboodíh túut nuumnít, caandíh ní téi pánaá’, á niijbípna caá”, Isaias át níj daacáp tají. (Is 40.3)

⁴Juaníh yégueh chóo camello wút jumni nuñup yocójih nóomnit, ít yacni chóo wut jí. Áih juyáát tóp momo jiwí chóo tóp wut jí. Wéuc joowádih jeémpnit, belo macdíhbut ápi déebep wut jí.* ⁵Jerusalén tútchimant, nihat Judea baácmant, Jordán muj jwéejmantbut dawá caandíh joyódih ípi juibínap wut jí. ⁶Pánih juibínit, á bohénachah joinít, ít yéej chājatdih Diosdih ípi naáwáp wut jí.

Páant ít naáwáchah joinít, Jordán mujboó Juan queétdih át daabánap wut jí.

⁷Dawá fariseowá, saduceowábut daabáát tútutdih ít juibínachah ennit, Juan queétdih nin pah át jípónih niijíp wut jí: “iMaíwá panihnit yeejépwá jumna, peéh chājat pínahdih éum jweíhnihtjeh caá! Obohjeéhtih, yeéb ní yéej chājatdih ní cádahíhcat jítb Dios yeebdíh á peéh chājachah, ní jéih jweicán níit.* ⁸Yéej chājatdih yooobódih cádahnit, téiniboodíh chājat caá yeebdíh náahap.

⁹Nin pah ní níj jengah joicá bojoó: ‘Jon játih bóo Abraham jwiit judíowá jwí nuó át jumap wut jí. Pánihna, á juimená jumna, Dioíhwá caá jwí jumap’, ní níj jengah joicá bojoó. Yeebdíh nin pah wá niijná caá: Abraham juimená ní jumuchah yuhna, dedé pínah nihcan caá. Diosboó nin jee dáhnadih túut nuumnít, Abraham juimená pínahdih á jéih chājna caá. Abraham juimená ní jumat nin oboh jumni jee dáhna á nihat pahjeh tigaá.*

¹⁰Nin pah á jumna caá: Yeéb máa nah panihni ní jumuchah, Diosboó máa nahdih tib yohni panihni caá á jumap. Yeejé dahna quehndih tib yoh bojnit, áih náatnadihbut á pud yohbipna caá. Tib yoh péanit, caan náhdih, áih náatnadihbut á cáo yohbipna caá. Páant á cáwat pah caandíh jepahcannitdih iiguípna á wahbipna caá.* ¹¹Wá túttimah jéóhni wá chah wéjni caá. Páant á jumuchah jengah joinít, ‘Weém oboh jumni caá’, wá níj jengah joiná caá. Pánihna, ní yéej chājatdih cádahnit, téiniboodíh ní túut nuumúchah, yeebdíh wá daabána caá. Páant wá daabáat panihni, caánboó yeebdíh Téini Espiritu á wépatdih búdí á wáhbipna caá. Caán á wépat tué iigát panihni ní yéejatdih cáwat pah á chājipna caá, jwáub yéej chājihatdih ní jengah joicá pínah niijná. ¹²Trigo teoni panihni caá. Áih chónadih caóh caj péanit, caán túbna yooabátidjeh wuh wáhbíboó júi yacnit, áih muúboó á ámohbipna caá. Obohjeéhtih, á caóh cajni chónaboodíh á cáo yohbipna caá. Páant á chājat pah wá túttimah jéóhni

* 2.23 Mr 1.24; Lc 2.39; Jn 1.45 * 3.2 Mt 4.17; Mr 1.15 * 3.4 2R 1.8 * 3.7 Mt 12.34; 23.33
* 3.9 Jn 8.33 * 3.10 Mt 7.19

caandíh jepahnitdih ā tái ũbbipna caá. Obohjeéhtih, caandíh jepahcannitboodíh iiguipna ā wahbipna caá. Caán iigát dedé ā noón dabcan niít”, Juan át niijíp wut jī.

Juan Jesúsdih ā daabáát

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³Táttimah, Jesús Galilea baáčboó jumniiji bejnit, Juandih ā daabáát tútat tútat niijná, Jordán mujna át dei juibínap wut jī. ¹⁴Obohjeéhtih, daabáihcan, nin pah Juan caandíh át niij jepahap wut jī: —Meémboó chah wēpni jumna, weémboodíh ma daabána āta tái tagaá. Meemdíh daabáni pínah nihcan caá, Juan Jesúsdih át niijíp wut jī.

¹⁵—Páant niijcánjeh, weemdíh ma daabánaá. Pánih daabánit, Dios áihwādih ā chājat tútat pahjeh tigaá jwí chājbiip. Páant jwí chājachah ennit, cáacwāboó Dios ā wahni wā jumatdih ī jéihbipna caá, Jesús át niijíp wut jī.

—Caán láa bácah, ā táimi nacaá, Juan át niij jepahap wut jī.

¹⁶Páant niij jepahnit, Jesúsdih át daabánap wut jī. Á daabá péanachah, Jesús mujna űhniiji át aab űhűp wut jī. Pánih aab űhűnitjeh, Jesús ā enechah, jeá át jéweah bejep wut jī. Páant ā jéweah bejchah, jop pah jígohni Túini Espíritu jeámant dei jūóhűnit, caandíh át juí jaamáp wut jī. ¹⁷Páant ā juí jaamáchah, “Nin wā wūáh, wā oini caá. Caandíh búdi wā wéina caá”, Dios jeámant át niijíp wut jī.*

Nemépwā ī maáh Jesúsdih ā yéejaihat

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

4 ¹Páant ā daabáát túttimah, Túini Espíritu Jesúsdih muú wihcapboó át numah bejep wut jī, nemépwā ī maáh, Satanás, caandíh yeejép ā wutat pínah niijná.*

²Caánboó jumna, Diosdih tái wúbát tútat niijná, cuarenta yeó jáap át jeémcap wut jī. Pánih jeémpan, Jesús nuugúp wunna át chājap wut jī. ³Páant ā nuugúp wunuchah enna, Satanásboó ā pebhna juibínit,

—Meém Dios wūáh jumna, nin jee dáhnadih ‘Pan dahna ma jummuú’, ma niijí, át niijíp wut yuh jī.

⁴—Páant wā chājcan niít. Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajī:

‘Jeémátdihjeh pohba ī jeéméchah, cáacwāih caolih tái booni panihni ā jumcan niít. Iih caolih tái booni ā jummat pínah niijná, Dios naáwátdih tái joyát caá náahap’, át niij daacáp tajī,

(Dt 8.3)

Jesús Satanásdih át niij jepahap wut jī.

⁵Páant ā niij jepahat túttimah, Jerusalén, “Dioh tútchi”, ī niijná tútchina Satanás Jesúsdih át numah bejep wut jī. Caanná numah juibínit, Dioh muú chah jap bóo jumni waolí beo nah yapatboó Jesúsdih át űhah tútup wut jī. ⁶Pánih űhah túttnit, nin pah át niij naáwáp wut yuh jī:

—Meém Dios wūáh jumna, meemdíh ā wapat pínahdih jútat tútat niijná, ninmant ma űaáp jéen bejeé. Davidj nin pah ā niij daacátjidih ma tái náhninaa:

‘Dios áih ángelwādih meemdíh ā en dawát tútbiipna caá. Pánihna, queéť meemdíh ī jípónih teobipna caá, jee dáhboó miih jítcha ā bűug lájcat pínah niijná’, át niij daacáp tajī,

(Sal 91.11-12)

Satanás Jesúsdih át niijíp wut jī.

⁷—Páant wā chājcan niít. Dios naáwátdih bih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajī:

‘Ni Maáh Dios ā niijátjidih “¿Yoobópdih niít?” niij jéihűna, caandíh űni chājat tútca bojóó’, át niij daacáp tajī, (Dt 6.16)

Jesús caandíh át niij jepahap wut jī.

⁸Páant ā niij jepahat túttimah, jap bóo jeená Jesúsdih Satanás át numah púh laab bejep wut jī. Caán jeejína púh laab juibínit, nihat cáacwā ī jummat yoobó Jesúsdih át jútup wut jī. Dawá íih bií déedihbat át jútup wut jī. ⁹Pánih júttnit, nin pah caandíh át niijíp wut yuh jī:

* 3.17 Gn 22.2; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 12.18; 17.5; Mr 1.11; Lc 9.35 * 4.1 He 2.18; 4.15

—Wā pebh bódicha caj yoh ñajnit, weemdíh ma weñeé. Páant ma weñechah, nihát nin tútchina ā jumatdihbut meémboodíh wā wáhbipna caá, Jesúsdi h át niijíp wut jí.

¹⁰—Satanás, weemdíh ma cádah bejeé. Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át niijí daacáp tají:

‘Ma Maáh Diosdihjeh wéinit, ā wutatdih ma jepahaá’, át niijí daacáp tají, (Dt 6.13)

Jesús Satanásdih át niijí jepahap wut jí.

¹¹Páant ā niijíchah joinít, Satanás caandíh át cádahap wut jí. Páant ā cádahat túttimah, Dioíh ángelwáboó Jesús pebh juibínit, caandíh ít teo wáacap wut jí.

Galilea baácdih moondíh

Jesús ā bohé jwíihát

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹²Túttimah, Juandih nemat muáboó í nemat doonádih joinít, Jesús Galilea baácna át jwáub bejep wut jí.* ¹³Caanjíh jumniiji Nazaret tútchimant bejnit, Capernaum tútchina át juibínap wut jí. Caán tútchi Galilea ím jwééjdih Zabulón, Neftalí í jwimenáih baácji jumni tútchi át jumap wut jí. Caanná juibínit, Jesús át jumap wut jí.* ¹⁴Páant ā jumuchah, Dios naáwátidih naóh yapani Isaías nin ā daacátji pah Jesús át yapap wut jí:

¹⁵“Zabulón, Neftalí í jwimenáih baácji, Jordán muj conanaamánt, ím pebh, Galilea wut jumni baácdih dawá judíowā nihcannit í jumna caá.

¹⁶Caanjíh moón dwpúnapboó jumnit panihnit Diosdih ít jéih jwuhcap taga. Páni h jéihcan, iiguípna bejnit déeji ít jumap taga. Obohjeéhtih, Dios ā wahní, yeh iigát panihni, ā téi chájatdih jwútnit, queétdih caandíh át jéihyanap taga buca”, Isaías át niijí daacáp tají. (Is 9.1-2)

¹⁷Caanná jumna, nin pah Jesús át niijí naóh bohé jwíihap wut jí: “Nihat baácdih moondíh Dios ā maáh jumadidih í jwútat

pí nah bahnijeh ā judhna caá. Páni hna, ní yéej chájatdih cádahnit, túiniboodíh ní tútut nuumá”, át niijíp wut jí.*

Queéj jwúut maonitdih ájeé h

Jesús ā bejat tútut

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸Túttimah, Galilea ímna dei juibí, púud bejnit, Simón, ā úud Andrésjí h queéj jwúut maona, íih ñuodíh í yoh báhanachah, Jesús queétdih át enep wut jí. Simónboó Pedro í niijní át jumap wut jí. Páni h ennit, nin pah queétdih át niijíp wut jí:

¹⁹—Weemdíh ní pej jum jwáwá. Páant ní jwáwáchah, yeebdíh wā bohé bípna caá. Páant wā bohénachah joinít, queejwádih ní bidat pah, cáacwáboodíh bidnit, wíih doonádih ní naóhbipna caá, weemdíh jepahna, wíihwā í jumap pí nah niijná, át niijíp wut jí.

²⁰Páant ā niijíchah joinítjeh, íih ñuonádih cádahnit, Jesúsjeé h ít bejep wut jí.

²¹Páni h chibít ywáp queétdih numah bejnit, Santiago ā úud Juandihbut Jesús át enep wut jí. Queét í íp Zebedeo bícdih íh jááj chóodih chúudnit, íih ñuonádih ámo hna ít chájap wut jí. Páni h ennit, queét chénewá d ihbut át bid bojop wut jí, caandíh í pej jumap pí nah niijná. ²²Páant ā bid bojochah joiná, queétdih bícmantjeh nihát í tewatdih, í íp d ihbut cádahnit, Jesúsjeé h ít bejep wut jí.

Dawá cáacwádih Jesús ā bohé át

(Lc 6.17-19)

²³Páni hna, nihát Galilea baácdih moondíh Jesús ā bohénitdih át numah bohé jibip wut jí. Jwíit judíowā jwí míc wáacat muwná jumap pah waadní t, Dios ā maáh jumap túini doonádih át bohénap wut jí. Páni h bohéna, det wunnitdihbut át boonap wut jí.* ²⁴Páant ā chájat doonádih nihát Siria baácdih moonbút ít joyóp wut jí. Páni h joinít, dawá máca h wunat jumnit, búdí tbanit, nemép caolih jumnit, wáá wunat jumnit, jéih wálficannitdihbut ít ub juibínap wut jí.

* 4.12 Mt 14.3; Mr 6.17; Lc 3.19-20 * 4.13 Jn 2.12 * 4.17 Mt 3.2 * 4.23 Mt 9.35; Mr 1.39

Nihat ī ũb juibínitdih Jesús át booanap wut jī. ²⁵Páant ā chājat doonádih joint, Galilea baácdih moón, Diez Tútchinadih moón, Jerusalén tútchidih moón, Judea baácdih moón, Jordán muj conanamánt moonbát dawá caandih īt pée bejep wut jī.

**Jeé ñaj yacapboó ded pah
jumnitdih Dios ā wēi enatdih
Jesús ā bohéat
(Lc 6.20-23)**

5 ¹Dawá ā pebh ī juibínachah ennit, jeé ñaj yacapboó páuh laáb juibínit, Jesús caanjīh át chūduw wut jī. Páant ā chūduwchah, ā bohénitbut ā pebhna īt juibínap wut jī. ²Páant ī juibínachah ennit, queétdih bohéna, nin pah át niij naóh jwíhip wut jī:

³“Det moh yéejnit panihnit Dios ā teo wáacatdih bidnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, queétdih ā teo wáacbpna caá, Dios ā maáh jumupboó ī tái jumat pínah niijná.

⁴“Det ī yéejatdih jígahnit, bita ī yéejatdihbut jígahnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, queétdih tái teo wáacnit, ī yéejatdih ā yohochah, ī jígahat ā yaibpna caá.*

⁵“Det bitadih yap yohcanjeh teo wáacnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, nin baác jáap ā jumuchah, queétdih maáta pínah ā waadábipna caá.*

⁶“Det nuugúp wun babhbíhnit panihnit yoobópdih chājat pínahdih bidnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, Dios queétdih ā teo wáacbpna caá, caandih ī tái jepahat pínah niijná.*

⁷“Det bitadih jígah en teo wáacnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, Diosbut queétdih ā jígah en teo wáacbpna caá.

⁸“Det Diosdihjeh bidnit, yoobópdih jenah jointdih Dios ā wēi enna

caá. Pánih wēi ennit, ā teo wáacachah, Diosdih ī enbpna caá.*

⁹“Det bitadih míic jūihñat tútcan, tái bícdih chājat túttnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ‘Wā weh caá’, queétdih ā niijbípna caá.*

¹⁰“Det Dios ā náahat pah ī chājat jīb bitaboó queétdih yeejép ī chājachah yuhna, caandih cádahcannitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ā teo wáacachah, Dios ā maáh jumupboó ī jumipna caá.*

¹¹“Wíhwā ñi jumat jīb bita yeebdih ī jūihñachah, yeejép ī chājachah, ī yee naóh yacachah, yeebdih wēi ennit, wā teo wáacbpna caá.* ¹²Dios naáwátidih naóh yapanitjidih bíic yoobó yeejép ítát chāj waáwáp tajī. Pánihna, queétdih ī chājatjī pahjeh bita yeebdihbut yeejép ī chājbpna caá. Obohjeéhtih, jeáboó ñi juibínachah, Dios yeebdih bádī ā tái chājbpna caá. Páant ā tái chājat pínahdih jéihnit, bita yeebdih yeejép ī chājachah yuhna, ñi tái weñeé”, Jesús queétdih át niijp wut jī.*

**Núumni, jiiat panihnit
Jesúhwa ī jumat
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)**

¹³“Yeéb nin baáboó jumna, núumni panihni ñi jumna caá. Núumnijih ñipí buiná caá, jeémát ā nuñat pínah niijná. Pánihat pah yeéb wíhwáboó nihat bitajeéh jumna, queétdih ñi tái teo wáacna caá, ī tái jumat pínah niijná. Obohjeéhtih, núumni ā buyát beedéchah, ñi jéih jwúub buyácan caá. Páant ā buicáh, caandih yohatjeh caá náahap. Pánih yohnidih cáacwā jéihcanjeh, ī wid chūbipna caá. Pánihat dée pah yeéb Diosdih cádahna, bitadih teo wáacat dée wihcan, buicánni núumni panihni ñita jum tagaá.*

¹⁴“Yeéb nin baáboó jumna, jiiat panihni ñi jumna caá. Chei namáboó ñi jii béjat pah, ñi tái chājachah ennit,

* 5.4 Is 57.18; 61.2 * 5.5 Sal 37.11 * 5.6 Pr 9.5; Is 55.1-2 * 5.8 Sal 24.3-4 * 5.9 Pr 12.20
* 5.10 1P 3.14 * 5.11 1P 4.14 * 5.12 2Cr 36.16; Hch 7.52 * 5.13 Mr 9.50; Lc 14.34-35

bitabut bíc yoobó Dioíh namáboó í jéih bejna caá. Jeejîh jumni tátchidih dedé jâhat wihcah, nihát cáacwâ í tûi enat pah, yeeb ñi tûi châjatdihbut nihát í tûi enna caá.* ¹⁵Jiát dahdih jiiñt, pamap dahjîh cáacwâ ípí páah jwejcan caá. Obohjeéhtih, caandîh japboó ípí jîi cáagna caá, nihát muú díftboó jumnit í tûi enat pínah niijná.* ¹⁶Pánihna, caán japboó cáagna jiiát dah panihni jumna, yeebbút bitadih ñi tûi cháajáa. Páant ñi tûi chájachah ennit, ñi íp jeámant bóodih cáacwâ í wêi naóhbična caá”, queétdih Jesús át niijîp wut jî.*

Moisés á wutatji

¹⁷“Nindihbut yeebdîh wâ jéihyaat túttna caá: Moisés á wutatjidih, Dios naáwátdih naóh yapanit í daacátjidihbut yohodih wâ jáohcan beé. Queét í daacátjidih yoobópdih cáacwâdih jéihyanit, í niijátji pah bíc yoobó chájat tút niijná, wâ jéúwúp be. ¹⁸Yoobópdih yeebdîh wâ naóhna caá. Péeni yeó jáap játih, Moisés á wutatji á buúdcán níit. Nihat á daacátji pah á yap beedáát pínah játih, nin baác, jeábut á buúdcán níit.* ¹⁹Ded bíc wutatdih yap yohna, ‘Dedé pínah nihcan caá’, niijná, bitadihbut yap yohat túttni, Dios á maáh jumupboó oboh jumni á jumbična caá. Obohjeéhtih, ded á wutatdih tûi jepahna, bitadihbut jepahat túttni, Dios á maáh jumupboó maáh á jumbična caá. ²⁰Yoobópdih yeebdîh wâ naóhna caá. Moisés á wutatjidih bohénit, fariseowábut ‘Dios á wutatdih jwí tûi jepah beedána caá’, niijná yuhna, í tûi chájcan caá. Pánihna, Dios á wutatdih yeebboodîh queét chah tûi jepahat caá náahap. Pánih jepahcan, Dios á maáh jumupboó ñi juibícan níit”, Jesús queétdih át niijîp wut jî.

Íijat

(Lc 12.57-59)

²¹“Ñi nuowádhîh nin pah í níj naóh bohéátjidih yeebbút ñit joijí tagaá: ‘Cáacwâdih ñi mao yohca bojoó. Ded cáacdhîh mao yohnidih peéh chájat á

jumbipna caá’, í niijátjidih ñit joijí tagaá.* ²²Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdîh wâ naóhna caá: Ded bíhdih íjina, cáacdhîh mao yohnidih í peéh chájat pah, caandîhbut peéh chájat á jumbična caá. Ded bíhdih jüihna ‘Meém jenah joicánni caá’, á niijátji jüib, peéh chájat túttnit pehbboó í ñb bejbipna caá. ‘Meém yeejépabeh caá’, niijná iigúpná bejni pínah á jumna caá.

²³“Diosdhîh weñedih juibína, sacerdotedih nuúpdih ñi mao wáhat túttnat pínah játihbitjeh, bíh yeebdîh á íjijatdih náhninit, nin pah ñi chájaá: ²⁴Ñi wühi pínah nuúpdih jwej jwáhnit, á pehbna jwáub bej, ñi múic ámoahoó. ‘Páant wâ chájatjidih wâ jígahna caá. Chéneji wâ jwáub chájcan níit, páant muntih. Pánihna, weemdîh ma íj jenah joyátidih ma cádahaá’, ñi niijí. Páant ñi múic ámoahat túttimah, Dioíh muúná caandîh weñedih ma jwáub bejeé, buca.

²⁵“Bíhdih ma jüib buúdáatdih bidnit, cáacwâdih peéh chájat túttni maáh pehbna naóh yacadih weemdîh á ñb bejchah, ájeéh íjcanjeh ma bejeé. Peéh chájat túttni pehbboó ñi juibíat pínah játih, meemdîh á naóh yaccat pínah niijná, caanjîh ñi múic ámoahoó. Páant ñi chájchah nihna, yeebdîh áta naóh yac tagaá. Páant á naóh yacachah jointi, peéh chájat túttniboó meemdîh nemat muúboó áta nemat túttni tagaá.

²⁶Yoobópdih yeebdîh wâ naóhna caá. Caán nemat muúboó ñi jüib cháj beedáát pah bóo ñi jum jwáubipna caá. Caán jüib chájat túttnidih jüib cháj péanit, ñi bacbipna caá”, Jesús queétdih át niijîp wut jî.

Bitá weha mánanjîh yeejép chájcat

²⁷“Ñi nuowádhîh nin pah í níj naóh bohéátjidih yeebbút ñit joijí tagaá: ‘Bitá weha mánanjîh yeejép ñi chájca bojoó’, í niijátjidih ñit joijí tagaá.* ²⁸Obohjeéhtih, weémboó yeebdîh nin pah wâ naóhna caá: Ded yad wilijîh yeejép chájcan yuhna, caántdih en ñinahnitjeh, yeejép átát cháj péanap taga. Pánihna,

* 5.14 Jn 8.12; 9.5 * 5.15 Mr 4.21; Lc 8.16; 11.33 * 5.16 1P 2.12 * 5.18 Lc 16.17
* 5.21 Ex 20.13; Dt 5.17 * 5.27 Ex 20.14; Dt 5.18

yaddihbüt biíc yoobó muntih ā yapna caá.

²⁹“Ma jéihyepmant bóo quíibjìh en ñinahnit, yeejép chājna, caan dáhdih wáat yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaaha. Caandíh cádahcan, iiguípná mata bej tagaá. Míih quíib dahdih ma wáat yohochah, caan dáhjuh āta buud tágaá. Obohjeéhtih, chénat pah dahjih iiguípná bejna, chah yeejép pohba mata yap tagaá. Pánihna, en ñinahnit, yeejép chājatdih cádahat caá náahap.”

³⁰“Míih jéihyepmant bóo téihyahjìh yeejép chājna, caán téihyahdih ma déuc bóod yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaaha. Caandíh cádahcan, iiguípná mata bej tagaá. Míih téihyahdih ma yohochah, caán téihyahjuh āta buud tágaá. Obohjeéhtih, chénat pah téihyahjìh iiguípná bejna, chah yeejép pohba mata yap tagaá. Pánihna, yéej chājatdih cádahat caá náahap”, Jesús queétdih át niijíp wüt jì.*

Yaddih yohcat

(Mt 19.7-9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹“Ñi nuowádih nin pah ī niij náoh bohéátjidih yeebbút ñit joijí tagaá: ‘Yaddih yohihna, ñi yohat pínah papélahdih wáhnit, caántdih ñi jéih yohna caá’, it niijíp wüt yah jì.*

³²Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wā naóhna caá: ‘Ájeéh bóli bíh newéjìh yeejép mi chājat júbjuh, newé caántdih ā jéih yohna caá. Páant mi chājcah yuhna, ā yohat túttimah, bíhjuh mi jwúb áa jumna, caanjìh yeejép mita chāj tagaá. Pánihna, det yohnitjìh jwúb áa jumna, yeejép ī chājna caá’, Jesús át niijíp wüt jì.*

Ded pah yoobópdih jwí naáwát pínah

³³“Jon játìh moondíh nin pah ī niij náoh bohéátjidih yeebbút ñit joijí tagaá: ‘Dios ā enechah, wā niiját pah wā chājbpina caá. Páant wā chājcah, weemdíh ā peéh chāja naáh”, niijnít, ñi

niiját pahjuh chājat caá náahap’, it niijíp wüt jì.* ³⁴Obohjeéhtih, yeebboó ñi niiját pah chājihcan, Dios ā wütjìh niijcánjuh, ‘weemdíh peéh chājna’, niijná, bíh wütjìh ñipí niijná caá. Yoobópdih nin pah yeebdíh wā naóhna caá: ‘Jeá táini ā jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbpina caá’, ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, ‘jeá’, niijná yuhna, Dios ā maáh jumapboó ā jumachah, ā wütjìh niiját pahjuh muntih niijná caá ñi chājap. ³⁵“Nin baác táini ā jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbpina caá’, ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, ‘baác’, niijná yuhna, nin baácđih moondíh Dios maáh ā jumachah, ā wütjìh niiját pahjuh muntih niijná caá ñi chājap. ‘Jerusalén tútchi táini ā jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbpina caá’, ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, Jerusalén jwí Maáh chah wépní ā ñioni, caandíh jwí weñat pínah tútchi, oboh jumni tútchi nihcah, biíc yoobó muntih niijná caá ñi chājap.*

³⁶“Wā báadhna, wā niiját pah yoobópdih wā chājbpina caá’, ñi niiját biíc yoobó wā táican caá. Diosjuh yeebdíh ā jéih báadhdat túutna caá. Caanjéh ñíh wáo yoócdih jéih baabána, ā jéih jwúb eyana caá. Yeéb áihwā jumna, ñíh bácáhjìh niijná yuhna, áih wütjìh niiját pahjuh muntih niijná caá ñi chājap. ³⁷Obohjeéhtih, nin pahjuh ñi niijí: ‘Páant wā chājbpina caá’, niij, ‘Páant wā chājcah níft’, ñi niijí. Chah dawá jacna ñi niijchah, ā táican caá’, Jesús át niijíp wüt jì.

Jwí peéh chāj jwúbacat

(Lc 6.27-36)

³⁸“Ñi nuowádih nin pah ī niij náoh bohéátjidih yeebbút ñit joijí tagaá. ‘Bíh míh quíib dahdih ā búuh mawat pahjuh, meembút caandíh búuh mao jwúbanaá. Míih maó doóhđih ā daj mawat pahjuh, meembút caandíh daj mao jwúbanaá’, it niijíp wüt jì.* ³⁹Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wā naóhna caá: Meemdíh yeejép chājnidih yeejép ma

* 5.29 Mt 18.9; Mr 9.47 * 5.30 Mt 18.8; Mr 9.43 * 5.31 Dt 24.1-4; Mt 19.7; Mr 10.4

* 5.32 Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18; 1Co 7.10-11 * 5.33 Lv 19.12; Nm 30.2; Dt 23.21

* 5.34-35 Sal 48.2; Is 66.1; Mt 23.22; Stg 5.12 * 5.38 Ex 21.24; Lv 24.20; Dt 19.21

chāj jwáubaca bojoó. Ded meemdíh íjnit, míh jéhiyepmant bóo páo tíbdih á mawachah, bíamantbut ma júutá, mawíhna, á jwáub mawat pínah niijná.*

⁴⁰Bíhboó ded pah ma chájatji jíb meemdíh á naóh yacachah, peéh chájat túutniboó míh camisadih meemdíh naóh yacnidih á wáhat túutuchah, caandíh wáhnit, ma dtoní jih bóo chóodihbut ma wáhuú. ⁴¹Bíhboó áih bíf déedih namá tacdih meemdíh á dno wáhat túutuchah, meémboó á jwíbfát pínahna ma duo wáhaá. ⁴²Ded á náahatdih meemdíh á wáubúchah, ma wáhuú. Bíh meemdíh á wafíhichah, caandíh ma wayaá”, Jesús át niijíp wut jí.

**Jwítdih eníhcannitdih
Jesús á oyat túutat**

(Lc 6.27-28,32-36)

⁴³“Ñi nuowádih nin pah í niíf naóh bohéatjidih yeebbát níit joiíf tagaá: ‘Ñijeéh jumnitdih níi oyoó. Obohjeéhtih, yeebdíh eníhcannitdih eníhcac caá náahap’, íit niijíp wut jí.* ⁴⁴Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wá naóhna caá: Yeebdíh eníhcannitdih oinit, níi túi chájaa. Det yeebdíh yeejép í chájachah, Diosdih níi wáubá, queétdih á túi chájat pínah niijná. ⁴⁵Pánih chájna, jwí íip jeámant bóo á weh níi jumbipna caá. Diosboó nihat cáacwádih bífc yoobó á túi chájna caá. Yeejépwádih, túinitdihbut yeó á túi cháhat túutna caá. Á wutatdih jepahnitdih, jepahcannitdihbut mah á buugát túutna caá. Cáacwádih bífc yoobó Dios á túi chájat pah, yeebbát bífc yoobó níi túi chájaa. ⁴⁶Yeebdíh oinitdihjeh níi oi jwáubanachah, dedé pínah nihcan caá. Romano maáta í wáubát túutni dinerodih wábhnitboó tubit yeejnit jumna yuhna, páant í chájna caá. Obohjeéhtih, yeéb wíihwáboó nihatdih oinit, bífc yoobó teo wáacac caá náahap. ⁴⁷Yeéb níi déewádihjeh mífc jwááhnit, níi wéi naóh wáubúchah, dedé pínah nihcan caá. Diosdih jéihcannit yuhna, bífc yoobó í chájna caá. Obohjeéhtih, yeebboó nihatdih níi túi wéi jwááá. ⁴⁸Jeámant bóo

jwí íip nihatdih túi chájni á jumt pah, á weh jumna, bífc yoobó yeebbát nihatdih túi chájnit níi jumwá”, Jesús át niijíp wut jí.*

Ded pah caá jwí túi chájat

6 ¹“Dios túinidih á chájat túutuchah jepahnit, ‘íNi enee! Dios á wutat pah wá túi chájna caá’, bitadih níi niijca bojoó. Pánih bita í wéi enat pínahdihjeh bidna, í wéi naawátjeh níi túi chájat jíb wáat jumna caá. Dios jeámant bóo yeebdíh á wáuhcan níit.*

²“Moh yeejnitdih teo wáacna, bitadih níi júutca bojoó. Túi chájnit pah jígohnitboó nihat í wéi enatdih bidna, ded pah í chájat pah níi chájca bojoó. Queét namánaboó jumnitdih, jwíft judíowá jwí mífc wáacac munnáboó jumnitdihbut ípí wáuhna caá, dawá queétdih ennit, í wéi naawát pínah niijná. Queétdih í wéi naawáchah, í túi chájatji jíb dée í bíbohna caá. Diosboó í túi chájatji jíb queétdih á jwáub wáuhcan níit. ³Obohjeéhtih, moh yeejnitdih teo wáacna, bíh ma chéen yoobát á jumuchah yuhna, caandíh júutcanjeh, ma wáhuú. ⁴Páant moh yeejnitdih níi teo wáacachah, cáacwá í encan yuhna, Diosboó á enna caá. Pánih enna, caanjéh níi túi chájatji jíb yeebdíh á wáuhbipna caá”, Jesús át niijíp wut jí.

Ded pah caá jwí wáubát

(Lc 11.2-4)

⁵“Diosdih wáuhna, túi chájnit pah jígohnitboó nihat í wéi enatdih bidna, í wáubát pah yeebboó níi wáuhca bojoó. Queétdih wáuhna, jwíft judíowá jwí mífc wáacac munnáboó, namánaboobát náhnit, Diosdih í wáuhna caá, dawá queétdih ennit, í wéi naawát pínah niijná. Páant cáacwá í wéi enatjeh caá í wáubát jíb dée.* ⁶Obohjeéhtih, yeebboó Diosdih wáubát túut niijná, níh tólihboó níi nem waad béjeé. Pánih nem waad béjnit, jwí íip jwí jéih enca naáhdih níi wáubá. Pánihna, cáacwá í encan yuhna, jwí ípboó yeebdíh ennit, á túi joibpna caá.

* 5.39 Lm 3.30 * 5.43 Lv 19.18 * 5.48 Lv 11.44-45; 19.2; Dt 18.13 * 6.1 Mt 23.5

* 6.5 Lc 18.10-14

Pánih joinít, ñi uúbúchah, yeebdíh ā tūi teo wáacbiṗna caá.

⁷“Dawá láa nin jacnajíhjuh wā uúbúchah, Dios weemdíh ā tūi jepahbiṗna caá”, caandíh jéihcannitboó í níj jenah joiná yuh caá. ⁸Pánihna, queét í uúbát pah ñi uúbhca bojoó. Obohjeéhtih, ñi uúbát pínah játih, jwí ípboó ded pah ñi náahatdih ā jéihna caá. ⁹Pánihna, yeéboó nin pah jwí ípdih ñi níj uúbú:

“Paá, meém jeáboó jumni, chah tūini ma jumuchah, meemdíh jwí wēina caá. Ma wūt chah yáaat caá jwiít jwí náahna caá.

¹⁰ Nihat meém maáh ma jumatdih jéihnit, í jepaha naáh. Ma wutuchah, jeáboó jumnit í tūi jepahat pah, nin baácdih moonbút í jepaha naáh.

¹¹ Yeó jáap jumata pah jwí jeémát pínahdih ma wūhú.*

¹² Bitá jwiítidih í yéej chājatdih jwí yohat pah, meembút jwí yéej chājatdih ma yohoó.

¹³ Nemépwā í maáh jwiítidih ā yéejaihichah, ma teo wáacá, jwí yéej chājcat pínah niijná. Páant jwí uúbúchah, meém jwí Maáh chah wēpni jumna, ma jéih jepahna caá. Páant ma jumuchah, yeó jáap jumata pah nihat meemdíh í wēi naáwát caá náahap. Páant tí í jumuh nah’,

Diosdih ñi níj uúbú.

¹⁴“Bitá yeebdíh í yéej chājatdih ñi yohochah ennit, jwí íp jeáboó jumnibut yeé ñi yéej chājatdih ā yohbiṗna caá.

¹⁵Obohjeéhtih, bitá yeebdíh í yéej chājatdih ñi yohcah, jwí ípbut ñi yéej chājatdih ā yohcan níít”, Jesús át niijíp wut jī.*

**Ded pah caá jeémp jwuhcan
jwí uúbát**

¹⁶“Diosdih tūi uúbát tūat niijná, jeémp jwuhcan, jíghnit pah ñi jíghca bojoó. Páant tigaá tūi chājnit pah jíghnitboó ípí chājap. Cáacwā queétdih í wēi naáwátidih bidna, queét íih móotdih

jíghani pah í chājna caá. Páant í chājachah, jeémp jwuhcannit í jumatdih nihat ennit, ‘Queét tūinit caá’, í níj wēina caá. Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá: Cáacwā queétdih í wēi naáwátjuh í jeémp jwuhcat jíib dée ā jumna caá. Diosboó queétdih ā wēi naóhcan níít. Queét í chājat pah ñi chājca bojoó. ¹⁷Obohjeéhtih, yeéboó jeémp jwuhcan, ñíih móotdih tūi chocnit, yeó jáap jumata pah ñi tūi míc ámohat pah ñi chājaá. ¹⁸Yeéboó páant ñi chājachah, ñi jeémp jwuhcatdih cáacwā í jéihcah yuhna, jwí ípboó ā jéihbiṗna caá. Jwí íp, jwí jéih enca naáh, ñijeéh jumnit, jeémp jwuhcanjuh, ñi uúbúchah, ā enbiṗna caá. Pánih ennit, ded pah jeémp jwuhcan, ñi uúbát jíib yeebdíh ā tūi chājbiṗna caá”, Jesús át niijíp wut jī.

**Jeáboó búdí jíib jumni
panihnidih jwí bíbohata
(Lc 12.33-34)**

¹⁹“Nin baácbóo jum jwuhna, ‘Wíih pínahjuh caá’, níj jenah joinít, bí déedih dawá ñi ub ámohca bojoó. Nin baácbóo jumni ā moopáh bejbiṗna caá. Bíih moópcannidih bitaboó í nuumbiṗna caá. Pánihna, nin baácdih bóo bíf dée buádní pínahjuh ā jumuchah, caandíh ñi en ñinahca bojoó.* ²⁰Obohjeéhtih, bíf déedih ñi en ñinahat pah Dios ā weñat pínahdih tūi jenah joí chājnit, búdí jíib jumni panihnidih jeáboó ñi bíbohbiṗna caá. Caán ñi bíbohniṗboó ā moópcan níít. Nuumnít í jéih ub bejcan níít. Pánihna, caanná ñi bíbohata pínah ā buádcán níít. ²¹Dios pehbóo ñíih búdí jíib jumni panihni ā jumuchah jéihnit, Dios ā weñat pínahdih ñi tūi jenah joibíṗna caá. Obohjeéhtih, nin baácbóojéh ñíih búdí jíib jumnidih bíbohniṗ, ñi weñat pínahdihjuh ñi jenah joibíṗna caá”, Jesús át niijíp wut jī.

**Ded pah jwí jenah joyátdih
jwí chājat
(Lc 11.34-36)**

²²“Jiát ā tūi yeh iiguíchah, jwí tūi jéih enat pah, Dios ā weñat pínahdih tūi

* 6.11 Pr 30.8-9 * 6.14-15 Mr 11.25-26 * 6.19 Stg 5.2-3

jenah joinít, túnidih ñi chājibpna caá. Ded pah ñi jenah joyátdihjeh ñi chājibpna caá. Túnidih jenah joinít, túnidih ñi chājibpna caá. ²³Obohjeéhtih, túicannidih jenah joinít, yeejépdih ñi chājibpna caá. Páant yeejépdih ñi jenah joyóchah, tubit yeejép ñi chājat ā jumbipna caá”, Jesús āt niijíp wut jī.

**Dinerodih búdí bidna,
Diosboodíh ñi jéih bidcat**
(Lc 16.13)

²⁴“Ded Diosdih oini ā weñat pínahdih chājna, tubit pohba dinerodih ā jenah joicán niít. Obohjeéhtih, ded dinerodihjeh búdí jenah joiníboó Diosboodíh ā oican caá. Dinerojíhjenh weini jumna, Diosboodíh ā náahcan niít. Pánihna, Diosdih, dinerodihbut bíic yoobó ñi jéih bidcan caá”, Jesús āt niijíp wut jī.

Dios ā wehdih ā túi en dawát
(Lc 12.22-31)

²⁵“Nin pah yeebdíh wā jwúb naóhna caá: Ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínah, ñi dawat pínah yéguehnadihbut ñi náhni dahwaca bojoó. Obohjeéhtih, caandíh bidat chah Diosjeéh ñi túi jumát pínahboodíh ñi bidií. Páant ñi bidichah, caán yeebdíh oina, ñi jeémát pínah, ñi dawat pínahdihbut ā wūhbiipna caá, ñi túi jumát pínah niijná. ²⁶Jwébehwādih ded pah Dios ā en dawátdih ñi jenah joyoó. Queét wápchi wihcan, jeémát ī ámohat munádhbut ī bíbohcah yuhna, jwí ípboó queétdih túi en daoná, ī jeémát pínahdih āpí wáhna caá. í Obohjeéhtih, jwébehwādih ā oyat chah yeebboodíh Dios ā oina caá! Pánih oinit, yeebdíhbut ā túi en daobípa caá.

²⁷Nindih ñi túi jenah joyoó: Búdí náhni dahwana yuhna, ñi wunat pínah yeó jáardíh ñi jéih túat nūmcán niít. Pánihna, búdí ñi jenah joyát dedé pínah nihcan caá.

²⁸“Ñi dawat pínah yéguehnadihbut búdí ñi jenah joicá bojoó. Jiadhi bóo cháanadih ñi túi jenah joyoó. Caán cháana behna, ā túi jíghat pínahdih āpí

teocan caá. ²⁹Pánih teocan yuhna, maáh Salomónji áih túini yégueh chóodih dūonít, ā túi jíghat chah cháanaboó ā túi jíghona caá. * ³⁰Caán cháanadih Diosboó ā túi jíghat túatna caá. Obohjeéhtih, caán cháanaboó būu déedih jum, cheibit déedih ā diib téh bejna caá. Páant ā diib téhechah, cáacwā ípí cáo yohna caá. Páant maátcanjeh ā jumuchah yuhna, Dios caán cháanadih túi jíghoni ā chājna caá. Caán cháanadih túini yégueh dée pah ā wūhat chah yeebboodíh Dios yéguehdih ā wūhbiipna caá. Pánihna, caandíh búdí jenah joicánjeh, Diosboodíh ñi túi jenah joyoó. ³¹Ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínah, ñi dawat pínahdihbut búdí ñi jenah joicá bojoó. ³²Diosdih jéihcannitboó bíi déedih tubit ípí jenah joiná caá. Obohjeéhtih, jwí íp jeáboó jumni, ñi jeémát pínah, ñi dawat pínahdihbut ded pah yeebdíh jūhdhatdih ā jéihna caá. Pánih jéihna, yeebdíh ā teo wáacat pínahdih ñi túi jenah joyoó. ³³Bíi déedih ñi bidat chah, Dios ā maáh jumatdih bidnit, caandíh ñi túi jepahaá. Pánih jepahnit, áih túini doonádh bitadih ñi naáwá, queétdih caandíh ī jepahat pínah niijná. Páant ñi chājachah, Diosboó nihāt ñi náahatdih ā wūhbiipna caá. ³⁴Cheibit dedé ā yapat pínahdih búdí ñi jenah joicá bojoó. Cheibit yeejép ñi yapachah, Dios yeebdíh ā teo wáacbiipna caá. Būu ded pah ñi chājatdihjenh jenah joyát caá náahap. Bíih yeó jáardih bóo pínahdih tubit ñi jenah joicá bojoó. Dios yeebdíh en daonít, ā túi teo wáacbiipna caá”, Jesús āt niijíp wut jī.*

**“Yeejépwā caá”,
bitadih niij jéihcat**
(Lc 6.37-38,41-42)

7 ¹“Meém yeejép caá”, bitadih ñi niijcá bojoó. Páant ñi niijcáh, Dios yeebdíhbut ‘Meém yeejép caá’, ā niijcán niít. ²Bitadih ‘Ápí túi chájan caá’, ñi niij enat pah, Diosboó yeebdíhbut bíic yoobó ā niij enbiipna caá. * ³Nin pah yeéb ñipí chājna caá: Ñi déedih bainí quíib becát ā jumuchah, caanbítidih ñi túi enna caá. Caán bainí oj ā jumuchah yuhna, ñi enat

* 6.29 1R 10.4-7; 2Cr 9.3-6 * 6.25-34 Sal 55.22; 1P 5.7 * 7.2 Mr 4.24

pah, ñi dée ā yéej chājatbitdih ñipí enna caá. Obohjeéhtih, yeebdíh búdí quíib becát ā jumuchah yuhna, caandíh ñi encan caá. Caandíh ñi encat pah, búdí yeejép chājna yuhna, ñi enah bojna caá. ¿Dépanih tigaá páant ñi chāj? ⁴Yeebdíh búdí quíib becát panihni ā jumuchah yuhna, ‘Némé, ma quíib becátidih weémboó meemdíh wā póoj yohbipna caá’, ñipí niijná caá. Pánihat pah, búdí yéej chājnit jumna yuhna, ‘Némé, túbít yeejép chājna caá ma chājap. Caandíh ma cádaaha’, ñipí niijná caá. ¿Dépanih tigaá yeéb yeejép chājnit jumna yuhna, búdí ñi yéej chājatdih jenah joicánjeh, bita bainí ī yéej chājatdihjeh ñi jenah joí? ⁵Páant niijnít, túinit pah jígohnit ī chājat pahjeh muntih yeebbút bíc yoobó ñi chājna caá. Yeebdíh búdí quíib becát panihnidih ñi jwíih póoj yohat pah, ñi yéej chājatdih jwíih cádahat caá náahap. Páant ñi cádahat túttimah, ñi déefh bainí quíib becát panihnidih túi jéih enna, ñi jéih póoj yohat pah, ā yéej chājatdih ñi jéih cádahat túutbipna caá.

⁶“Mujjiowá panihnit yeejépwā Diosdih náahcannitdih áih túini doonádih ñi naóhca bojoó. Páant ñi naáwáchah, caandíh joí ijnít, yeebdíh túbít yeejép ita chāj taga. Momo mæwā panihnit, í náah chājnitdih Dioíh túini doonádih ñi naóhca bojoó. Queétdih ñi naáwáchah, joíihcan, búdí jíib jumni jeé tíibnadih momo mæwā bepédih ī wid chuñat pah, caán túini doonádih ita yoh tagaá”, Jesús át niijíp wut jī.

Diosdih jwí úúbúchah, ā jepahat
(Lc 6.31; 11.9-13)

⁷“Diosdih úúbhna, ñi úúbh cádahca bojoó. Páant ñi úúbúchah, ded pah ñi úúbátidih Dios yeebdíh ā wáhbiipna caá. Ded pah ñi náahatdih bidnit, ñi bid cádahca, ded pah ñi bidatdih yeebdíh ā wáhbiipna caá. Jéc panihnidih wuúmp mao cádahcah, Dios ā wátbipna caá. ⁸Det Diosdih túi úúbhnit, ī úúbátjidih ī bíbohbiipna caá. Det Diosdih bidnit, caandíh ī jwááhbiipna

caá. Det ī wuúmp mawachah joinít, jéc panihnidih Dios queétdih ā wátbipna caá. Pánihna, yeó jāap jummat pah Diosdih ñi úúbúchah, yeebdíh ā jepahbiipna caá.*

⁹“¿Pan dahdih ñi wúúh yeebdíh ā úúbúchah joinít, jee dáhboodíh caandíh ñita wáh taniít? Ñita wáhcan tagaá. ¹⁰¿Queejdíh ā úúbúchah, bæcdih ñita wáh taniít? Ñita wáhcan tagaá. ¹¹Yeéb yéejnit jumna yuhna, ñi wíidih túinidih ñipí wúhna caá. Pánihna, ñi íp Diosboó yéejcani jumna, túini ñi wáhah chah caandíh úúbhnitdih ā wáhbiipna caá.*

¹²“Bita yeebdíh ī túi chājat pínahdih ñi náahat pah, yeebbút bitadih ñi túi chājjaá. Queéé yeebdíh ī túi chājchah yuhna, yeéboó queétdih ñi túi chājjaá. Páant tigaá Moisés ā watatji, Dios naáwátidih naóh yapanit ī daacátjibut ā niijíp”, Jesús queétdih át niijíp wut jī.*

Bainí jéc naáwát
(Lc 13.24)

¹³“Jeáboó bejihna, Diosdih túi jenah joinít, ñi jepahaá. Pánih jepahnit, ā weñat pínahdihjeh ñi chājbiipna caá. Pánih chājnit, bainí jéc panihni ā jumuchah yuhna, ā pebhna bejni bainí namádih ñi jéih náan bejbipna caá. Obohjeéhtih búdí jécidih waadnit, búdí namádih ñi bejchah, dedé buwat ā wíhcan niít. Páant ā buocah, dawá jenah joicánjeh iiguíipna bejni namádih bejna, bæudnit ī jumbipna caá. ¹⁴Obohjeéhtih, bainí jécidih waadná, bainí namáboó ñi náan bejchah, túi jenah joyát caá náahap. Pánihat pah, Dios pebhboó yeéb ñi bejihchah, ā buwuchah yuhna, caandíh túi jenah joinít jumna, ñi jéih buujábipna caá. Pánih náan bejna, Dios pebhboó juibínit, páantjeh ájeéh ñi túi jumbipna caá. Obohjeéhtih, daocánnit túi jenah joinítjeh caán namáboó ī jéih náan bejbipna caá”, Jesús át niijíp wut jī.*

* 7.7-8 Dt 4.29; 2Cr 15.2-15; Jer 29.13 * 7.7-11 Jn 14.13-14; 15.7,16; 16.23-24; 1Jn 3.21-22; 5.14-15 * 7.12 Lc 6.31 * 7.13-14 Sal 1.6; Pr 4.18-19

**Cáacwā ded pah ī chājatdih ennit,
ded pah ī jummatdih jwí jéihyat**
(Lc 6.43-44)

15“Ñi túi chāja caá. ‘Dios naáwátlih naóh yapani caá’, níj yeenitdih ñi joyáh bojoó. Queét túinit pah jígohna yuhna, ī jenah joyátboó yeejép ā jumuchah, yeebdíh ī yéejaihbiḡna caá. 16Queétdih beh enat túut niijná, ded pah ī chājatdih ñi túi eneé. Yeejép ī chājatdih enna, yeejép wā ī jummatdih ñi jéihbiḡna caá. Ī túi chājachah enna, túinit ī jummatdih ñi jéihbiḡna caá. Nin pah caá ā jumap: Ded óot nah iguñ pihana ápi quehcan caá. Mai bab nahbut bab dahna ápi quehcan caá. 17Túini nah túini dahna ā quehna caá. Obohjeéhtih, yeejép nahboó yeejép dahna ā quehna caá. 18Túini nah yeejép dahna ā quehcah, yeejép nahbut túini dahna ápi quehcan caá. 19Yeejép dahna quehni nahdih tib yohnit, cáacwā ípi cáo yohna caá. Pánihat dée det yeejép chājnitdih Dios ā yohbiḡna caá.* 20‘Dios naáwátlih naóh yapani wā jumna caá’, níj yeenitdih nin pah ñi beh enbiḡna caá: Ded pah ī chājatdih enna, yeenit ī jummatdih ñi jéihbiḡna caá”, Jesús át niijíp wut jī.*

**“Meemdíh wā jéihcan caá”,
Jesús ā niiját**
(Lc 13.25-27)

21“Dawá weemdíh ‘Maá’, niijnít jumna yuhna, jeáboó ī juibican níit. Wā íip jeáboó jumni ā weñat pínahdih chājnitjeh ā maáh jumapna ī juibíbiḡna caá. 22Péeni yeó jáapnadhí wā íip ā maáh jumapna waádihnit, dawá weemdíh jepahcannitjibut nin pah ī niijbiḡna yuh caá: ‘Maá, ma wépatjih ma naáwátlih jwiit jwí naóh yapanap jī. Ma wépatjih nemépwádhí jwí bacat túutap jī. Cáacwājeh ī jéih chāca naáhdih ma wépatjih jwí chāj jútup jī’, ī niijbiḡna yuh caá. 23Obohjeéhtih, ‘Yeebdíh wā jéihcan caá! Yeejép chājnitjeh ñi jumna caá! Pánih jummit, wā pebhna ñi waád jūóhca bojoó’, queétdih wā níj jepahbiḡna caá”, Jesús át niijíp wut jī.*

Chéne muú teonit naáwát
(Lc 6.47-49)

24“Ded wā bohéatdih jói jepahna, muú chāj pooni panihni ā jumna caá. Túi jenah joiní jwumép baácđih numah baád waadánit, áih jagápdih ā túi dodhdop be. 25Caán muúdhí ā péaat túttimah, búdí mah jūóh, muj búdí daab béj, búdí johlitbut ā jūúwáp be. Páant túbit ā johochah yuhna, caán muú numah dodhni jumna, ā áaccap be. 26Obohjeéhtih, ded wā bohéatdih joiná yuhna, jepahcan, túi jenah joicánni muú chājni panihni caá ā jumap. Caánboó óonjihbitjeh baád waadánit, áih jagápdih ā dodhdop be. 27Caán muúdhí ā péaat túttimah, mah búdí jūóh, muj daab béj, búdí johlitbut ā jūúwáp be. Pánih búdí ā johochah, caán muú áacna, búdí ā yáanap be”, Jesús át niijíp wut jī. 28Páant ā níj naáwáchah joiná, cáacwā ít jói wáhi bejep wut jī. 29“Caán túi jéihni pah jwiitdih ā níj bohéna caá. Moisés ā wutátjidih bohénit páant ípi níj bohécan caá. Pánih bohéna, caánboó yoobópdih tigaá maáh ā jumap”, ít míic niijíp wut jī.*

Bácah moópniđih ā booaat
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

8 1Páant níj naóh bohé péanit, Jesús jeé ñaj yacapboó chúndniji ā bohénitdih át numah dei bejep wut jī. Ā dei bejechah ennit, dawá ájeéh ít pée bejep wut jī. 2Páant ī bejechah, bácah moópni jwááhnit, bóđicha caj yoh ñajnit, nin pah át niijíp wut jī:

—Maá, ma booañna, weemdíh ma jéih booana caá, Jesúsđih át niijíp wut jī.

3—iJúu! Wéinit meemdíh wā booana caá, caandíh teo jáhanit, át niijíp wut jī.

Páant Jesús ā niijíchahjeh, ā moopát át ñumáh bejep wut jī.

4—Meemdíh wā booaatjidiđih bitadiđih ma naóhca bojoó. Pánih naóhcan, sacerdotediđihjeh naáwáđih ma bejeé. Caanná juibínit, míh bácah ā ñuumátjidiđih ma júutá. Moisés ā wutátjii pah sacerdotewā ī cáo wáhat pínah

* 7.19 Mt 3.10; Lc 3.9 * 7.20 Mt 12.33 * 7.23 Sal 6.8 * 7.28-29 Mr 1.22; Lc 4.32

nijná, chéne jopwādih ma wūhuá, Dios meemdih ā booaatjidih ī jéihyat pínah niijná. Túttimeh, ma déewājeéh ma jwúub jumuchah, ā túbipna caá, * Jesús caandih āt wēp niijp wut jī.

Soldadowā ī maáhdih teo wūhnidih Jesús ā booaat

(Lc 7.1-10)

⁵Túttimeh, Jesús Capernaum tútchina ā jūibínachah, Romano cien soldadowā ī maáh ā pebh jūibínit, nin pah caandih āt niijp wut jī:

⁶—Maá, weemdih ma teo wáacá. Weemdih teo wūhni búdí wūna, wíh muúboó ā lajna caá. Áih b́acah jwioní ā jumuchah, búdí tubanit, ā jéih bejcan caá, Jesúsdih āt niijp wut jī.

⁷—Caandih booanadih wā bejmi caá, Jesús caandih āt niij jepahap wut jī.

⁸⁻⁹—Obohjeéhtih, Maá, wíh muúná ma bejcah, ā túimi nacaá. Weem cháh wēpni ma jumuchah, ‘Wíh muúdih ma waád jūúwá’, niijní dée nihcan caá. Ma naáwáchahjeh, weemdih teo wūhni ā boobipna caá. Wā chah jumnit bita maáta weemdih ī wutna caá. Weembút soldadowādih wutni caá. Bícdih ‘Ma bejeé’, wā niijchah, āpí bejna caá. Bíhdih ‘Ma jūúwá’, wā niijchah, āpí jūóhna caá. ‘Nindih ma chájaa’, wā niijchah, páant ā chájna caá. Weém wutni jumna, meembút wutni ma jumadidih wā jéihna caá. Ma wutat pahjeh weemdih teo wūhni ā boobipna caá, soldadowā ī maáh Jesúsdih āt niijp wut jī.

¹⁰Páant ā niijchah jói wēinit, Jesús ájeéh péenitdih nin pah āt niijp wut jī: —Yoobópdih yeebdih wā naóhna caá. Nin soldadowā ī maáh judío nihcan yuhna, Diosdih ā túi jenah joiná caá. Caandih teo wūhnidih wā booaat pínahdih āt jéihyep taga. Weemdih caán ā túi jenah joyát pah, ded judío bíc yoobó jenah joinidih wā en jwuhcan caá. ¹¹Yeebdih wā naóhna caá. Péeni láa bita judíowā nihcannit, nihah baácdih moón Diosdih túi jenah joinit, jeáboó Dios ā maáh jumupna dawá ī jūibipna caá.

Caanná jumnit, Abraham, Isaac, Jacob bícdih ī jeémpbipna caá.* ¹²Obohjeéhtih, judíowā Dios ā maáh jumupna bejnit déejidih, yeejép dupúnarpoó ā wahbipna caá. Caanná ā wahnitboó búdí j́gahni, íh maodih ī néeh ch́ac jūibipna caá, Jesús āt niijp wut jī.*

¹³Páant queétdih niij péanit, soldadowā ī maáhdih nin pah āt jwúub niijp wut jī:

—Míih muúná ma jwúub bejeé. Meemdih teo wūhni booni ā jumna caá. ‘Jesús caandih ā booaabipna caá’, ma niij jenah joyát pahjeh ā yapna caá, Jesús caandih āt niijp wut jī.

Páant ā niijchahjeh, áih muúboó jumni caandih teo wūhni āt boonap wut jī.

Pedro chudhdih Jesús ā booaat

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴Páant niij péanit, Jesús ā bohénitdih āt jwúub numah bejep wut jī, páant mantih. Pánih bejna, Pedroih muúná jūibínit, it waad béjep wut jī. Pánih waad béjnit, Pedro chudh búdí pahat wūna, mi ñajat chóoboó mi ñajachah, Jesús āt enep wut jī. ¹⁵Pánih ennit, miñ téihyadih ā teo jáhanachahjeh, pahat āt dúcuchah bejep wut jī. Páant ā dúcuchah joinit, caántboó ñah ñahnit, Jesúsdih jeémát mit wáhp wut jī.

Dawá wunnitdih Jesús ā booaat

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶Tóo ñáh jūúwáchah, dawá nemép caolih jumnitdih ī chéenwā Jesús ā jumni mué jóocmant it ub jūibínar wut jī. Páant ī ub jūibínachah ennit, Jesús wā it bac bejep wut jī. Pánih bac bejnit, Jesúsboó nemépwādih ā bac bejat tútuchahjeh, cáacwáih b́acahmant it bac bejep wut jī. Bita tubúp chūúhntidihbūt Jesús āt booa beedánar wut jī. ¹⁷Páant ā chájachah, Dios naáwátdih naóh yapani Isaías ā niijátji pah āt yapap wut jī. “Jwí tubúp chūúátidih, jwí wunatdihbūt j́gah ennit, āt booaanap taga”, Isaías āt niij daacáp tají.*

* 8.4 Lv 14.1-32 * 8.11 Lc 13.29 * 8.12 Mt 22.13; 25.30; Lc 13.28 * 8.17 Is 53.4

Biquína Jesúsdiñ í péelhat
(Lc 9.57-62)

¹⁸Dawá Jesús pebh í jwí ñuhuchah ennit, Jesús ã bohénitdih nin pah át niijíp wut jî:

—Chóbe conanaáboó jwí chúuh bejjîh, át niijíp wut jî.

¹⁹Páant niijnít, jélitna í dei bejchah, Moisés ã wutatjidiñ bohéni Jesúsdiñ jwááhniñ, nin pah át niijíp wut jî:

—Bohéní, deyoób ma bejchah, weembút majeéh wã bejmi caá, át niijíp wut jî.

²⁰—Jia muijiowá íih muú pínah ítnadiñ í bíbohna caá. Jwébehwábut íih yécanadiñ í bíbohna caá. Obohjeéhtih, weémboó nihat cáacwã úud jeñé, wíih muujéñ pohba wã bíbohcan caá. Pánihna, wãjeéh ma jüúwúchah, búdí bwat meemdíhbut ã jumbipna caá, Jesús caandíh át niijíp jepahap wut jî.

²¹Páant ã niijíchah joinít, bíñ jwuh nin pah át niijíp wut jî:

—Maá, majeéh weembút wã bejmi caá. Obohjeéhtih, wã bejat pínah játih wã íp ã wunuchah, áih bácahdih wã yohat pínah niijná, ‘Ma chão jwáhuú’, weemdíh ma niijí. Á wunuchah yoh péanit, majeéh wã bejbipna caá, át niijíp wut jî.

²²—Weemdíh náahcannit wunnit panihnit jumna, queétoó wunnitdih í yoho naáh. Obohjeéhtih, meémboó wãjeéh jumni pínah buu ma jüúwá, Jesús caandíh át niijíp wut yuh jî.

Búdí johlit nolihatdihbut ã yayáat
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³Páant niij péanit, jélitboó dei jwabínit, búdí jááj chóodih ã bohénitdih át numah waadáp wut jî. ²⁴Ímdih í chúuh bejchah, Jesúsboó át úwah bejep wut jî. Pánihna, ím tac yoób í buug lájachah pohba, Jesús ã úwat pónih, búdí johlit át jüúwúp wut jî. Páant búdí nolihat ã jumuchah, ít daábíhip wut jî.

²⁵—iMaá, jwiítidih ma teo wáacá! iDaabná caá jwí chájap! ít niij wucup wut jî.

²⁶Páant í niij wucuchah, jáanit, Jesús queétdih nin pah át niijíp wut jî:

—¿Dépanih tigaá búdí ñi úum? Weemdíh táí jenah joiná, ñita úumcan tagaá, át niijíp wut jî.

Páant niijnít, ñah ñuhnit, johlit, nolihatdihbut jüühnit, “Ma yayaá”, át niijíp wut jî. Páant ã niijíchahjeh, johlit nolihatbut bícmantjeh át yayáh bejep wut jî. ²⁷Páant ã yapachah, en wáhi bejnit, queétdjeh nin pah ít múc niijíp wut jî:

—¿Dedé cáac tigaá nin? Á naáwáchahjeh, johlit, nolihatbut ã yayáh bejna caá, ít niijíp wut jî.

Gadara baacdiñ moón nemép
caolih jumnitdih Jesús ã booaat
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸Páant ã yapat táttimah, Gadara baacna ít chúuh jwabínap wut jî. Caanná í chúuh jwabínachah, chéne neoná cáac yohopmant Jesúsdiñ ít jwááh dei jüúwúp wut jî. Queétoó nemép caolih jumnit, tubit tac behnit í jumuchah, caanná cáacwã ípí bejcap wut jî. ²⁹Pánihna, Jesúsdiñ jwááh dei jwabínit, nin pah ít niij íaacáp wut jî:

—¿Meém Dios wúuh, dépanih chájadiñ jüóh tigaá ma cháj? ¿Dios ã peéh chájat pínah ã judh jwuhuchah yuhna, játih jwiítidih peéh chájadiñ jüóhniñ beé ma chájap? ít niijíp wut jî.

³⁰Yúupit dawá momo muuwá bid jeémpna ít chájap wut jî. ³¹Pánihna, queétdih ennit, nemépwá nin pah Jesúsdiñ ít niijíp wut jî:

—Jwiítidih bacat túutna, cot muuwádiñ ma waadát túutá, ít niijíp wut jî.

³²—Júu, caán láa bácah ñi bejeé, Jesús queétdih át niijíp wut jî.

Páant ã niijíchahjeh, queétoó cáacwáñh bácahmant bacnit, muuwádiñ nemépwá ít waadáp wut jî. Páant í waadáchah, wépép ñáo dei bej, ímna buug báah bejnit, muuwá ít chíic wun beedáh bejep wut jî.

³³Páant í yapachah enna, búdí úumnit, queétoó muuwájdih en daonítboó íih tútchina ít ñáo jweí jwúub bejep wut jî. Pániñ ñáo jwúub jwabínit, muuwá ded pah í yapatjidiñ, nemép caolih jumnitdihbut ded pah Jesús ã booaatjidiñ ít naoh peetep wut jî. ³⁴Páant í naáwáchah joinít, nihat caán tútchidih

moón Jesúsdi enedih it bejep wut jī. Pánih jwáibnit, caandih náahcan, íih baácmant Jesúswādh it jwáub bejat tútutup wut jī.

Jéih yoocannidih Jesús ā booaat
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

9¹Páant ī jwáub bejat tútutachah joinít, íih jááj chóona waadnit, Jesús wā it jwáub cháuh bejep wut jī. Pánih cháuh bejnit, Jesús ápi jwáibni tútchina it jwáub jwáibnap wut jī. ²Caanná ī jwáibnachah, caanjíh moón jéih yoocannidih ā ñajat chóojih Jesús pebhna it beo jwáibnap wut jī. “Jesús nindih ā jéih booaipna caá”, it níj jenah joyóp wut jī. Páant ī níj jenah joyátdih jéihnit, jéih yoocannidih nin pah Jesús át niijíp wut jī:

—Ma weñeé. Ma yéejatdih meemdih wā yohna caá, át niijíp wut jī.

³Páant ā niijíchah joinít, biquína Moisés ā wutjatdih bohénit nin pah it níj jenah joyóp wut yah jī: “Diosjeh yéejatdih ā jéih yohna caá. Nin cáacjeh jumna yuhna, páant niijná, ‘Dios wā jumna caá’, níj yeena caá ā chājap”, it níj jenah joyóp wut jī. ⁴Páant ī níj jenah joyátdih jéihnit, nin pah Jesús queétdih át niijíp wut jī:

—¿Dépanih tigaá páant yeejép ñi jenah joí? ⁵Ma yéejatdih wā yohna caá’, wā niijíchah joinít, weemdih jéihcan yuhna, ‘Yeeni caá’, ñi níj jenah joiná caá. Oboghéhtih, ‘Ñah ñuhnit, ma yáac chāi bejeé’, wā niijíchah, caán ā bejchah ennit, wā niiját yoobópdih ā jumatdih ñi jéihbipna caá. Pánih jéihna, yéejat yohat wépat wā bíbohathdihbūt ñi jéihbipna caá. ⁶Weém nihat cáacwā úud jeñé, nin baácdih moondih jéih boaanit, ī yéej chājatdihbūt wā jéih yohna caá. Pánih tibeé Dios weemdih ā wah deyanap jī, cáacwā ī yéejatdih wā yohat pínah niijná. Pánihna, caán wépatdih wā bíbohathdih yeéb ñi jéihyat pínah niijná, nin pah wā chāj jéutbipna caá, át niijíp wut jī.

Páant níj péanit, jéih yoocannidih nin pah át niijíp wut jī:

—Ma ñah ñuhú. Ma ñajat chóodih úbnit, míh muúboó ma jwáub bejeé, át niijíp wut jī.

⁷Páant ā niijíchah joinít, jéih yoocanniji ñah ñuhnit, áih muúboó át jwáub bejep wut jī. ⁸Páant ā booaanachah ennit, cáacwā it en wáhi bejep wut jī. Pánih en wáhi bejnit, Dios Jesúsdi búd wépat ā wáhatdih jéihnit, Diosdi búd it wéi naáwáp wut jī.

Jesús Mateodih ā jwáuwát tútat
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹Pánih booa péaniji caán muumánt bac bejnit, Jesús ā bohénitdih át jwáub numah jib bejep wut jī. Pánih bejnit, caanmánt jéohnit, weém Mateo pebh ī juyúp jī. Romanowā ī maáta ī wábat tútuti dinerodih wábh wáhni wā jumup jī. Pánihna, caán láa wíh tewat tólihboó wā chúudup jī. Caanjíh wā chúuduchah ennit, nin pah weemdih Jesús ā niijíp jī:

—Wájeéh ma péé jwáuwá, ā niijíp jī.

Páant ā niijíchah joinítjeh, ñah ñuhnit, ájeéh wā bejep jī.

¹⁰Táttimah, Jesús wādh wíh muúboó numah jeémédih wā bejep jī. Weém páh dawá dinerodih wábh wáhnitdih, bita “Yeejépwā caá”, ī niijnátdihbūt wā numah jeémép jī. ¹¹Páant queét bíicdih jwí jeéméach ennit, biquína fariseowā jwíit Jesús ā bohénitdih nin pah ī níj jéihñup jī:

—¿Dépanih tigaá ñih bohéni dinerodih wábh wáhnit, yeejép chájnit bíicdih ā jeémép? ī niijíp jī.*

¹²⁻¹³Páant ī niijíchah joinít, Jesúsboó queét fariseowādh nin pah ā níj jepahap jī:

—Tubúp chāuhcannit cohnidih ípí bidcan caá. Wánnitjeh caá caandih ī bidip. Pánihat pah ‘Weém yéejat wihcanni caá’, níj jenah joinít, teo wáacni pínahdih ípí bidcan caá. Oboghéhtih, ‘Wā yéejatdih jíghnit, wā tútut nuúmhna caá’, níj jenah joinít caá teo wáacni pínahdih ī bidip. ‘Jwíit yeejépwā caá’, níj jenah joinítjeh teo wáacadih wā jwáuwáp be, ī yéej chājatdih cádahnit, túiniboodih ī tútut numát

* 9.10-11 Lc 15.1-2

pínah niijná. Dios naáwátidih naóh yapani á niij daacátjidih yeebdih jéhiyat caá náahap. ‘ “Nuñúpwāidih ñi mao cáo wúhatdih weém wá náahcan caá. Obohjeéhtih, bitadih ñi jígah en teo wáacatdih caá yeebdih wá náah yacap”, Dios á niijná caá’, át niij daacáp tají.* Caán ded pah á daacátjidih jéhiyat túut niijná, ñi jwúub bohénaá. Caán á daacátji pah, jígah ennit, weém cáacwāidih teo wáacadih wá jūúwúp be, á niijíp jī.

Jeémp jwuhcatdih Jesúsdih

í uábh joyát

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴Túttimah, Juan Daabáni á bohénitboó jwí pebh jwinít, nin pah Jesúsdih í niij uábh joyóp jī:

—Jwiít Juan á bohénit, jwí nuowá í wutat pah jwípi jeémp jwuhcan caá. Fariseowābut bíic yoobó ípi chájna caá. ¿Dépanih tigaá ma bohénitboó páantjeh í jeémp? Jesúsdih í niijíp jī.

¹⁵—Nin pah caá á jumap: Téihya chéoni á numah jeémpnit bíicdih á jum jwuhchah, jígahcan, ípi túi wēi jeémpna caá. Obohjeéhtih, caán téihya chéonidih bita í ub bejat túttimah, jígahnit, íta jeémp jwuhcan tagaá. Weém caán téihya chéoni panihni wá jumna caá. Pánihat pah tigaá wá bohénit wájeéh jumna, wēinit, páantjeh í jeémpna caá. Obohjeéhtih, bita weemdih í ub bejat túttimah, wá bohénitjeéh wá wihcah, caán láa jígahnit, í jeémp jwuhcan níit, Jesús queétdih á niijíp jī.

¹⁶Pánihna, ded pah jwí nuowá í wutatji áih jáap bohéatjij fariseowá í widfichah enna, Jesús queétdih nin pah á jwúub níj bohénap jī: “Jáap yégueh chóo chocca naáh chóojih máa yégueh chóodih nah wai búudhdát á náahcan caá. Páant ñi chájachah nihna, caandih ñi chocot túttimah, jínt bejna, máa chóodih chah áta yewa tagaá. Páant tigaá jwí nuowá í naáwátjidih wíh jáap bohéatjij wid naóhcat caá náahap. ¹⁷Pánihat dée, pah jwuhcanni iguíf macdih nuñúp chóojih í chájniji máa wuh wúhdih yáacat á náahcan caá. Páant ñi yáacachah nihna,

iguíf mac pahna, máa wuh wúh jéih yáuhcan, áta yewah bej tagaá. Páant á yewechah, chénat pah áta búud tagaá. Pánihna, jáap macdih, jáap wuh wúhboó yáacat caá náahap. Páant ñi yáacachah, iguíf mac, caandih yáacni chóobut á túi jumnipna caá. Pánihat pah, wíh jáap bohéat jwí nuowá í naáwátjijih wid naóhcat caá náahap”, á niijíp jī.

Áih yégueh chóodih juí, teonih, Jairo nuumdíhbut Jesús á booaat

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸Wíh muúboó páantjeh jwí jumuchah, jwiít judíowá jwí míic wáacat muúdh en daonít í maáh á waád juyúp jī. Waád jwinít, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, nin pah á niijíp jī:

—Wá nuúm jáantjeh mi wunah bejep be. Obohjeéhtih, caántdih ma teo jáha booaat túut niijná, wájeéh ma jūúwú. Páant ma teo jáhanachah, mi jwúub boobipna caá, Jesúsdih á niijíp jī.

¹⁹Páant á niijíchah joinít, Jesús wíh muúboó jeémp chéudnji, ñah ñuhnit, ájeéh á bac bejep jī. Jwiít á bohénitbut íjeéh jwí bejep jī. ²⁰⁻²¹Pánih bejnit, namádih jwí bejchah, cáacwá cáthí bíh wili wunnih mit jumap tají. Caánt doce jópchí mácanihat panihat wunnih, “Jesúh yégueh chóodihjeh juibí teona, wá boobipna caá”, mit níj jenah joyóp wut jī. Páant níj jenah joinít, Jesús táahmant jūóhnit, áih yégueh chóo yapatbitdih mit juí tewep tají. ²²Páant mi juí tewatdih jéihna, tac páud ennit, Jesús caántdih nin pah á niijíp jī:

—Nuúmú, ma weñeé. Weemdih téi jenah joinít, ma boona caá, á niijíp jī.

Páant á niijíchahjeh, mit boonap tají.

²³Túttimah, jwiít Jesús bíicdih maáih muúná jwí waád juibínap jī. Pánih waád juibínit, chíó póojnitdih, dawá ñaac jūimítdihbut jwí enep jī. ²⁴Páant í juñúchah ennit, Jesús queétdih nin pah á niijíp jī:

—Yeéb ñi bac bejeé. Mi wuncan caá.

Éona caá mi cháhap, á niijíp jī.

Páant á niijíchah joinít, “Nih yána caá á cháhap”, niijnít, cáacwá caandih í

* 9.12-13 Os 6.6; Mt 12.7

dehwep jī. ²⁵Pánihna, queét ī bac bejat títimāh, wunnih pebhna waad béjnit, miíh téihyadih Jesús át tewep wut jī. Páant ā tewečahjeh, boonit, mit ñah ñuhup wut jī. ²⁶Jóocmant ñuhnit caántdih ā booaat doonádih joinít, caán títchidih moondíh ít naóh peetép tajī.

**Chénewā jéih encannitdih
Jesús ā booaat**

²⁷Caanjíh jumnitji jwáub jibidih jwí bejchah, chénewā jéih encannit neoná jwiítidih pée bejnit, nin pah ī niíf ej ñaacáp jī:

—iDavid juima, Dios ā wahní, jwiítidih ma jígah eneé! ī niíf jī.

²⁸Páant ī niíf ej ñaacáchah, jwiít Jesús bícdih bíh muáboó jwí waad béjep jī. Páant jwí waad béjchah, queét jéih encannitbut ī ñuén waad juyúp jī. Páant ī waad juyúchah ennit, Jesús queétdih nin pah ā niíf jī:

—‘Jwiítidih ā jéih booami nacaá’, éweemdíh ñi niíf jenah joí níit? ā niíf jī.

—Páant tigaá jwí niíf jenah joyóp, caandíh ī niíf jepahap jī.

²⁹Páant ī niíf jepahachah joinít, íih quíbdih teo jáhanit, nin pah ā niíf jī:

—Páant ā chájipna caá’, ñi niíf jenah joyát pahjeh tigaá wā chájip, ā niíf jī.

³⁰Páant ā niífchahjeh, í jéih enep jī, buca. Pánih boaanit, Jesús nin pah queétdih ā jwáub niíf jī:

—Weém buutéh yeebdíh wā booaatdih bitadih ñi naóhca bojoó, ā niíf jī.

³¹Páant ā niífchah yuhna, bac bejnit, queétdih ded pah ā booaatjidih nihat pehbóo ít naóh peetép tajī.

Jéih wéhecannidih Jesús ā booaat

³²Páant ī bac bejchah, Jesús pebh nemép jumnidih bita ī ñahwat ub waad juyúp jī. Caán nemép caandíh át jéih wéheat títucap tajī. ³³Páant ī ub juyúchah ennit, Jesús nemépdih ā bacat títucap jī. Páant ā bacat títuchahjeh, jéih wéhecanniji ā jwáub wéhenap jī. Caandíh ennit, nihat ī en wáhi bejep jī.

—iNin pah yapatdih nihat jwiít Israel baácdih moón jwípí encan jī! ī míc niíf jī.

³⁴Obohjeéhtih, fariseowā mácac ī míc niíf wéhenap jī.

—Nemépwā ī maáh ā wépatjīh caá nemépwádih ā bacat títucap, ī míc niíf jī.*

Jesús cáacwádih ā jígah enat

³⁵Pánihat títimāh, nihat botoni títchina, dahwani títchinadibut bohé jibidih bejna, Jesús jwiítidih ā numah bejep jī. Títchina yoobó naóh jib bejna, jwiít judiowā jwí míc wáacat muúná waadnit, Jesús ápi bohénap jī. Dios ā maáh jumat táini doonádih naóhnit, nihat caanjíh moón tubáp chéúhnitdihbut ápi booanap jī.* ³⁶Pánih bejna, dawá cáacwā ovejawádih en daoni wíhcat pah yeejép yapnit, moh yéejnit ī jumuchah ennit, Jesús queétdih búdi át jígah enep jī.* ³⁷Pánih jígah ennit, jwiít ā bohénitdih nin pah ā niíf jī:

—Jóo dajat láa búdi tewat ā jumuchah yuhna, teonitboó daocánnitjeh ī jumna caá. Pánihat pah, táini doonádih joinít pínah dawá ī jumuchah yuhna, queétdih naóhnit pínahboó daocánnitjeh ī jumna caá. ³⁸Pánihna, táini doonádih chah dawá bohénitdih ā wahat pínah niijná, Diosdih ñi wáubá, ā niíf jī.*

**Jesús doce ā naáwát títutnit pínah
í wútna**

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 ¹Títimāh, jwiít doce ā bohénitdih bid bojnit, nemépwádih bacaat pínah wépat, nihat wunnitdih booaat pínah wépatdihbut jwiítidih ā wúhup jī.

²Nin caá jwiít Jesús ā bohénit, ā naáwát títutnit pínah jwí wút: Simón ā jumup jī. Caandíh Pedro Jesús ā wút búudhdup jī. Á úd Andrésbut ā jumup jī. Santiago, ā úd Juanjīhbut ī jumup jī. Queét chénewā Zebedeo weh ī jumup jī.

³Felipe, Bartolomé, Tomás, weém Mateobut jwí jumup jī. Weémboó

* 9.34 Mt 10.25; 12.24; Mr 3.22; Lc 11.15 * 9.35 Mt 4.23; Mr 1.39; Lc 4.44 * 9.36 Nm 27.17; 1R 22.17; 2Cr 18.16; Jer 50.6-7; Ez 34.5 Zac 10.2; Mr 6.34 * 9.37-38 Lc 10.2

Romanowā ī maāta ī uúbát tútnti dinerodih uúbh wáhni wā jumup jī. Bífh Santiago, Alfeo wúúhbat ā jumup jī. Tadeo, Lebeo ī niíf wút búudhribut ā jumup jī. ⁴Bífh Simón, Celote wút jumni poómpdih bóobut ā jumup jī. Judas Iscariote, Jesúsdihi enihcannitdih duó wáini pínahbat ā jumup jī.

Jesús doce ā bohénitdih ā wahat

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵Jwiít doce ā bohénitdih ā wēpatdih wūh, bífh tútchinaboó wahna, ded pah jwí chājat pínahdih nin pah Jesús jwiítidih ā niíf naáwáp jī: “Judíowā nihcannit pebhna nī bejca bojoó. Samaria baáčboobát nī bejca bojoó. ⁶Diosdih jéihcannit jumna, búudnít ovejawā panihnit ī jumuchah, judíowā pebhboojéh nī bejeé. ⁷Dios maáh ā jumatdih ā júutat pínah bahnijeh ā judhna caá’, queétdih nī niíf naáwá. ⁸Pánih naóhna, báčah moópnit, dawá tubáp chéúhnit, wanah bejnitdihbat nī booanaá. Nemép caolih jumnitfh báčahmant nemépwádh nī bacanaá. Páant nī chājat pínah wēpatdih yeebdíh wā wūhna caá. Jíib náahcanjeh yeebdíh wā wūhat pah muntih, yeebbát bíic yoobó jíib náahcanjeh cáacwádh nī teo wáacá.

⁹“Pánih bejna, dinerodih nī ub bejca bojoó. ¹⁰Wuh wúúh, túut nuumát pínah camisa, zapatos ub bejcan, íoh caját nahdihbat nī ub bejca bojoó. Nī dúwát chóojeh nī duo béjeé. Nī bohénit pínahboó yeebdíh ī numah jeémpibpna caá. Nī duoní chóó ā mooróchah, queétoó nī túut nuumát pínah chóodihbat ī wūhbiapna caá. Queétdih nī teo wáacat jíib, páant caá yeebdíh ī chājbiapna caá.”

¹¹“Caán tútchina juibínit, caán tútchidih jum jwūhna, yeebdíh wēi jwááhnitfh muúdhjeh nī chao jwúhú. ¹²Iih muúná waad béjnit, ‘Dios ā túyat níjeéh ā jumna naáh’, caán muúdh moondíh nī niijí. ¹³Páant nī niijíchah, tútinit ī jumát jíib, Dios ā túyat íjeéh ā

jumbipna caá. Obohjeéhtih, túicannit ī jumuchah, páant nī niijíchah yuhna, Dios ā túyat íjeéh ā wihcan níit. ¹⁴Yeebdíh náahcan, ī joíhcah, caán muumánt nī bac bejeé. Bac bejnit, queétdih Dios ā yohat pínahdih júutat túut níijná, níih zapatosdih too dugnit, caán jumni becchídih nī peoh mao yoh jéenanaá. Pánihna, caán tútchidih moón yeebdíh ī náahcah, bíic yoobó muntih queétdihbat nī chāj júutá.* ¹⁵Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Peéh chājni yeó jáapdih Sodoma tútchidih moón, Gomorra tútchidih moondíhbat Dios búdí ā peéh chājbiapna caá.” Obohjeéhtih, queétdih ā peéh chājat chah, yeebdíh náahcannitboodíh ā peéh chājbiapna caá”, jwiítidih ā níijp jī.*

**Jesúfhwádh bita yeejép
ī chājat pínah**

¹⁶“iWeemdh nī táí joyoó! Yeéé ovejawā panihnitdih jiwá panihnit pebhboó wā wahna caá. Pánihna, jopwá pah tac behcannit, maiwá pah nī táí yap náhninaá.* ¹⁷iNí táí chāja chaáh! Yeebdíh enihcannit nī maátadh ī wūhbiapna caá. Jwiít judíowā jwí míic wáacat muúboó waadnít, yeebdíh ī pūibipna caá. ¹⁸Wíihwá nī jumát jíib, caán tútchinadh moón ī maáta pebhna, chah wejnit maáta pebhbat yeebdíh ī ub bejbiapna caá. Caanná ī ub bejchah, queé maátadh, judíowā nihcannit maátadhbat wíih táini doonádh nī naóhbiapna caá. ¹⁹Páant maátadh ī wūhuchah, ‘Ded pah wā níjít pínahdih wā jéihcan níit’, nī níj jenah joicá bojoó. Yeebdíh ī uúbh joyóchahjeh, nī níjít pínahdih Dios yeebdíh ā jéihyabipna caá. ²⁰Páant ā jéihyanachah, queétdih jepahna, yeé nī jenah joyátjijeh nī jepahcan níit. Dios jwí íp ā jenah joyátidih Túini Espírituboó yeebdíh ā naáwát tútbiapna caá.”

²¹“Caán láa, det wíihwá ī jumát jíib, bíic weh jumna yuhna, maátadh naóh yacnit, ā déedih ā mao yohat tútbiapna caá. Í mána ī wehdih, ī wehboó ī

* 10.10 1Co 9.14; 1Ti 5.18 * 10.14 Hch 13.51 * 10.15 Gn 19.24-28; Mt 11.24

* 10.7-15 Lc 10.4-12 * 10.16 Lc 10.3 * 10.17-20 Mr 13.9-11; Lc 12.11-12; 21.12-15

mánadihbut ī mao yohat tútbiḡna caá.*

²²Pánihna, yeéb wíihwā nī jumat jīb, nihat yeebdíh ī enīhcan níft. Páant ī enīhcah, yeebdíh yeejép ī chājachah yuhna, weemdíh páantjeh nī cádahcah, yeebdíh wā túi ubbipna caá, wā íp pehbóo nī túi jumat pínah niijná.*

²³Wíih túini doonádih nī naáwát jīb, bífc tútchidih moón yeebdíh ī yéej chājachah, bífh tútchina jwei béjnit, caanjíh moondíhbut nī naáwá. Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Nihat Israel baácboó jumni tútchinadih moondíh nī naóh beedáat pínah játih, weém nihat cáacwā úd jeñé nin baácboó wā jwáub dei jūóhbiḡna caá.

²⁴“Jáap jéihni caandíh bohéni chah nihcan caá. Bífc yoobó teo wūhniḡbut ā maáh chah nihcan caá.*” ²⁵“Ded pah weemdíh bohénidih ā yapat pah muntih weemdíhbut ā yapbiḡna caá”, jáap jéihnidih níj jengah joyát caá náahap. Teo wūhniḡbut ‘Ded pah wā maáhdih ā yapat pah muntih weemdíhbut ā yapbiḡna caá’, níj jengah joyát caá náahap. Obohjeéhtih, ‘Wā maáh chah jumna, caandíh yeejép ā yapat pah weémboodíh ā yapcan níft’, níj jengah joicát caá náahap. Weém muú mínah panihni, yeéboó wā pebh moon pánihnit nī jumna caá. Pánihna, cáacwā weemdíh ‘Beelzebú caá’, niijná, yeéb wíihwādiḡbut bífc yoobó yeejép ī niijbípna caá”, Jesús jwíitdih ā niijíp jī.*

¿Deddiḡ tiguaá úumat náah?

(Lc 12.2-7)

²⁶“Buu láa cáacwādiḡh wíih túini doonádih nī naáwácah yuhna, joíhcan, bita ī encah, yeebdíh yeejép ī chājbiḡna caá. Pánih yeejép ī bih chājachah yuhna, túttimah nihat ī túi jéihbiḡna caá. Yeebdíh yeejép chājnitdih nī úumca bojóo.*” ²⁷Pánihna, buu ded pah yeebdíhjih wā bohéatdih túttimah dawá cáacwā cátiḡ úumcanjeh nī naáwá. ²⁸Cáacwā yeebdíh maona, nífh bácahdíhjih ī mao yohna caá. Obohjeéhtih, nífh caolihdih ī jéih maocan

caá. Pánihna, det yeebdíh mao yohíhniḡdih nī úumca bojóo. Obohjeéhtih, Diosboodíh caá úumat náahap. Caanjéih tiguaá níih bácahdih, níih caolihdihbut iiguípna ā jéih yohna caá.

²⁹“Chéne jwébehwābit bainbitjeh ī jíih jumuchah yuhna, bífcbitdih Dios ā buúdadcan caá. Dios ā wutcah, caanbít ā wuncan níft. ³⁰Níih waó yoócnaḡdih Dios jengah en beedáni jumna, ded pah nī jummatdihbut ā túi jéih beedána caá. Pánih jéih beedána, yeebdíh ā túi jéih en daoná caá. ³¹Jwébehwādiḡh ā oyat chah, yeebboodíh ā oina caá. Pánih oinit, ā en dawátidih jéihna, nī náhni dahwaca bojóo”, Jesús ā niijíp jī.

“Weém Jesúfh caá”, úumcanjeh, niiját

(Lc 12.8-9)

³²“ ‘Weém Jesúfh caá’, ded bitadiḡh ā niijícah, weembút caandíh ‘Caán wíih caá’, wā íp jeáboó jumnidih wā niijbípna caá. ³³Obohjeéhtih, ded wíih jumna yuhna, ‘Weém Jesúfh nihcan caá’, bitadiḡh ā niijícah, ‘Caán wíih nihcan caá’, weembút wā ípdih wā niijbípna caá”, Jesús ā niijíp jī.*

Jesús cáacwādiḡh chéne poóm ā chājat

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴“¿Ded pah tiguaá yeéb weemdíh nī níj jengah joí? ‘Áih doonádih joinít, nihat cáacwā túi bífcidih ī jumbiḡna caá’, ¿nī níj jengah joí níft? Obohjeéhtih, pánihcan caá. Cáacwā wā bohéatdih ī joyát túttimah, biquína wā naáwátidih ī túi wéi joyócah, bitaboó caandíh jepahcan, queétdih ī en jūihbiḡna caá. ³⁵Biquína behnit wā naáwátidih ī túi joyát jīb ī weh queétdih ī enīhcan níft. Behnit yaádh wā naáwátidih ī túi joyát jīb ī weh yatá queétdih ī enīhcan níft. Í chudhna yaádh wā bohéatdih ī túi joyát jīb, ī weh áana yaádh queétdih ī enīhcan níft. ³⁶Ded weemdíh jepahnidih ā déewā yoobát ī eníhican nacaá.*”

* 10.21 Mr 13.12; Lc 21.16 * 10.22 Mt 24.9,13; Mr 13.13; Lc 21.17 * 10.24 Lc 6.40; Jn 13.16; 15.20 * 10.25 Mt 9.34; 12.24; Mr 3.22; Lc 11.15 * 10.26 Mr 4.22; Lc 8.17 * 10.33 2Ti 2.12 * 10.35-36 Mi 7.6

³⁷“Ded weemdih ā oyat chah ā mánadih, ā wehdih oina, wíh nihcan níft. ³⁸Pánihna, cruzboó wánna, yeejép wā yapat pínah pah, ded wíh ā jumat jíib yeejép ā yapbipna caá. Pánih yeejép yapatdih éumnit, jweiná, wíh nihcan níft. ³⁹Ded weemdih táí jenah joicán, bíf déedih en nínahnit, ā náahatdihjeh chájna, iiguírna ā bejbipna caá. Obohjeéhtih, ded áih pínahdih jenah joicánjeh, wā weñat pínahdih chájniiboó páantjeh wájeéh ā táí jum̄bipna caá”, Jesús ā niijép jí.”

Jwiítidih jíib wáhat panihni

(Mr 9.41)

⁴⁰“Det yeéb wíhwáidih táí náahna, weemdihbut í náahna caá. Pánihna, weemdih táí náahni weemdih wahnidihbut ā náahna caá. ⁴¹Dios naáwátidih naóh yapani ā tawat jíib Dios caandih ā táí chájipna caá. Á naáwátidih naóh yapani ā jum̄uchah enna, ded caandih táí náahna, naóh yapanidih ā táí chájat pah Dios caandihbut bíic yoobó ā táí chájipna caá. Ded túini ā jumat jíib, Dios caandih ā táí chájipna caá. Túini ā jum̄uchah ennit, bíihboó caandih táí náahna, túinidih Dios ā táí chájat pah, caandih náahnidihbut bíic yoobó ā táí chájipna caá. ⁴²Ded wíh moh yéejni ā jum̄uchah enna, caandih ā babhbat pínah, bainí mahjeh ā wáhuachah yuhna, ā teo wáacatbit jíib, Dios caandihbut ā táí chájipna caá”, Jesús jwiítidih ā niijép jí.”

Juan Daabáni ā uébh joyát tétuat

(Lc 7.18-35)

11 ¹Páant jwiít ā bohénitdih ā naóh péaat túttimah, caán baácidih bóo tútchinadih moondíh Jesús áih túini doonádih bohénadih ā bejep jí. Jwiítbut bíih tútchinadih moondíh bohénadih wí bejep jí. ²Pánih bejnitjí jwi jwáub juyúchah, Jesús ded pah ā chájat doonádih Juan Daabáni nemat muéboó jum̄ni át joyóp tají. Pánih joiníjí ā bohénitdih Jesús pebhna át wahap tají, caandih í uébh jóf enat pínah niijná.

³Páant ā wahachah, jwí pebh jwinít, nin pah Jesúsdih í niíf uébh joyóp jí:

—Juan jwiítidih nin pah ā niíf uébh jóf enat tétuat be: “Wá túttimah bíih ā jéóhbipna caá”, ¿wá niijníjí níft meém? ¿Wá niijníjí ma nihcah, bíhdih páñat náah níft?” ā niijép be, Jesúsdih í niijép jí.

⁴Páant í niíf uébh joyóchah joinít, Jesús queétdih nin pah ā niíf jepahap jí:

—Buu ded pah ní joinátjí, ní enatjidihbut Juandih nin pah nííf naáwádih ní bejeé: ⁵“Jéih encannitjí, jéih joicánnitjí, jéih bejcannitjidihbut ā booana beé. Bácah moópnitjí, wanah bejnitjidih yuh buca ā booana beé. ⁶Moh yéejnitdih ā táí ubat pínah doonádihbut naóhna ā chájap be. ⁷Pánihna, “Ded weemdih táí jenah jóf cádahcannidih Dios ā wéi enna caá”, Jesús ā niijép be’, Juandih nííf naáwádih ní bejeé, ā niijép jí.

⁷Páant ā niijíchah joinít, Juandih naáwádih í jwáub bejep jí. Páant í jwáub bejehah, Juan ded pah ā jumatdih dawá jwiíjeéh péenitdih Jesús nin pah ā niíf naáwáp jí: “¿Dedédih enedih bej tigaá nípi cháj, mué wihcapboó bejna? ¿Jiwi jeémp yilip déedih johlit ā joh jwejni panihnidih enedih ní bejnit beé? Obohjeéhtih, Juan pánihcan beé. Det bíabóó í naáwáchah yuhna, caánboó jweéhcanejeh, yoobópdih ápi naáwáp wut jí. ⁸Pánih jum̄nidih bidcan, ¿túini yégueh duonídih enedih ní bejnit beé?

Obohjeéhtih, túini yégueh duonít maátaih muéboó ípi jum̄na caá. Juanboó queét pah nihcan beé. ⁹Pánih jum̄nidihbut bidcan, ¿Dios naáwátidih naóh yapanidih enedih bejnit beé ní cháj? Páant tigaá Juan ā jum̄up. Bitá naóh yapanit chah ā jum̄na caá. ¹⁰Juan ā jwíh naóh waáwát pínahdih jon játih Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át niíf naóh daacáp tají:

“Á wáúhdih Dios nin pah ā niijép be:

“Ma játih wá naáwátidih naóh waóhni pínahdih wá wahbipna caá, meémboó ma naáwáchah joinít, cáacwá í jepahat pínah

* 10.38 Mt 16.24; Mr 8.34; Lc 9.23; Jn 12.24 * 10.39 Mt 16.25; Mr 8.35; Lc 9.24; 17.33; Jn 12.25 * 10.40 Mr 9.37; Lc 9.48; 10.16; Jn 13.20 * 11.5 Is 35.5-6 * 11.5 Is 61.1

nijná”, Dios ā niijp be’, āt niij
daacáp tají. (Mal 3.1)

¹¹Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Nihat bita chah Juan Daabáni ā jumna caá. Obohjeéhtih, páant ā jumuchah yuhna, Dios ā maáh jumupna ded oboh jumniboó Juan chah ā jumbipna caá.

¹²“Juan ā bohé jwíh láa buu láana, Dios ā maáh jumupboó dawá í waadát pínahdih búdí í bidna caá. Pánih bidna, Diosdih túi jenah joinít, yeó jáap jumat pah chah dawá waadná caá í chájap. Obohjeéhtih, bitaboó páant í waadát dih íjnit, queétdih í jáhna yuh caá. ¹³Juan ā jūwát pínah játih, nihat Dios naawát dih naóh yapanitboó daácna, Moisésbut daácna, Dios ā maáh jumat pínahdih ít naóh daacáp tají. Juanbut caandíhjuh muntih ā naóh bohénap be.* ¹⁴Dios ā wahní ā jūwát pínah játih, Elías panihni ā jūóhbirna caá’, jon játih í niijni tigaá Juan ā jumup. Pánihna, “Yoobópdih tigaá Juan í niijni Elías panihni ā jumup’, yeebdíh niij jenah joyát caá náahap.* ¹⁵iDed molít jumna, ā túi joyó naáh!

¹⁶“Buu láa moón weemdíh jephacannit nin pah ní jumna caá: Yoahdih tíohnit wébít pah caá ní jumup. Tíoh chúdnit, nin pah ípí niij míic jūihna caá: ¹⁷Jwí pelat póoj tíhwichah yuhna, yeebboó ní búudíhcan beé. Wənnitdih jwí jūí tíhwichah yuhna, ní jūí wáaquíhcan beé’, í niij míic jūihna caá. ¹⁸Páant í chájat pah, yeebbút bíic yoobó níipí chájna caá. Juan Daabáni cáacwajeéh jeémpcan, poonidihbut ápi babhcap jí. Páant ā chájach enna, ‘Nemép caolih jumni caá’, niij jūihnit, ā bohéátdih ní joífhcap jí. ¹⁹Obohjeéhtih, weém, nihat cáacwá úd jehé, cáacwajeéh jeémpnit, wápí babhna caá. Páant wā chájachah ennit, ‘Eneé. Nin búdí jeémpni, babh máihni caá ā jumup. Romanowā í úbát tútni núodih úbuh wúhnit, yeejép chájnit bíicdih ápi pej jumna caá’, niij jūihnit, weemdíhbut ní jephacna caá. Páant niij jūihna, wébít pah caá ní jumup.

Obohjeéhtih, ded pah Dios ā wətat pah wā túi chájachah enna, ā jenah joyát yoobópdih ā jumatdih ní jéihbirna caá”, Jesús queétdih ā niijp jí.

Biíh tətchinadih moón í jephacat
(Lc 10.13-15)

²⁰Táttimah, biíh tətchinadih moón caandíh í jephacatjí jūib, Jesús queétdih ā jūihñup jí. Caán tətchinadih moón biíh tətchina chah Dios ā wəpatjíh Jesús ā cháj jútup yuh jí. Páant ā cháj jútuchah yuhna, í yéejatdih í cádahcap jí. Páant í cádahcatjí jūib nin pah queétdih ā niij jūihñup jí: ²¹“iCorazín tətchidih moón yeejép ní yapbirna caá! iBetsaida tətchidih moonbát yeejép ní yapbirna caá! Níih tətchinadih Dios ā wəpatjíh búdí wā cháj jútup yuh be. Páant ā wəpatjíh wā cháj jútuchah enna, Tiro tətchidih moón, Sidón tətchidih moonbát í yéejatdih cádahnit, táiniboodíh íta túut nūm tagáa. Jígahna dúwát chóo duonít, í jígahatdih jútupna, tūu jōóhjíh íta míic waáh tagáa.* ²²Nin pah yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá: Peéh chájat yeó jáapdih Dios Tiro tətchidih moón, Sidón tətchidih moonbát ā peéh chájat chah yeebboodíh búdí ā peéh chájbirna caá. ²³Yeebbút Capernaum tətchidih moón, ‘Jwíit chah jumnit jwí jumna caá’, líni míic niij jenah joí níit? Páant niij jenah joiná yuhna, oboh jumnit ní jumbipna caá.* Níih tətchidih Dios ā wəpatjíh dawá láa wā cháj jútuchah yuhna, yeé weemdíh ní jephacat be. Sodoma tətchidih Dios ā wəpatjíh páant wā cháj jútuchah nihna, caán tətchidih moón í yéejatdih íta cádah tagáa. Páant í cádahachah, caán tətchi páantjeh áta jum tagáa.* ²⁴Yeebdíh yoobópdih wā naóhna caá. Peéh chájat yeó jáapdih Dios Sodoma tətchidih moonbát ā peéh chájat chah yeebboodíh búdí ā peéh chájbirna caá”, Jesús ā niijp jí.*

* 11.12-13 Lc 16.16 * 11.14 Mal 4.5; Mt 17.10-13; Mr 9.11-13 * 11.21 Is 23.1-18; Ez 26.1—28.6; Jl 3.4-8; Am 1.9-10; Zac 9.2-4 * 11.23 Is 14.13-15 * 11.23 Gn 19.24-28 * 11.24 Mt 10.15; Lc 10.12

**“Wā pebh ñi choó jūúwá”,
 Jesús ā niiját
 (Lc 10.21-22)**

²⁵Caán láa nin pah Jesús jwí ípdiñh á niij úúbh jī: “Paá, meém niñat baácđih moón, niñat jeáđih moonđihbut í maáh ma jumuchah, meemđih búđi wā weína caá. ‘Jwiít táí jéihnit caá’, niijnđih wā bohéatđih ma beh joyát tútucap be. Obohjeéhtih, jéih jwuhcannitboodíh mapí beh joyána caá. Páant ma chājachah, ‘Túina caá, Paá’, meemđih wā niijná caá. ²⁶Páant tigaá, Paá, mapí wēi chājap”, ā niijjī jī.

²⁷Páant niij úúbh péanit, cáacwáboodíh nin pah Jesús ā niij naáwáp jī: “Dios wā íp niñat ā wēpat bíc yoobó weemđihbut ā wūhup be.* Ded pah wā jumatiñh wā ípjuh caá ā jéihyep. Bíñ jéihni wihcan caá. Páñihna, ded pah wā íp ā jumatiñhbut weemjéh caá wā jéihyep. Det wā ñíonitđihbut wápi bohéna caá. Jwiítjuh caá caandíh jwí jéihyep.* ²⁸Yeéb niñat teo wéjñít, chodóp đwonít panihnit wā pebh ñi jūúwá. Páant ñi jūúwáchah, yeebđih wā chooát tútubipna caá. ²⁹Weém bícđih túi bejnit, wā naáwátđih jenah joinít, ñi wēi jepahaá. Weém cáacwáđih jígah ennit, oboh jumni pah queéđih túi teo wáacni wā jumna caá. Páant wā jumatiñh en yacnit, wā naáwátđih túi jenah joiná, túi choonít panihnit ñi jumbiipna caá.* ³⁰Páñih choonít jumna, wā weñat pínahđih ñi chājachah, yeebđih ā bñocan niít. Búđi chodat panihniđih đuwát tútucan, ñi bñujáca naáđih yeebđih wā wutcan niít”, ā niijjī jī.

**Chooát yeó jáapđih Jesús ā
 bohénit trigodiñh í úuc jeémát
 (Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)**

12 ¹Bíñ chooát yeó jáapđih Jesús jwiítđih bohé bejna, trigo wáapđih ā ñumah chóop yap bejep jī. Páñih bejna, jwiít ā bohénit ñuugúp wñna, trigodiñh jwí úuc jeémép jī.* ²Páant jwí úucuchah enna, jwíjeéh

bejnit fariseowá íjñit, Jesúsđih nin pah í niij jūihñup jī:

—Jwiítđih ma joi jwúhuá. ¿Dípanih tigaá jwí chooát yeó jáapđih yñna, ma bohénit í teo? Páñih teona, Dios ā wutatiñh yap yohna caá í chājap, í niijjī jī.

³⁻⁴Páant í niijíchah joinít, “Wā bohénit í yap yohcan caá”, niiját tút niijná, Jesús queét fariseowáđih nin pah ā niij bóod chēñup jī:

—Davidji á pej jumnitjñh ñuugúp wñna, Dioñh mñná waadnit, sacerdotewá Diosđih í wáññiji pandih ít jeémép wut jī. Obohjeéhtih, caán pan sacerdotewájuh í jeémát pínah át jumup wut jī. Dios wutna, bitadiñh caán pandih át jeémát tútucap wut jī. ¿Davidwá páant í chājatjidiñh Dios naáwátđih í daácni núodiñh ñi bohécannit jī? Caán pandih í jeéméchah yñna, ‘Ñi táí chājcan beé’, Diosboó át niijcáp wut jī. Páñihat pah, bñu nin trigodiñh úuc jeémepna, wā bohénitbut Diosđih í yap yohcan caá.* ⁵Nindiñhbut ñi náñinaá: Dioñh mñuúboó teonit sacerdotewá jwí chooát yeó jáapđih ípí choocán caá. Páant í choocán yñna, Dios ā wutatiñh yap yohnit niñcan caá. ¿Páant Moisés ā wutatiñh ñi bohécannit jī? ⁶Yeebđih nin pah niij naóhna caá wā chājap: Dioñh mñuúđih weína, caán mñuúboó teonit í choocáh enna yñna, ‘Á túina caá’, ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, caán mñuúđih ñi weñat chah weemboodíh weñat caá náahap. ⁷Dios naáwát nin pah ā niijná caá: ‘Ñuñpwardíh mao cáo wúhat wā náahcan caá. Obohjeéhtih, bitaboodíh ñi jígah en teo wáacat caá wā náahap’, Dios ā niijná caá.* Páant ā niijátjidiñh beh joiná niñna, wā bohénitđih ñita jūihcan tagaá. Queét caandíh úuc jeémepna, yap yohna í chājcan caá. Páñihna, queéđih ñi jūihñat ā táican caá. ⁸Nihat cáacwá úud jeñé, weemjéh tigaá chooát yeó jáapđih cáacwá ded pah í chājat pínahđih wutni wā jumna caá, Jesús ā niijjī jī.

* 11.27 Jn 3.35 * 11.27 Jn 1.18; 10.15 * 11.28-29 Is 30.15; Jer 6.16 * 12.1 Dt 23.25
 * 12.3-4 1S 21.1-6; Lv 24.9 * 12.5 Nm 28.9-10 * 12.7 Os 6.6; Mt 9.13

Téihya ágahnidih Jesús á booaat
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹Páant níj péa, bejnit, jwí míc wáacat munná jwiítidih Jesús á numah waád jwibínap jī. ¹⁰Caanjíh téihya ágahni á jumup jī. Pánihna, fariseowāboó Jesúsdihi naóh yacat túut niijná, caandíh nin pah í níj wábh joyóp jī:

—¿Ma jengah joyóchah, jwí chooát yeó jáapdih Dios á booaat túut níit? í niijíp jī.

¹¹—¿Níh oveja ítboó á buug yácahah ennit, nita jwáub ubcan taniit?*

¹²Obohjeéhtih, oveja chah caá cáacboó á jīb jumup. Pánihna, chooát yeó jáapdih yuhna, cáacwādih Dios á teo wáacat túutna caá, Jesús queétdih á niijíp jī.

¹³Páant níj péanit, caan téihya ágahnidih nin pah á níj wutup jī:

—Míih téihyadih ma yoo dawwá, á niijíp jī.

Páant á niijíchah joinít, áih téihyadih á yoo dawúp jī. Páant á yoo dawúchahjeh, áih téihya á táyah bejep jī. ¹⁴Páant Jesús á boanachah ennit, fariseowá í ij bac bejep jī. Pánih íj bac bejnit, ded pah Jesúsdihi í mao yohat túutat túut niijná, í míc wéhenap wut jī.

Jesús ded pah á jumat pínahdih Isaías á daacátji

¹⁵Pánihna, fariseowá caandíh í mao yohihatdih jéihna, Jesús jwiítidih biáboó á numah bejep jī. Páant jwí bejchah ennit, dawá jwiítidih í péenap jī. Páant í péenachah, nihat í ub jéóhniit wunnitdih Jesús á boonanap jī. ¹⁶Pánih boosanit, ded pah á chájatdih bitadih á naawát túutcap jī. ¹⁷Queétdih booana, jon Játih Isaías nin pah á daacátji bíic yoobó á chájap jī:

¹⁸“Dios nin pah á niijná caá: ‘Nin wá wahní, wá oini, weemdíh á túi teo wúhuchah, búdí wá wéina caá. Caandíh Túini Espiritudih wá wúhbična caá, wá wépat bíic yoobó caanbát á bíbohah pínah niijná. Pánih jumnit, yoobópdihi wá chájat doonádih nihat baácdih moondíh á naóhbična caá.

¹⁹Pánih naóhna, míc jáihcan, bitadih íjjacan, túiniyeh á naóhbična caá.

²⁰Moh yéejnit panihnitdih jáihcanjeh, á túi teo wáacbična caá. Bitá jígahnitdihbut á weñabipna caá. Pánih jumna, cáacwá í míc yéej chájatdih ámohniit, túiniyeh á chájat túutbična caá.

²¹Áih túini doonádih joinít, nihat baácdih moón caandíh í túi jepahbična caá. Páant í túi jepahachah, queétdih ájéeh á túi jumat túutbična caá, Dios á niijná caá”, Isaías át níj daacáp tají. (Is 42.1-4)

“Nemép á wépatjīh Jesús á booana caá”, í niiját

(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²²Bíih yeó jáap nemép jumnidih jwí pebhna cáacwá í ub juyáp jī. Nemépwá caandíh enat túutcan, ít wéheat túutcap tají. Páant í ub juyáchah, Jesús caandíh á boonanap jī. Páant á boanachahjeh, ennit, á wéhenap jī. ²³Pánihatdih ennit, nihat í wáhi bejep jī. Pánih wáhinít, “¿Nin David jumma, Dios á wahní, jwí maáh pínahna níit?” í míc níj wábh joyóp jī.

²⁴Obohjeéhtih, páant í niijíchah joinít, fariseowāboó nin pah í niijíp jī: “Nihcan caá. Nemépwá í maáh Beelzebú á wépatjīhjah caá nemépwādih á bacanap”, í míc niijíp jī.*

²⁵Páant í níj jengah joyátidih jéihniit, Jesús queétdih nin pah á níj naawáp jī: “Det bíic baácdih moonjéyh yuhna, míc maona, íta wun beedáh bej tagaá. Det tútchidih moón bíicwá yuhna, míc maona, queébtat íta jwéí peét bej tagaá. ²⁶Pánihna, Satanás, nemépwá í maáh áihwādih á bacanachah, bíic yoobó muntih áta yap tagaá. ²⁷Obohjeéhtih, ‘nemépwādih bacanít, í maáh á wépatjīh á wutna caá’, ní niiját yoobópdihi á jumuchah nihna, níjéeh jumnitboó ídéhé á wépatjīh tígáá ípí baca? Páant í bacanachah ennit, ‘Í túi chájna caá’, níipí niijná caá. Pánihna, weém páant wá

* 12.11 Lc 14.5 * 12.24 Mt 9.34; 10.25

bacanachah ennit, ‘Á tái chājcan caá’, ñi jéih niijcán caá. ²⁸Dios ā wēpatjīh nemépwādih wā bacanachah, Dios ā maáh wēpat ñi cātih ā jumna caá.

²⁹“Nin pahbut ā jumna caá: Wēpép newéih muuná ded nuúmihna yuhna, ā jéih waadcán caá. Obohjeéhtih, caandih chéu péanit, áih bíi déedih ā jéih ubna caá”, Jesús ā niijp jī. Páant niijná, nin pah niij naóhna át chājap wut jī: Nemépwā ī maáh wēpép ā jumuchah yuhna, Jesúsboó caandih chah wēpni jumna, ā jéih yap yohna caá.

³⁰“Ded wājeéh teocanni, weemdih en jūihni, nemépwā ī maáhjeéh ā jumna caá. Pánih jumna, weemdih jepahfnitdih ñun yóhna caá ā chājap.*

³¹⁻³²“Nin pah yoobópdih yeebdih wā naóhna caá: Det yéej chājna, Diosdih yeejép wéhena yuhna, ī jwáub túut numúchah, Dios ī yéejatdih ā yohbipna caá. Det weém nihat cáacwā úud jeñédihbut yeejép wéhenit, ī túut numúchah, yeejép ī wéheatjidih Dios ā yohbipna caá. Obohjeéhtih, det Túini Espirituboodih yeejép ī wéhénachah, ī yéejatdih ā yohcan niít. Páant ī yéej chājatdih quíib buadcán, Dios queétdih iigúipna ā wahbipna caá”, Jesús queétdih ā niijp jī.*

Máa quehe ded pah ā jumat naawát
(Lc 6.43-45)

³³“Ded máa nah túini dahna ā quehechah ennit, túini nah ā jumatdih ñi jéihna caá. Obohjeéhtih, bíih nah túicanni ā quehechah ennit, caan nah yeejép ā jumatdih ñi jéihna caá. Pánihat pah, cáac ded pah ā jumatdih jéihfnah, ā chājatdih enat caá náahap.* ³⁴Yeéb maiwā panihnit tubit yeejépwā jumna, yoobópdih ñi wéhecan caá.* Cáacwā ded pah ī jenah joyát pah bíic yoobó ípí wéhena caá.* ³⁵Pánih jumna, ded túi jenah joiní ápi tái wéhena caá. Obohjeéhtih, ded yeejép jenah joiníboó yeejép ápi wéhena caá. ³⁶Pánihna, Dios ā peéh chāj láa ded yeejép wéhenidih ā

peéh chājbiipna caá. ³⁷Tái wéhenidih ‘Meém túini caá’, Dios ā niijbipna caá. Obohjeéhtih, yeejép wéheniboodih ‘Meemdih peéh chājat ā náahna caá’, ā niijbipna caá”, Jesús queétdih ā niijp jī.

Jwiít cáacwā jwí jéih
chājca naáhdih
Jesúsdih ī chāj júutat túutat
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸Bíih láa muú díitboó jwí jumuchah, biquina fariseowā, Moisés ā wutatjidih bohénitjīh waád junít, nin pah Jesúsdih ī niijp yuh jī:

—Bohéní, jwiít cáacwā jwí jéih chājca naáhdih ma chāj júutat, meém Dios ā wahni yoobópdih ma jumatdih jwí jéihyat pínah niijná, ī niijp jī.*

³⁹Páant ī niijíchah joinit, Jesús queét maátadih nin pah ā niij jepahap jī:

—Yeéb yeejépwā Diosdih náahcannit ñi jumna caá. Pánihnit jumna, Dios ā wēpatjīh ñipí chāj júutat túutna yuh caá. Obohjeéhtih, yeebdih páant wā chāj júutcan niít. Dios naáwátdih naóh yapani Jonásjidih Dios ā wēp chājat pah muntih weemdíhbut chājnit, ā wēpat yeebdih ā júutbipna caá. Páant bóojeh ā wēpat júutat ā jumbipna caá.* ⁴⁰Pánihna, Jonásjidih bádí queéj ā jeéméchah, bíic peihcanni yeó jáap áih wudah díitboó át jumup wut jī. Pánihat pah weém nihat cáacwā úud jeñéboó wunnit, jeé íitboó ī yohat túttimah, bíic peihcanni yeó jáap caánboó wā jumbipna caá. Pánihat túttimah, wā jwáub boo pud jūwúchah, Jonás ā yapatjidih náhninit, Dios ā wēpatdih ñi jéihbipna caá.* ⁴¹Jonás Nínive tútchidih moonjídih Dios queétdih ā peéh chājat pínah doonádh ā naáwáchah, ī yéejatdih cádahnit, it túut nuúm beedép wut jī. Pánihna, cáacwádh ā peéh chājat yeó jáapdh queét Nínive tútchidih moondh Dios ā peéh chājcan niít. Obohjeéhtih, Jonásji chah caá weém wā jumup. Páant wā jumuchah yuhna, yeéboó weemdih ñi jepahcan caá. Páant ñi jepahcat jíb Dios yeebdih bádí ā peéh

* 12.30 Mr 9.40 * 12.31-32 Lc 12.10 * 12.33 Mt 7.20; Lc 6.44 * 12.34 Mt 3.7; 23.33; Lc 3.7 * 12.34 Mt 15.18; Lc 6.45 * 12.38 Mt 16.1; Mr 8.11; Lc 11.16 * 12.39 Mt 16.4; Mr 8.12 * 12.40 Jon 1.17

chājipna caá. * 42Chóop yapapboó jumni baácdih moón í maáh wili maáh Salomón túi jéihni ā jummat doonádih jointí, ā naáwát dih joyát túut niijná, yuúp mant mit jūwúp wut jí. Obohjeéhtih, caán túi jéihni ā jummat chah weémboó wā jumna caá. Páant wā jumuchah yuhna, yeébbóo weemdíh ní joíhcan caá. Páant ní joíhcat jíib cáacwádih ā peéh chájat yeo jáapdih Dios yeedíh búdí ā peéh chājipna caá, Jesús ā niijíp jí.*

Bacaniji nemép ded pah

ā jwúub waadát

(Lc 11.24-26)

43“Nemép í bacaniji, mué wihcapboó jibna, ā jummat pínah bíih muu pánihnidih ā táoh bidna caá. Pánih bidna yuhna, ā jéih bid juicán caá. 44Pánih bid juicán, ‘Weemdíh í bacaniji muuná wā jwúub bejbipna caá, páant muntih’, ā míic níj jenah joiná caá. Páant níj jenah jointí, ā jwúub juí enechah, áih muújí túi tóodh ámohni panihni ā jumna caá. Caán cáacboó ā túut nuumcáh, áih jéc páantjeh pāa lajni panihni ā jumna caá. 45Páant ā jumuchah ennít, nemépboó bita siete ā chéenwā chah yeejép wutnitdih bid wáacnit, queétdih ā numah waadná caá. Páant yeejép í wutuchah, í waadni cáac chah yeejép chájni ā jumbipna caá. Pánihat dée pah yeéb yeejép wádih ā yapbipna caá”, Jesús cáacwádih ā niijíp jí.

Jesús ā déewā caandíh í bidat

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46Páant Jesús queétdih ā naáwát pónih, caandíh míic wéheat túut niijná, ā íin ā úudwā bíicdih jóocmant íit juyúp wut jí. 47Páant í juyúchah ennít, jwíjeéh jumni Jesús dih nin pah ā niijíp jí:

—iMa eneé! Meemdíh míic wéheat túut niijná, ma íin ma úudwā bíicdih jóocmant í páina caá, ā niijíp jí.

48—Ma niiját táina caá. Obohjeéhtih, ¿Dedh tigaá wā íin? ¿Det tigaá wā úudwā? ā niijíp jí.

49Páant niijnít, jwíít ā bohénitdih júutnit, nin pah ā niijíp jí:

—Nit caá wā íin, wā úudwā panihnit. 50Det wā íip Dios ā náahat pah chájnitjeh wā úud, wā jwan, wā íin panihnit í jumna caá, ā niijíp jí.

Waáh momni naáwát

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 1Caán yeo jáapjeh muntih Jesús mué díitboó jumni jí ā bac bejep jí. Pánih bac bejnit, íim jwéejna jwíít dih ā numah dei bejep jí. Pánih dei bej, caanná juibínit, jwí chúudup jí. 2Páant jwí chúuduchah ennít, dawá cáacwā ā pebh míic wáac juyúchah, búdí jááj chóodih waadnit, ā chúudup jí. Jwíítboó bita bíicdih jwí ñuhup jí.* 3Á jenah joyátjeh queétdih bohéna, nin pah ā níj naáwáp jí:

“Bíic newé, waáh momodih ā bejep be. 4Páant ā waáh bojochah, biquí tíibna namádih ā buug nájap yuh be. Obohjeéhtih, waicanjeh jūóhnit, jwébehwā caán tíibnadih í jeémp beedánap be. 5Bíih tíibna jeejéh yewéni baác jumupboó ā buug nájap be. Pánih buug nájnit, waicanjeh ā chíih jūwúp yuh be. 6Pánih chíihna yuhna, yeo túbit ā cháhachah, ñeh bainíjeh jumna, ā díib téhah bejep be. 7Bíih tíibna nemép óot cáth ā buug nájap be. Pánih buug nájnit, ā chíihichah, caán nemép óotnaboó caandíh ā chíih yap bejchah, momniboó mánahnit, ā wunah bejep be. 8Obohjeéhtih, bíih tíibna túini baácboó ā buug nájap be. Pánih buug nájna, chíihnit, ā téi quehep be. Pánihna, caánboó chíihni biquí wawánadih cien tíibna, bíih wawánadih sesenta tíibna, bíih wawánadih treinta tíibna ā jumup be. 9iDed molít jumna, ā túi joyó naáh!” queétdih ā niijíp jí.

Á bohénit beh joicán,

Jesús dih í uúbh joyát

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10Páant ā niiját táttimah, jwíít ā bohénit ā bohéatdih beh joicán, ā pebhna juibínit, nin pah jwí níj uúbh joyóp jí:

* 12.41 Jon 3.5 * 12.42 1R 10.1-10; 2Cr 9.1-12 * 13.2 Lc 5.1-3

—¿Dépanih tigaá cáacwādih bohéna, ma jengah joiní naáwátjijeh mapí bohé? jwī niijíp jī.

¹¹Páant jwī niijíchah joinít, Jesús nin pah jwiítidih ā niij jephah jī:

—Dios jwī maáh yoobát jumna, nihat cáacwādih ā teo wáacat pínah dooná, jwī déewá jon játih moondih ā jéihya jwuhca naáh doonádih bũu yeéb wā bohénitdih Dios ā jéihyaat tútutna caá. Obohjeéhtih, bitadih páantjeh ā jéihya jwuhcan caá. ¹²Det caán doonádih túi joinítidih chah ā jéihyabipna caá. Obohjeéhtih, det túi joicánnitboodíh bainí ī jéihyatdih ā déuc wáyat pah ā chájipna caá.*

¹³Cáacwā quíib wihcannit dée, ded pah ī enatdih ī beh encan caá. Molít wihcannit dée, ī joiná yuhna, ī jéih beh joicán caá. Páant ī jummatdih jéihna, wā jengah joiní naáwátjijeh queétdih wā bohéna caá. ¹⁴Jon játih Isaías ā daacátjī pah caá ī jumap.

‘Nin pah caá Dios ā niijíp: “Wā naáwátidih maatápdih joiná yuhna, caandíh níi beh joicán níit. Ded pah wā chájatdih enna yuhna, níi beh encan níit.

¹⁵Ded pah wā naáwát, wā chájatdihbút jéihhcannitjeh níi jumna caá. Pánih jumnit, weemdíh joíhcan, níih molítidih níi nem teona caá. Wā chájatdih enfhcan, níi quíib ũona caá. Páant níi chájcan nihna, túi enna, túi joiná, túi beh joinít níita jum tagaá. Pánih túi beh joinít jumna, túut nũũmnít, weemdíh níita bid tagaá. Páant weemdíh níi bidichah, níi yéejatdih yohnit, yeéb iiguípna níi bejat déedih wāta túi ub tagaá”, Dios ā niijná caá’, Isaías āt níij daacáp tajī.

(Is 6.9-10)

¹⁶“Obohjeéhtih, yeéb wā bohénitboó jéihfhnit jumna, ennit, níi beh enna caá. Joinít, níi beh joiná caá. Páant níi jumuchah, Dios yeebdíh ā wēi enna caá. ¹⁷Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Bũu níi enatdih jon játih moón Dioihwā, Dios naáwátidih naóh yapanitbút búdí

enfhna yuhna, ī encap jī. Bũu níi joyátidihbút búdí joíhna yuhna, ī joicáp jī”, Jesús jwiítidih ā niijíp jī.*

Waáh momni naáwátidih

Jesús ā beh joyáat

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸“Waáh momni naáwátidih beh joyát túut niijná, nindih wā naáwáchah, níi túi joyoó. ¹⁹Wíih túini dooná naóhni waáh momni panihni caá. Biquína joinít namáboó bũug nájni panihni ī jumna caá. Caandíh joiná yuhna, beh joicán, ī jephacan caá. Pánihna, caandíh ī joyát túttimahbitjeh, neméppboó jáóhnit, jwébehwā caán tíibnadih ī jeemát pahjeh, queét ī joyátjidih ā quíib bẽwúdana caá.

²⁰Bitá joinítboó, jeejéh yewéni baácdih bũug nájni panihni ī jumna caá. Caandíh joinít, búdí ī wēi jwuhna yuh caá. ²¹Obohjeéhtih, wēi joiná yuhna, ñeh jáap bejni panihni ī jumna caá. Pánihna, yeejép ā yapachah, wíihwā ī jummat jíib bitá queétdih ī yéej chájachah, waicanjeh wíih túini doonádih ī cádahna caá. ²²Bitá joinítboó nemép óotna cátiéh bũug nájni panihni ī jumna caá. Caandíh joinít, ī jephahna yuh caá. Obohjeéhtih, nin baácdih bóodih búdí jengah joinít, bíi déedihbút búdí ī bidna caá. Páant ī jengah joyóchah, ī joiní túini dooná páchahi panihni íih caolihboó ā jéih behcan caá. Pánihna, caandíh jengah joicán, túiniboodíh ī jéih chájcan caá.

²³Obohjeéhtih, bitaboó wíih túini doonádih joinít, túini baácbóó bũug nájni panihni ī jumna caá. Caandíh joiná, túi beh joinít, ī túi jephahna caá. Pánih jephahnit jumna, Dios ā náahat pahjeh ī túi chájna caá. Biquína, cien tíibna ā quehat pah, chah túini yoobát ī chájna caá. Bitá, sesenta tíibna ā quehat pah, túini ī chájna caá. Bitaboó, treinta tíibna ā quehat pah, nump túini ī chájna caá”, Jesús jwiítidih ā niijíp jī.

Trigo cátiéh yeejép yílip

ā chíihat naáwát

²⁴“Dios ā maáh jummat nin pah ā jumna caá: Wápchi mínah áih wápchiboó

* 13.12 Mt 25.29; Mr 4.25; Lc 8.18; 19.26 * 13.16-17 Lc 10.23-24

trigodih ā momop yuh be. ²⁵Obohjeéhtih, caán, nihat ájeéh moonbát ī ūwat pónih, caandíh eníhcanniboó áih wápchina jwinít, ā momatji cáthi yeejép ylipdih ā momop be. Mom péanit, ā bejep be. ²⁶Túttimah, trigo chíhñit, ā jáap quehe jūúwáchah, yeejép ylip ā jumatdihbut teo wühñit ī enep be. ²⁷Pánih ennit, wápchi mínah pebhna juibínit, nin pah ī níj ũúbh joyóp be: ‘¿Maá, trigodihjeh ma momochah yuhna, dépanih tigaá míh wápchidih yeejép ylipbát ā chíh?’ ī níjíp be. ²⁸‘Weemdíh eníhcanni caandíh át momop taga’, ā níj jepahap be. ‘¿Caán jáoni ylipdih jwí wuí yóh jíh?’ ī níj ũúbh joyóp be. ²⁹‘Ní wuí yóhca bojoó. Caandíh wuiná, trigodihbut ñita wuí yóh tagaá. ³⁰Trigo ylip bícdih ā beh jwuh naáh. Caán trigo ā behechah, yeebdíh nin pah wā níjbípna caá: “Yeejép ylipdih ní jwíh wuyúá. Pánih wuí, nah chéó péanit, caandíh ní cáo yohoó. Pánih cáo péanit, trigoboodíh ní bóod ũbúá. Pánih bóod ũb beedánit, caandíh wá ámohat munná ní ámohoó”, wā níjbípna caá’, caandíh teo wühñitdih wápchi mínah ā níjíp be”, Jesús ā níjíp jī.

Mostaza tíb naáwát
(Mr 4.32; Lc 13.18-19)

³¹⁻³²“Dios ā maáh jummat nin pahbut ā jumna caá: Mostaza tíb cáo túbih pah bóo ā jumna caá. Pánih bainí túbih jumna yuhna, caandíh ī momochah, chíhna, ā túi behna caá. Páant ā behechah, áih cácanaboó dawá jwébehwá ípí jaamná caá. Pánihat pah tigaá Dios ā maáh jummat. Áihwá daocánnit jwíh jumntiji, túttimah ī dao béjbipna caá”, Jesús ā níjíp jī.

Pan paáani naáwát
(Lc 13.20-21)

³³“Dios ā maáh jummat pan paáani panihni ā jumna caá. Pandih cháhíhna, yad wili trigo ojdi pamapdih yacnit, mahjíh wid, caandíh paáani pínahdihbut mipí túi widna caá. Pánihna, nihat mi widniji ā tíi paabípna caá. Pánihat pah tigaá Dios ā maáh jummat doonádih joinít, cáacwá ī túút nuumbípna caá. Queét joinítboó bitadih ī jwúub naáwáchah,

dawá joinít, queébtút ī túút nuumbípna caá”, Jesús jwiítidih ā níjíp jī.

Jesús ā jehah joiní
naáwátnejihjeh cáacwádih
ā bohéat
(Mr 4.32-34)

³⁴Cáacwádih bohéna, ā jehah joiní naáwátjijeh Jesús ápi bohénap jī. ³⁵Pánih bohéna, Dios naáwátidih naóh yapani nin ā daacátji pahjeh bíic yoobó ápi bohénap jī:
“Nin pah Dios ā níjná caá: ‘Wā jehah joiní naáwátjih wā bohébipna caá. Nin baácdih wā chājat túttimah, cáacwádih wā naóh jwuhca naáhdih wā naóhhipna caá’, ā níjná caá”, át níj daacáp (Sal 78.2)

Trigo cáthi yeejép ylip naáwátidih
ā beh joyáat

³⁶Pánih naóh péanit, jáaj chóodih chúudniji aáb jühñit, caandíh joinítidih “Jwí bejna caá”, níjñit, munná Jesús jwiítidih ā numah jwúub aab béjep jī. Pánih munná aáb juibínit, jwiít caandíh nin pah jwí níjíp jī:
—Trigo cáthi yeejép ylip chíihat naáwátjih ma bohénachah, jwí beh joicán beé. Pánihna, jwiítidih ma jéihya naáwá, jwí níjíp jī.

³⁷Páant jwí níjíchah joinít, Jesús nin pah ā níj jepahap jī:
—Weém, nihat cáacwá úud jeñé, wápchi mínah panihni caá. Weém Dios ā wahni jumna, trigodih momni panihni wā jumna caá. ³⁸Nin baác wápchi panihni, Diosdih jepahnit trigo panihnit ī jumna caá. Obohjeéhtih, nemépwā ī maáhdih jepahnitboó trigo cáthi chíhni yeejép ylip panihni ī jumna caá. ³⁹Nemépwā ī maáh wápchi mínahdih eníhcanni yeejép ylipdih momni panihni caá. Caán trigo ā behechah, ī bóod ũb láa, péeni yeó jáap panihni caá. Ángelwá caán trigodih yeejép ylipdihbut bóod ũbnit panihnit ī jumna caá. ⁴⁰Trigodih ũbnit, yeejép ylipboodíh ī wuí cáwat pah péeni yeó jáapdih neméphwádih iiguípboó ī yohbipna caá. ⁴¹Weém nihat cáacwá úud jeñé, wíh ángelwádih nin

baácboó wā wahbipna caá, wíih cáacwā cātíh yeejép chājnit, yéej chājat tātutnidihbat ī ub bejat pínah niijná. ⁴²Pánih ub bejnit, queétdih iiguípboó ī yohbipna caá. Caán iiguípboó jumna, jígahnit, queétjeh ī míic néeh cháac júbipna caá. ⁴³Dioíhwāboó jwí íip Dios bíicdih ā maáh jumupboó ī jumbipna caá. Caanjíh jumna, yeo páh túi yeh iigni panihnit, maáta ī jumbipna caá. * iDed molít jumna, ā túi joyó naáh! Jesús jwiítidih ā niijíp jī.

Búdí jīb jumnidih bihni naáwát

⁴⁴“Dios ā maáh jummat wápchiboó búdí jīb jumnidih ī baad bíhni panihni ā jumna caá. Bíic newé caán wápchi mínahdih teo wūhna, caán búdí jīb jumnidih bid jwinít, búdí wēina, ā jwúub bihip be, páant muntih. Pánihna, caandíh búdí náahna, áih bíi déedih jīb chāj beedánit, caán jíbíh wápchidih ā jīb chājap be. ‘Buu caán wápchi wíih ā jumuchah, caánboó wā bid jwiníjibut wíihjeh ā jumna caá’, wēinit, ā míic niijíp be. Dios ā maáh jumupboó níi waadát pínah caán búdí jīb jumni panihni ā jumna caá”, Jesús ā niijíp jī.

Búdí jīb jumni perla wūt jumni naáwát

⁴⁵“Dios ā maáh jummat nin panihnibut ā jumna caá. Búdí jīb jumni jeé tíib dée perlas wūt jumni tíibnadih jīb chājniboó chah jīb jumni perlas tíibnadih nihát pehbboó ā bid bejep be. ⁴⁶Chah búdí jīb jumni tíibdih bid jwinít, caandíh jīb chājíhna, nihát áih bíi déedih jīb chāj wūhndih ā bejep be. Pánih jīb chāj wūh beedánit, caán búdí jīb jumni tíibdih ā jīb chājap be. Caán tíibdih búdí ā náahat pah, Dios ā maáh jumupboó waadát pínahdih chah bidat caá náahap”, Jesús ā niijíp jī.

Ñúo naáwát

⁴⁷“Dios ā maáh jummat nin pahbut ā jumna caá. Cáacwā queejwádh jéut maona, ñuodíh ī yoh báahanachah, queejwá jummat yoobó ípí chūhna caá.

⁴⁸Páant dawá ī chūúchah, nihát queejwádh íim jwéejna ub ñáan juibnit, túinitdihjeh ī ñíona caá. Pánih ñíonit, íih wuhnaboó ípí mao yacna caá. Obohjééhtih, jeémca naáhwāboodíh ípí yohna caá. ⁴⁹⁻⁵⁰Pánihat pah, péeni yeo jáapdih ángelwāboó cáacwádh ī ñíobipna caá. Yeejépwádh ñíonit, iiguípna ī yohbipna caá. Caán iiguípboó jumna, jígahnit, queétjeh ī míic néeh cháac júbipna caá”, Jesús jwiítidih ā niijíp jī.

Máa bohéat, jáap bohéat

⁵¹Páant niij péanit, Jesús jwiítidih nin pah ā niij wūbh joyóp jī:

—¿Butéh wā bohéatdih níi beh joinít beé? ā niijíp jī.

—Jwí beh joiná beé, caandíh jwí niij jepahap jī.

⁵²Páant jwí niij jepahachah joinít, jwiítidih nin pah ā jwúub niij naáwáp jī:

—Det Moisés ā wutatjidih bohénit Dios ā maáh jummatdihbut bohéna, máadh, jáapdihbut cáacwádh ī jéih bohéna caá. Queét bohénit muú mínah panihnit caá ī jumup. Caán, bitadh teo wáacat tātut niijná, áih muudíh jumni túinidih ub bacanit, jáapdih, máadhbut queétdih ā jéih wūhna caá, Jesús jwiítidih ā niijíp jī.

Nazaret tátchiboó ī bejat

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³Páant ā jenah joiná naáwátnajíh bohé péanit, Jesús jwiítidih ā numah bejep jī.

⁵⁴Pánih bejnit, ā behni tátchina jwí juibnap jī. Caanná juibnit, jwiít judíowā jwí míic wáacat muuná waadnit, caanjíh jumnitdih ā bohénap jī. Páant ā bohénachah joiná, jói wáhi bejnit, nin pah ī míic niij wūbh joyóp jī:

—¿Dedmant tigaá nin bohéatdih át jói?

¿Dépanih tigaá ā túi jéih beedá? Dios ā wépatjéh jwiít cáacwā jwí chájca naáhdih ápí chájna caá. ⁵⁵¿Nin máa teoní wūh nihcan níit? ¿Á fin María nihcan níit?

¿Santiago, José, Simón, Judas, ā úudwā nihcan níit? ⁵⁶¿Yad juruna yaádh nin tátchidih jwíjééh jumnit nihcan níit?

Pánihna, jwiít jwí jummat pahjeh jumni

tigaá ã jumup. ¿Pánih jumna yuhna, nin bohéatdih dee tigaá át joi? Í niijíp jī.

⁵⁷Páant niij jenah joinít, ñijna, caandíh í náahcap jī. Páant í náahcatdih enna, nin pah queétdih Jesús ã niijíp jī:

—Dios naáwátidih naóh yapanidih bita ípí wēi joiná caá. Páant í wēi joyóchah yuhna, áih tútchidih moón, ã déewāboó caandíh ípí joiíhcan caá. Pánihna, ninjīh wá behechah ennitji, weemdíh ñi joiíhcan caá, ã niijíp jī.*

⁵⁸Caandíh í joiíhcah enna, caán tútchidih Dios ã wēpatjīh daocánni láajeh Jesús ã chāj jéutup jī.

Juan Daabáni ã wunat

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 ¹Caán láa Herodes, Galilea baácdih moón í maáh, Jesús ded pah ã chājat doonádhíh át joyóp wut jī. ²Pánih joinít, caandíh teo wáhnitdih nin pah át niijíp wut yuh jī: “Wá maoniji Juan Daabáni át jwáub boo pud jéoh tagaá. Pánih jwáub booni jumna, jwiít cáacwá jwí jéih chájca naáhdih át chājap taga”, át niijíp wut jī. Jesúsdih “Juan tigaá”, át niij jenah joyóp wut yuh jī.

³⁻⁵Juandih ã mao yohat tútat pínah játih, Herodes ã úud Felipe áadih át bíbohóh wut jī. Páant ã chājat doonádhíh joiná, Juan Daabáni Herodesdih nin pah át niij jūihñup wut jī: “Ma úud áadih déuc wái áa jumna, Dios ã wutatdih yap yohna caá ma chājap”, át niijíp wut jī.*

Páant ã niiját jīb Herodes caandíh át mao yohíhip wut yuh jī. Obohjeéhtih, “Juan Dios naáwátidih naóh yapani ã jumna caá”, judíowá í niij jenah joiná caá. Pánihna, caandíh wá mao yohat tútatuchah, queét weemdíh íta íj tagaá”, niij jenah joinít, queétdih át úumup wut jī. Pánih úumna, Juandih mao yohcanjeh, caandíh teonit, chéwat tútatnit, nemat mēúboó át nemat tútutup wut jī. Yad Herodías mi wutuchah joinít, páant át chājap wut jī.* ⁶Pánihat túttimah, Herodes ã cáac jumni yeó jáapjidih náhninit, numah jeémát át chājap wut jī. Pánih chājnit, caanjīh jumnit í enechah, ã aá nuám mit eo jéutup wut jī. Páant mi

eo jéutuchah enna, Herodesboó búdí át weñep wut jī. Pánih wēinit, caántdih nin pah át niijíp wut jī:

⁷—Dios ã enechah, meemdíh yoobópdih wá naóhna caá. Dedé ma náahatdih weemdíh ma uúbúchah, meemdíh wá wūhbiipna caá, caántdih át niijíp wut jī.

⁸Páant ã niijíchah joinít, mi íin ded pah mi niiját tútat pahjeh Herodesdih mit jepahap wut jī.

—Juan Daabániíh wao dáhdih déuc bóodat tútat. Pánih péanit, pamapjih áih wao dáhdih cáagnit, weemdíh ma wáhuú, caán ã wunatdih wá jéihyat pínah niijná, mit niijíp wut jī.

⁹Páant mi niijíchah joinít, Herodes búdí át jígahap wut yuh jī. Obohjeéhtih, caanjīh míc wáacnitdih tícnit, “Meemdíh wá wáhcan niit”, caántdih át jéih niijcáp wut jī. ¹⁰Pánihna, Juaníh wao dáhdih át déuc bóodat tútutup wut jī, buca. ¹¹Pánih péanit, pamapjih áih wao dáhdih cáagnit, ít ub jéúwáp wut jī. Pánih ub jéúhñit, Herodías numdih í wáhuuchah, caántboó mi índih mit teo yapanap wut jī.

¹²Páant í chājat túttimah, Juan ã bohénitji jéúhñit, áih bácahjidih ubnit, cáac yohop íitboó ít yohop wut jī. Pánih yoh péanit, queét jūinít, Jesúsdih naáwádhíh í jéuyáp jī.

Cinco mil cáacwádhíh

Jesús jeémát ã wúhat

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³Páant í niijní doonádhíh joi péanit, jááj chóona waadnit, cáac wiíhcapboó Jesús jwiítidih ã numah chúh bejep jī. Jwiít Jesús bícdih jwí chúh bejat doonádhíh joinít, caandíh jwááat tútat niijná, dawá íh tútchinamant jéúhñit, íim jwéejmant ít púud bejep tají. ¹⁴Jwiít jwí chúh juibíat pínah játih, queét ítat juibínap tají. Pánihna, dawá cáacwá í páñachah ennit, Jesús queétdih át jígah enep jī. Pánih jígah enna, í ub jéúhñit wunnitdih ã boonanap jī. ¹⁵Cheyeh jumuchah, jwiít ã bohénit caandíh nin pah jwí niijíp yuh jī:

* 13.57 Jn 4.44 * 14.3-5 Lv 18.16; 20.21 * 14.3-5 Lc 3.19-20

—Cheyeh caá. Nin pehbhit tútchi wihcan caá. Pánihna, queétdih yuúpbit jumni tútchina ma wahaá, jeémátdih í jíb chájat pínah niijná, jwí niijíp jī.

¹⁶—Í bejca bojo naáh. Yeebjéh queét í jeémát pínahdih ñi wūhúú, Jesús jwiítdih ā niij jepahap jī.

¹⁷—Obohjeéhtih, bíjcjīh bóo téihya botoni pan dahna, chéne queejwábitdihjeh jwí bíbohna caá, jwí niijíp jī.

¹⁸—Caán ñi bíbohndih weemdíh ñi ub jūúwá, ā niijíp jī.

¹⁹Páant ā niijíchah joinít, ub jūóhnt, caandíh jwí wūhup jī. Páant jwí wáhat túttimah, yílipboó cáacwádhíh ā chúdat túttup jī. Páant í chúduchah, bíjcjīh bóo téihya pan dahna chéne queejwádhíhbut ubnit, chéi ennit, “Táina caá, Paá”, Diosdih ā niijíp jī. Páant niij péanit, pan dahna, queejwá bícdih jwiítdih ā daj wūhup jī. Páant ā daj wūhuchah, jwiitboó nihat cáacwádhíh jwí pááap jī.

²⁰Páant jwí pááachah, nihat í téi jeémp wud jumup jī. Pánihna, í judh jeémpndih doce wuhna jwí ub yac yáwanap jī.

²¹Caandíh jeémpnit neonádihjeh jwí jenah enechah, cinco mil í jumup jī. Yaádh, í wehbut í jeémép jī.

**Jesús ímjih ā yáac chūi bejat,
Pedrobut ā bejat**

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²²Páant jwí jeémp péanachah, jwiit ā bohénitdih Jesús ā chúh bej páñat túttup jī. Pánih chúh bejat túttnit, cáacwádhíhbut íh tútchina át jwúub bejat túttup wat jī. ²³Pánih wah péanit, ā ípdih wábat tútt niijná, jeéboó át páuh laab béjep wat jī. Pánih páuh laab béjnit, tóo ñáh jūúwúchah, bíjcjeh caánboó át jum jwuhup tajī. ²⁴Caánboó Jesús ā jumát pónih, ím tac yoób jwiitboó jwí buug lájachah, jwí wawápmant johlit, nolihatbut búdí ā jūúwúchah, maatápdih meenná yuhna, jwí jéih bejcap jī. ²⁵Pánihna, johlit páantjeh búdí ā johochah, baáb aabá bojat pínah játih, Jesús jwí pebhna ímjih ā yáac chūi jūúwáap jī. ²⁶Jwí pebhna ā jūúwúchah ennit, búdí jwí úmup jī.

—ÍCáaquíh dadah caá! jwí niij ñaacap yah jī.

²⁷Páant jwí úmuchah ennit, Jesúsboó jwiitdih nin pah ā niijíp jī:

—íWeemjéh tiguaá! íWeemdíh ñi en úmca bojoó! ā niijíp jī.

²⁸Páant ā niijíchah joinít, Pedroboó caandíh nin pah ā niijíp jī:

—Maá, yoobópdih meemjéh jumna, ímjih weemdíhbut ma pebhna ma yáac chūi bejat túttú, ā niijíp jī.

²⁹—Ma jūúwá, Jesús ā niij jepahap jī.

Páant ā niijíchah joinít, Pedro jááj chóodih jumni ímjih dei ñuhnit, Jesús pebhna ā yáac chūi bejep yah jī.

³⁰Obohjeéhtih, johlit nolihatbut búdí ā jumuchah enna, át úmup jī. Pánih úmna, daab béjnajeh, Jesúsdih nin pah ā niij ejep jī:

—íMaá, weemdíh ma teo wáacá! ā niijíp jī.

³¹Páant ā niijíchahjeh, áih téihyadih teonit, Jesús caandíh ā wái ñahanap jī.

—íBainjeh wá wépatdih ma jenah joiná caá! ¿Dépanih tiguaá weemdíh ma túi jenah joicán? Pedrodih ā niijíp jī.

³²Páant ā niiját túttimahjeh, jááj chóona queét í waadáp jī. Páant í waadáchahjeh, johlit ā yayáh bejep jī.

³³Páant í yapachah ennit, jwiit ā bohénit Jesúsdih jwí wéi naawáp jī.

—íYoobópdih meém Dios wūúh tiguaá ma jumup! jwí niijíp jī.

**Genesaret baácdih moón
wunnitdih Jesús ā booaat**

(Mr 6.53-56)

³⁴Pánih ímdih chúh bejnit, Genesaret wūt jumni baácna jwí chúh jwibínap jī.

³⁵Páant jwí jwibínachah, caán baácdih moón Jesúsdih beh ennit, caán tútchinadih moondíh ā juyát doonádih ít wahap tajī. Pánihna, caán doonádih joinít, dawá í chéenwá tubúp chūúhntdih Jesús pebhna í ub juyáp jī. Pánih ub joinít, nin pah Jesúsdih í niijíp jī:

³⁶—Míih yégueh chóodihjeh nit wunnitdih ma tewat túttú, í niijíp jī. Pánihna, áih yégueh chóodih teonit pah moonjéh í boonap jī.

Cáacwā ded pah ī míic yéjeaat
(Mr 7.1-23)

15 ¹Táttimah, Jerusalén tútchidih moón fariseowā, Moisés ā wutātjidih bohénit bíicdih, Jesús pebhna jwinít, caandíh nin pah ī níj wábh joyóp jī:

²—¿Dépanih tigaá ma bohénitboó jwí nūowā ī wutātji pah ī chājcan? Jwiít jwípí téih chocat pah, queét ī jeémát pínah játih ī téih choccan caá, ī níjíp yuh jī.

³Páant ī níjíchah joinít, Jesús nin pah queétdih ā níj wábh joi jwáubanap jī:

—¿Yeébbóo dépanih tigaá Dios ā wutatdih jepahcan, jwí nūowā ī wutatboodíhjih ní jepah? ⁴Nin pah caá Dios ā wutap: ‘Ní mánadih tái wéinit, ní teo wáacá.’ Pánihna, ded ā mánadih yeejép ā níjíchah, cáacdih mao yohnidih peéh chājat pah muntih caandíhbut peéh chājat ā jumbipna caá’, Dios āt níjíp tajī. ⁵Obohjeéhtih, páant ā níjíchah yuhna, yeébbóo ded ā mánadih teo wáaquíhndih nin pah caá níjíp níj wutap: ‘Ma mánadih teo wáaccanjeh, caán dinerodih Diosboodíh ma wáhuú’, níjíp níj wutna caá. ⁶Pánih wutna, ā mánadih ní tái chājat tútcan caá. Pánih chājat tútcan, Dios ā wutatdih jepahat tútcanjih, jwí nūowā ī wutātjiboodíh caá ní jepahat tútup. ⁷Jwiít táinit caá’, níjíná yuhna, cáacwā ī encapboó yeéb yeejép chājnit caá. Dios naáwátidih naóh yapani Isafásji ded pah ní jumatdih yoobópdih āt níj daacáp tajī:

⁸‘Dios nin pah ā níjíná caá: “Nit weemdíh tái wéi naóhna yuhna, yoobópdih ī jepahcan caá.

⁹Pánihna, weemdíh ī wéi naáwát dedé pínah nihcan caá. Í jenah joyátjeh wutnit, ‘Nin pah caá Dios ā wutat’, ī níj yee naóh bohéna caá”, Dios ā níjíná caá’, Isafas āt níj daacáp tajī,

(Is 29.13)

Jesús ā níjíp jī.

¹⁰Páant níj péanit, caanjíh jumnitdih ā pebhna jūáwát tútutnit, queétdih nin pah ā níj bohénap jī:

—Nin wā naáwátidih ní tái joyoó.

¹¹Dios ā enechah, ní jeémát yeebdíh ā yéjeacan caá. Obohjeéhtih, ded pah ní níjítboó yeebdíh ā yéjeana caá, ā níjíp jī.

¹²Páant ā níját táttimah, jwiítboó caandíh nin pah jwí níjíp jī:

—Páant ma níjíchah joinít, queét fariseowā bádí ī íjna beé, jwí níjíp jī.

¹³—Obohjeéhtih, queét fariseowā wā íp Dios ā momca naáh panihnit ī jumuchah, queétdih ā yoh beedábipna caá. ¹⁴Pánihna, queétdih páantjeh ní enah bojoó. Queét jéih encannit pah Diosdih ī jéihcan caá. Pánih jéihcan yuhna, bita jéih encannit panihnitdihbut ī bohéna yuh caá. Pánih jéih encannit míic jumna, ítdih ī buug yácat pah, queét nihāt íguípnā ī bejbipna caá, jwiítidih ā níj jepahap jī.*

¹⁵Páant ā níjíchah joinít, Pedroboó nin pah ā níjíp jī:

—Jwiítidih ma naáwátjidih ma jéihyanaá, ā níjíp jī.

¹⁶—¿Yeébbát páantjeh ní beh joi jwáhcan níit? ¹⁷Dedé ní jeémátji níih wudah díitboó jumnijidih níjíp jont yohna caá. Caán níih caolihndih, ní jenah joyátidihbut chūéhcan, Dios ā enechah, yeebdíh ā jéih yéjeacan caá.

¹⁸Obohjeéhtih, ded pah yeejép ní jenah joyát pah ní níjíchah, caán caá Dios ā enechah, yeebdíh ā yéjeanap.* ¹⁹Nindih ní tái náhnnaá: Yeejép chājat, mao yohat, ní áa nihcannitjéh yeejép chājat, nūmát, yeeat, yeejép míic níjít pínahdihbut níjíp jenah joiná caá. ²⁰Páant ní jenah joyátjeh caá, Dios ā enechah, yeebdíh ā yéjeanap. Obohjeéhtih, ní téih chocochah, ní chocchahbut yeebdíh bíic yoobó ā enna caá, ā níjíp jī.

**Judío nihcannih Jesúsdih
mi jepahat**
(Mr 7.24-30)

²¹Páant níj bohé péanit, Jesús Tiro tútchi, Sidón tútchi jumni baácna jwiítidih

* 15.4 Ex 20.12; Dt 5.16 * 15.4 Ex 21.17; Lv 20.9 * 15.14 Lc 6.39 * 15.18 Mt 12.34

ã nũmah bejep jĩ. ²²Caanná jwĩ jũibĩnachah, caán baácdih bóli Jesús pebh jũinít, nin pah mi niíf ñaacáp jĩ:

—iDavid jũima, Dios ã wahni, weemdĩh ma jĩgah eneé! iWã nũmĩdĩh nemép jũmna, caántdih búdí ã moh yéejana caá! mi niijíp jĩ.

²³Páant mi niijíchah joiná yũhna, caántdih ã jepah jwũhcap jĩ. Páant ã jepahcatdih enna, jwiít ã bohénitboó caandĩh nin pah jwĩ niijíp jĩ:

—Páantjeh jwiítidih mi ñaac péenachah, ma jwũub bejat tútutá, jwĩ niijíp jĩ.

²⁴—Judíowã bũudnít ovejawã panihnit ã jũmũchah ennit, queétdihjeh teo wáacat náahna, Dios weemdĩh ã wahap jĩ, Jesús jwiítidih ã niijíp jĩ.

²⁵Páant ã niijíchah joinít, caánt judío nihcannihboó ã pebh bóidicha caj yoh ñajnit, nin pah mi niijíp jĩ:

—iMaá, weemdĩh ma teo wáacá! mi niijíp jĩ.

²⁶—Wébít ã jeémát pínahdih ãbnit, ñih mujiowáádih jwĩ wũhuchah, ã túican caá. Pánihat pah judíowã ã jeémát panihnidih bíih baácdih moondĩh wã wũhuchah, ã túican caá, Jesús caántdih ã niijíp jĩ.

²⁷—Ma niiját yoobópdih tigaá, Maá. Obohjeéhtih, queét ã jeémp jéenanidih mujiowá ípí jeémpna caá, mi niij jepahap jĩ.

²⁸—Meémboó weemdĩh túi jenah joinĩh ma jũmũchah, ma niiját pah wã chájna caá, Jesús caántdih ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, mi nuám mit boonap wut jĩ.

Jesús dawá cáacwáidih ã booaat

²⁹Pánihat túttimah, Jesús jwiítidih caanmánt Galilea íim jwéejna ã nũmah dei bejep jĩ. Caanná dei jũibínit, íim jwéejdih jũmni jeená ã nũmah pũuh laab béjep jĩ. Pánih pũuh laab jũibínit, bícdih jwĩ chúudap jĩ. ³⁰Páant jwĩ chúuduchah enna, dawá cáacwá Jesús pebhna ãt jũúwúp tají. Pánih jũóhna, ã chéenwã wũnnitdih ã juaí jwejep jĩ. Queét nihát mácah wũnat jũmnit ã jũmup jĩ. Jéih bejcannt, jéih encannit, téihya jítcha wihcannit, jéih wéhecannit, dawá bíih wũnat jũmnitbũt ã jũmup jĩ. Páant ã jũmũchah ennit, Jesús queét nihatdih ã

boonap jĩ. ³¹Páant ã boanachah, jéih wéhecannitjĩ ã wéhenachah joinít, téihya jítcha wihcannitjĩ téihya jítcha ã jũmũchah ennit, jéih bejcanntjĩ ã bejchah ennit, jéih encannitjĩ ã enechah ennit, cáacwáboó búdí ã en wáhi bejep jĩ. Pánih en wáhi bejnit, “Jwiít judíowã jwípí wéini Dios búdí ã wépatjĩh jwiítidih ã túi teo wáacna caá”, ã niif wéi naáwáp jĩ.

Cuatro mil cáacwáidih Jesús jeémát ã wũhat

(Mr 8.1-10)

³²Pánih booa péanit, Jesús jwiítidih ã pebh jũúwát tútutnit, nin pah ã niijíp jĩ:

—Queét jwíjeéh bíic peihcanni yeó jáap ã jũmũchah, ñih jeémát ã beedná nacaá. Pánih jeémát wihcannit ã jũmũchah, queétdih búdí wã jĩgah enna caá. ‘Queét nũgúp wun bũugná’ niijná, queétdih ñih mũnábóó wã jwũub bejat tútutan níit, ã niijíp jĩ.

³³—¿Obohjeéhtih, ninjĩh tútchi wihcapboó jũmna, queét dawá ã jũmũchah, dedboo tígaa ã jeémát pínahdih jwĩ jũib cháj bíi? Jesúsdih jwĩ niif wũh joyóp jĩ.

³⁴—¿Débóí pan tigaá ñi bíboh? Jesús ã niijíp jĩ.

—Siete pan dahna, daocánni queejwábit, páant bóojeh jwĩ bíbohna caá, caandĩh jwĩ niif jepahap jĩ.

³⁵Páant jwĩ niijíchah, Jesús cáacwáidih ã chúudat tútutap jĩ. ³⁶Páant ã chúudat túttimah, Jesús caán siete pan dahna, queejwábit bíicdih ãbnit, “Túina caá, Paá”, Diosdih niif péa, jwiítidih ã jaj wũhup jĩ, cáacwáidih jwĩ pááat pínah niijná. ³⁷Páant queétdih jwĩ pááat túttimah, ã téi jeémp wud jũmup jĩ. Páant ã jeémp péanachah, ã judh jeémpnidih ãbnit, siete wũhdih jwĩ ub yac yáwanap jĩ. ³⁸Caandĩh jeémpnit neonadíhjah jwĩ jenah enechah, cuatro mil ã jũmup jĩ. Yaádh, ã wehbũt ã jũmup jĩ. ³⁹Páant ã jeémp péanachah, Jesús queétdih ñih mũnábóó ã jwũub bejat tútutap jĩ. Pánih wah péanit, jááj chóodih waadnít, Mágdala tútchi jũmni baácna jwiítidih ã nũmah chúuh bejep jĩ.

Fariseowā, saduceowābut Dios ā wēpatjih Jesúsdih ī chājat tūtat
(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

16 ¹Bíh lāa fariseowā, saduceowā bífcdih Jesús pebhna ī juibínap jī. Cáacwā ī jéih chājca naáhdih Jesúsdih ī chājat tūtat yah jī, ā jepahcah, “Dios ā wahni nihcan caá”, niiját tūtat niijná.* ²Páant ī wutuchah joinít, Jesús queétdih nin pah ā niijíp jī: “Yeó ā buug yácna, jeá dūni ā jumuchah enna, ‘Cheibit túi jóbohni yeó jáap ā jum bipna caá’, ñipí niijná caá. ³Baáb jéenna, mah tólihna dūni ā jumuchah enna, ‘Mah yeó jáap ā jum bipna caá’, ñipí niijná caá. Ded pah jeá ā jumtadh túi beh enna yuhna, Dios ā wēpatjih wā chāj jūtatboodih ñi beh encan caá. ⁴Buú lāa moón yeejépwā, Diosdih náhcannit, Dios ā wēpatjih wā chājatdih ī enfhna yah caá.* Obohjeéhtih, Dios naáwátdih naóh yapani Jonás ded pah ā yapatjidih ñitát jéihjip taga.* Pánihna, Dios ā wēpatjih caandih ā chājatji pahjeh mūntih ā jwúub chāj bipna caá, weém ā wahni wā jumtadh ñi jéihyat pínah niijná”, ā niijíp jī.

Páant niij péanit, jwiít dih ā jwúub numah bejep jī.

Fariseowā, saduceowā yeejép ī bohéat
(Mr 8.14-21)

⁵Pánih bejnit, ímdih chúuh bejna, jwí jeémát pínah pandih ubat jwít quíib buudép tajī. ⁶Páant jwí chúuh bejchah, Jesús jwiít dih nin pah ā niijíp jī:

—ÍNi túi chāja chaáh! Fariseowā, saduceowābut ī bohéat pan paáat panihni caá. Páant ī bohéat yeebdih ā tobohna caá, ā niijíp jī.*

⁷Páant ā niijíchah, jói wúhi bejna, jwiítjeh nin pah jwí míic niijíp jī:

—Pandih jwí ub jāóhcah enna, jwiít dih páant ā niijná caá, jwí míic niijíp jī.

⁸Páant jwí míic niijátdih jéihna, Jesús jwiít dih nin pah ā niij naáwáp jī:

—¿Dépanih tiguaá pan ā wihcatdih ñi náhni dahwa? ¡Wā wēpatdih bainjeh caá ñi jenah joyóp! ⁹¿Páantjeh ñi jéih jwuhcan níit? ¿Cinco mil neoná yaádh bífcdih cinco pandihjeh wā pááátjidih ñi náhnican níit? ¿Í judh jeémpni doce wuhna ñi ub yac yáwaatjidihbut ñi náhnican níit? ¹⁰¿Buu siete pandih dajnit, cuatro mil neoná yaádh bífcdih wā wāhatdihbut ñi náhnican níit? ¿Débóí wahnadih ñi yáwaatdih ñi náhnican níit? ¹¹Pánihna, ‘pan paáat’, wā niijíchah, ¿dépanih tiguaá ñi beh joicán? Páant niijná, pan yoobátdih niijná wā chājcan caá. Fariseowā, saduceowābut ī bohéat pan paáat panihni ā jumuchah, ñi túi chāja chaáh. Í bohéat yeebdih ā tobohna caá, ā niijíp jī.

¹²Páant ā niij naáwáchahna, jwiít jwí beh joyóp jī buca. “Pan paáat”, niijná, pan yoobátdih niijná ā chājcap jī. Páant niijná, “fariseowā, saduceowābut ī bohéatdih ñi joicá bojóó”, niijná ā chājap jī.

“Meém Cristo, Dios ā wahni caá”, Pedro ā niiját
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³Pánih chúuh juibínit, Cesarea Filipo wát jumni tátchina bejni namáboó bejnit, Jesús jwiít ā bohénitdih nin pah ā niij úubh joyóp jī:

—¿Weém nihat cáacwā úud jeénédh ded pah tiguaá bita ī niij? ā niijíp jī.

¹⁴—Biquína ‘Juan Daabáni nacaá’, niij, bita ‘Elías nacaá’, niij, bita ‘Jeremías, Dios naáwátdih bíh naóh yapani nacaá’, ípí niijná caá, caandih jwí niij jepahap jī.*

¹⁵—Queét páant ī niijíchah, ¿yeebboó ded pah tiguaá ñi niij jenah jói? jwiít dih ā niijíp jī.

¹⁶—Meém Cristo, Dios ā wahni caá. Dios báadhni wúuh yoobát caá, Pedroboó ā niij jepahap jī.*

¹⁷—Simón, Jonás wúuh, meemdih wā wéina caá. Cáacwā meemdih ít naóhcap taga. Dios wā íp, jeáboó jumnihjeh át

* 16.1 Mt 12.38; Lc 11.16 * 16.4 Mt 12.39; Lc 11.29 * 16.4 Jon 1.1—2.10 * 16.6 Lc 12.1
* 16.9 Mt 14.17-21 * 16.10 Mt 15.34-38 * 16.14 Mt 14.1-2; Mr 6.14-15; Lc 9.7-8
* 16.16 Jn 6.68-69

jéihyanap taga. ¹⁸Pánihna, meemdíh nin pah wā niŋ naóhna caá: Meém Pedro wūt jumni caá. (Pedro niŋná, jee dáh niŋná ā chājap jī.) Nin jeejíh bádí muú wā chājat panihni dawá wíhwa pínahdih wā chājbipna caá. Queét dawá ī jumuchah, nemépwā queétdih jéih yap yohcan, queét iiguípna ī bejcan níft. ¹⁹Dios ā maáh jumupdih bóo llave panihnidih meemdíh wā wūhbiŋna caá. Páant wā wūhni panihniŋih, cáacwādih wíih túini doonádih naóhni, weemdíh jepahnidih Dios ā maáh jumupna wāt waadát pah ma chājbipna caá. Obohjeéhtih, weemdíh jepahcannitdih nemat pah ma chājbipna caá,* Jesús Pedrodih ā niŋjíp jī.

²⁰Páant niŋ péanit, jwiítboodíh nin pah ā niŋjíp jī: “ ‘Nin Jesús Dios ā wahni Cristo caá’, bitadih nī niŋ naóh jwahca bojoó”, ā niŋjíp jī.

Ā wunat pínahdih Jesús ā naáwát
(Mr 8.31 Ī 9.1; Lc 9.22-27)

²¹Páant ā niŋját túttimah, Jesús jwiít ā bohénitdih nin pah ā niŋ naóh bohé jwíhip jī:

—Buu, Jerusalén tútchiboó weemdíh bejat caá náahap. Caaná jwí juibínachah, jwí maáta, sacerdotewā ī maáta, Moisés ā wutatjidih bohénitbut weemdíh yeejép ī chājbipna caá. Pánih chājnit, weemdíh ī mao yohat tútbiŋna caá. Páant tigaá weemdíh yeejép yapat náahap. Obohjeéhtih, páant ī mawachah yuhna, bíic peihcanni yeó jáap túttimah wā jwéub boo pud jūóhbiŋna caá, jwiítidih ā niŋjíp jī.

²²Páant ā niŋjíchah joinít, Pedroboó Jesúsdiŋ chibít yuúpbit numah bejnit, —iMaá, ma niŋját pah yapcan, meemdíh queét ī mao yohca bojo naáh! āt niŋjíp wut yuh jī.

²³Páant ā niŋjíchah joinít, Jesús tac pud ŋuhnit,

—Pánih naóhna, Satanás ā náahat pah naóhna caá ma chājap. Cáacwā ī jenah joyátjeh caá ma jenah joyóp. Dios ā jenah joyát nihcan caá. Pánihna, Dios ā

náah yacat pah wā chājat pínahdih ma jáhíhna caá, āt niŋjíp wut jī.

²⁴Páant niŋ péanit, jwiítboodíh nin pah ā niŋ naáwát jī:

—Ded wíih jumíhna, ā weñat pínahdih chājcan, wā náahatboodíh chājat caá náahap. Wíih ā jumát jīb yeejép yapna yuhna, weemdíh páantjeh cádahcat caá náahap.* ²⁵Ded weemdíh jepahcanni, ā weñat pínahdihjeh chājni, iiguípna ā bejbipna caá. Obohjeéhtih, ded weemdíh cádahcanniboó bita caandíh yeejép ī chājachah yuhna, páantjeh wājeéh ā jumbiŋna caá.* ²⁶Cáac nin baácboó jum jwuhna, dawá bíi déedih bíbohna yuhna, Diosdiŋ náahcan, iiguípna bejna, niŋat ā bíbohát dedé pínah nihcan caá. Iiguípboó jumna, ded pah ā jéih jīb chāj baccan níft. ²⁷Weém niŋat cáacwā úd jeñé wā íp ā yeh iigátjīh áih ángelwā bíicdih nin baácboó jwéub dei jūóhniŋ,* niŋat cáacwā ded pah ī chājatjī jīb wā jīb wūhbiŋna caá. Tái chājnitjidih wā tái chājbipna caá. Obohjeéhtih, tái chājcannitjiboodíh wā peéh chājbipna caá.* ²⁸Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Biquína ninjīh ŋuhnit nī wunat pínah játīh, weém niŋat cáacwā úd jeñé chah maáh wā jumatiŋ nī enbiŋna caá, Jesús ā niŋjíp jī.

Dios ā yeh iigátjīh Jesús ā ŋuhat
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

17 ¹Seis yeó jáap túttimah, Pedro, Santiago, ā úd Juan queét bíic peihcannitdihjeh jap bóo jeená Jesús ā numah púh laab béjep jī. ²Caaná ī púh laáb juibát túttimah, ī enéchah, ā jígohat āt tút numáp wut jī. Áih móot yeó ā yeh iigát pah yeh iíg, áih yéguehbut bíic yoobó tái baabni āt yeh iiguíp wut jī. ³Páant ā yeh iiguíchahjeh, Moisés, Elíasjī bíicdih Jesús pebh jígohniŋ, caandíh it míc wéhenap wut jī. ⁴Páant ā yapachah ennit, Pedroboó Jesúsdiŋ nin pah āt niŋjíp wut yuh jī:

—iMaá, ninjīh jwí jumuchah, ā túina caá! Ma náahachah, bíic peihcanni muú

* 16.19 Mt 18.18; Jn 20.23 * 16.24 Mt 10.38; Lc 14.27; Jn 12.24 * 16.25 Mt 10.39; Lc 17.33; Jn 12.25 * 16.27 Mt 25.31 * 16.27 Sal 62.11-12; Pr 24.12; Jer 17.10; Ez 18.30; 33.20; Ro 2.6

dáhna jwí chāj bipna caá. Míih pínah, Moiséih pínah, Elíafh pínahdihbut jwí chāj wūh bipna caá, át niijíp wut jī.

⁵Obohjeéhtih, páant ā niijíhahjeh, túi yeh iigní mah pōh panihni queétdih át dei juyúp wut jī. Páant ā dei juyúchah, caán chawat yoób nin pah Dios át niijíp wut jī: “Nin wā wūúh wā oini caá. Caandíh búdí wā wēina caá. Pánihna, ā naáwáchah, caandíh ní túi joyoó”, át niijíp wut jī.*

⁶Páant ā niijí wēhenachah joinít, úmna, ā bohénit ít páah yoh ñajap wut jī. ⁷Páant í páah yoh ñajachah ennit, Jesús í pebhna juí, queétdih teo jǎhanit, —Ñi ñah ñuhúá. Butéh ní ennidih, ní joinídihbut ní úmca bojoó, át niijíp wut jī.

⁸Páant ā niijíhah joinít, ñah ñuhna, Jesús dihjeh ít enep wut jī. Bitá í ennitjiboó ít whicap wut jī.

⁹Táttimah, jeemánt dei jūóhna, Jesús queétdih nin pah át niijí wutap wut jī: —Butéh ní enatjidih bitadih ní naóh jwuhca bojoó. Weém, nihát cáacwá úud jeñé, wunniji wā jwáub boo pud jūúwát túttimah, caandíh bitadih ní naáwáchah, ā túibipna caá, át niijíp wut jī.

¹⁰Páant ā niijíhah joinít, queéť bíic peihcannit caandíh nin pah ít niijí úúbh jof enep wut jī: —“Dios ā wahni, ā jūúwát pínah játih, Elíasboó ā jūóhbipna caá”, Moisés ā wutatjidih bohénit ípí niijí bohéna caá. ¿Dépah niijíh tiguaá queéť páant í niijí? Ít niijí úúbh joyóp wut jī.*

¹¹—Yoobópdih tiguaá í niijí naáwáp. Elíasdih Dios ā jwíh jūúwát túttup jī, nihatdih ā ámohat pínah niijná. ¹²Páant niijnít, nin pah yeebdíh niijná caá wā chājap. Elías wáát juí péanap be. Páant ā juyúchah yuhna, yeebdíh bohénit caandíh ít beh encap jī. Pánih beh encan, ded pah í náahat pahjeh caandíh ít chājap taga. Páant í chájat pahjeh muntih, weemdíhbut í chāj bipna caá. Páant í chājachah, weém nihát cáacwá úud jeñé, yeejép wā yapbipna caá, Jesús át niijíp wut jī.*

¹³Páant ā niijí naáwáchah joinít, “ ‘Elías’, niijná, Juan Daabánidih naóhna caá ā chājap”, niijnít, queéť ít beh joyóp wut jī.

Wáá wunat jumnidih

Jesús ā booaat

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴Pánih míic wéhe dei jūóhnit, jeé ñaj deyepboó Jesús bíic peihcannit ā pej jumnit bíicdih ā jwáub dei juyúp jī. Páant í jwáub dei juyúchah, dawá cáacwá cáťh jūóhnit, bíic newé Jesús pebh joinít, ā bódicha caj yoh ñajap jī. Pánih bódicha caj yoh ñajnit, nin pah Jesús dih ā niijí naáwáp jī:

¹⁵—Maá, wā wūúhdih ma jígh eneé. Caandíh wáá wunat ā ñahachah, yeejép ápi yapna caá. Dawá láa tūú cáutboó ápi búúg cáona caá. Bíih láa mujboó ápi daab yóh bejna caá. ¹⁶Pánihna, caandíh í booaat pínah niijná, ma bohénit pebh caandíh wā úb juyúp yuh be. Obohjeéhtih, queéť caandíh í jéih boocap be, ā niijíp jī.

¹⁷Páant ā niijíhah joinít, Jesús nin pah ā niijíp jī:

—Yeéť yeejép wā weemdíh jenah joicánnit ní jumna caá. ¿Débólih maatápdih tiguaá weemdíh túi jenah joicán, ní tac buugábi? Wā pebh caandíh ní úb jūúwá, ā niijíp jī.

¹⁸Páant ā niijíhah joinít, Jesús pebh ā wūúhdih í úb juyúp jī. Páant í úb juyúchah, caandíh wunat túttini nemépdih Jesús ā bacat túttup jī. Páant ā wutuchahjeh, ā bacachah, wunnijiboó ā túi boonap jī.

¹⁹Páant ā yapat túttimah, jwiít ā bohénit míicjeh jumna, Jesús dih nin pah jwí niijí úúbh joyóp jī:

—¿Dépanih tiguaá jwiítboó caán nemépdih jwí wutuchah yuhna, át baccan? Jwí niijíp jī.

²⁰—Wā wépatdih yeebdíh wā wūhuchah yuhna, caandíh náhnican, weemdíh níit túi jenah joicáp taga. Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Mostaza túbih ā jumat pah, yeéť Dios ā

* 17.5 Gn 22.2; Dt 18.15; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; 12.18; Mr 1.11; Lc 3.22; 2P 1.17-18

* 17.10 Mal 4.5 * 17.12 Mt 11.14

wēpatdih bainjeh ñi túi jenah joiná yuhna, nin pah ñi jéih chājipna caá: Nin jeedíh ‘Conboó ma bejeé’, ñi niijíhchah, á bejbipna caá. Pánih téi jenah joiná, nihatdih ñi jéih chājina caá.*

²¹Obohjeéhtih, pánihini nemépdih ñi bacaat túut niijná, Diosdih búdi úbát caá náahap. Pánih úbhna, jeémp jwuhcan, Dios á wēpatdih chah ñi túi jenah joibípna caá. Pánih chah jenah joinít jumna, pánihnit nemépwādhbut ñi jéih bacat túutbipna caá, jwiítidih Jesús á niijíp jī.

**Jesús á wunat pínahdih
á jwúub naáwát**

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²²Galilea baácboó Jesús bícdih jwí bejehchah, caán jwiítidih nin pah á jwúub niij naáwáp jī:

—Weém nihah cáacwā úud jeñédih cáacwā teonit, bitadih í wáhbipna caá.

²³Páant í wáhat túttimah, queéboó weemdíh í mao yohbipna caá. Páant í maoniji bíc peihcanni yeó jaap túttimah, wá jwúub boo pud jūóhbipna caá, á niijíp jī.

Páant á niij naáwáchah joiná, búdi jwí jígahap jī.

**Jesús queejíh jacmant dinerodih
á bidat tútat**

²⁴Capernaum tútchina jwí juibínachah, Dioíh mūedíh í en dawát jīb ubnitboó Pedro pebhna juibínit, caandíh nin pah ít niij úbh joyóp wut jī:

—¿Yeebdíh bohéniboó Dioíh mūedíh en dawát jīb pínahdih á jīb chājcan níft? Ít niijíp wut jī.*

²⁵—Á jīb chājipna caá, Pedro át niij jepahap wut jī.

Páant á niiját túttimah, jwí jumni mūná Pedro á waadáchah, Jesúsboó caandíh nin pah á niij úbh joyóp jī:

—¿Simón, dépah tigaá ma níj jenah jof? ¿Nin baácndih moón í maáta detboodíh tigaá í jīb ub, ma jenah joyóhchah? ¿Íih baácndih moondíh níft? ¿Bíh baácndih moónboodíh níft í jīb

ubup, ma jenah joyóhchah? Pedrodih á niijíp jī.

²⁶—Bíh baácndih moondíh tigaá ípí jīb ubup, Pedro á niij jepahap jī.

—Pánihna, maáta íih baácndih moónboodíh ípí jīb ubcan caá. ²⁷Páant í jīb ubcah yuhna, queé jīb ubnitdih íjajhcan, jwí jīb chājipna caá. Íimboó queéj wáyadih ma bejeé. Caán jeémpni queejdih ubnit, íih jacna dinero júdudih ma bid juibípna caá. Caán júdu jwiít chénewáfíh jīb pínahdih ubnit, jwí jīb buúdadátdih jīb chājadih ma bejeé, Jesús Pedrodih á niijíp jī.

**“Déhe tigaá ñi maáh panihni”,
Jesús á niiját**

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

18 ¹Caán láa jwiít á bohénit Jesús pebh juibínit, nin pah caandíh jwí niij úbh joyóp jī:

—¿Dios á maáh jumupboó jwíjeéh jumni déhe tigaá jwí maáh panihni á jumbi? jwí niijíp jī.*

²Páant jwí niijíhchah joinít, Jesús wébítidih jūúwát túttnit, caandíh jwí cátdíh á ñuhah túutup jī. Páant á ñuhuchah, jwiítidih nin pah á niij naáwáp jī:

³—Yoobópdih yeedíh wá naóhna caá. Ñi jenah joyátdih túut ñummnít, wébít oboh jumnit í jenah joyát pah jenah joinít, Dios á maáh jumupboó ñi jéih waadbípna caá. Obohjeéhtih, caán dée pah ñi jenah joicán, Dios á maáh jumupboó ñi jéih waadcán níft.* ⁴Pánihna, det wébít í jenah joyát pah jenah joinít, Dios á maáh jumupboó chah wutnit í jumbipna caá. ⁵Det wíhwwá jumna, wá wutat pah bita nin wébít panihnidih wéi jwááhnit, weemdíhbut í wéi jwááhna caá, Jesús á niijíp jī.

Jwí yéej chájat tútat á tobohah

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶“Nin wébít panihni weemdíh túi jenah joinídh ded á yéej chájat tútatjij jīb, Dios caandíh yeejép pohba á peéh chājipna caá. Pánihna, caandíh á yéej

* 17.20 Mt 21.21; Mr 11.23; 1Co 13.2 * 17.24 Ex 30.13; 38.26 * 18.1 Lc 22.24

* 18.3 Mr 10.15; Lc 18.17

chājat tūtat pínah jātih, áih butdih búdí jeé júdjih chéu búudhni, búdí mujna caandih í yohochah, áta túi taga. Páant í chājachah, caán wébít panihnidih á yejacah nihna, Dios páant bóo pohba caandih áta peéh chājcan taga. ⁷Ded bitadieh yéej chājat tūtnidih Dios búdí á peéh chājachah, tūbit yeejép á yapbipna caá. Bitadieh yéej chājat tūtnit páantjeh í jum̄bipna caá. Obohjeéhtih, queétoó yeejép yoobát í yapbipna caá.

⁸“Míih téihyajih, jitchajih yéej chājna, caandih ma bóod yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahá. Caandih cádahcan, iiguípna ma bejbipna caá. Caanná iigát á dubcan níft. Caandih ma yohochah nihna, caan dáhjeh áta buud tágaá. Meémoó pánihi ní cóllohjeh jum̄na yuhna, túttimah Diosjeéh ma túi jum̄bipna caá. Obohjeéhtih, caandih bóod yohcan nihna, chénat pah dahjih iiguípna ma bejchah, búdí yeejép mata yap tagaá.” ⁹Pánihat pah mūntih, míih quíibjih ennit, yéej chājna, caan dáhdih ma wáat yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahá. Caandih cádahcan, iiguípna ma bejbipna caá. Caanná iigát á dubcan níft. Caan dáhdih ma yohochah nihna, caan dáhjeh áta buud tágaá. Bícjih quíib wihcan yuhna, túttimah Diosjeéh ma túi jum̄bipna caá. Obohjeéhtih, míih quíib chénat pah dahjih iiguípna ma bejchah, chah yeejép mata yap tagaá. Pánihna, yéej chājatdih cádahat caá náahap”, Jesús á niijíp jí.*

Buudní oveja naáwát

(Lc 15.3-7)

¹⁰“Nin wébít panihnidih ní en iicá bojoó. Yeebdih yooópdih wá naóhna caá. Queét wébitdih ded pah í yapachah Diosdih naáwát tūtt niijná, queétdih en daonít ángelwá wá íip pebhna ípí bejna caá.” ¹¹Weém nihát cáacwá úud jeñé, nin baácdih moón yeejép chājnit, iiguípna bejnit déedih túi ubúdih wá jūwáp jí. ¹²Queét iiguípna bejnit, buudníit ovejawá panihnit í jum̄na caá. Pánihnit í jum̄chah, nin wá naáwátidih ní túi jenah

joyoó: Cien ovejawádh bíbohni bíc oveja á buudéchah ennit, úded pah tigaá á chājbi, yeeb ní jenah joyóchah? Bitá noventa y nueve ovejawádh í jeemát ylíip jum̄pboó jwejnít, caán buudnidih bididih á bejbipna caá. ¹³Yooópdih yeebdih wá naóhna caá. Caán buudnidih á bid juyáchah, á jwejnít noventa y nueve dih á weñat chah caán á bid jum̄niboodih á wéibipna caá. ¹⁴Pánihat pah wá íip jeáboó jum̄ni nin oboh jum̄ni panihni buudníit í jum̄atdih á náah yaccan caá”, Jesús á niijíp jí.

Bitá Jesúhwá meemdih í yéej chājachah, ded pah chājat

(Lc 17.3)

¹⁵“Ded weemdih jepahni meemdih á yéej chājachah, míic ámohat tūtt niijná, bitá í joicápboó caandih míic wéhenadh ma bejeé. Páant ma niijíchah joinít, á jepahachah, ní jwáub míic pej jum̄bipna caá, páant mūntih.” ¹⁶Obohjeéhtih, meemdih á jepahcan bácah, Dios á wútat pah, bitá chénewádh ma numah bejeé, queét í joyóchah, caandih míic wéheat tūtt niijná.” ¹⁷Yeeb bíic peihcannidih á jepahcan enna, wíihwá nihát ní míic wáacapna caandih ní numah bejeé, á yéej chājatdih ma naáwáchah, queét nihát í joyát pínah niijná. Pánihna, míic wáacnidihbut á jepahcan enna, Diosdih náahcan, á yéejatdih cádahícat peéh, caandih ní pej jum̄ cádaahá.

¹⁸“Yooópdih yeebdih wá naóhna caá. Ded á yéej chājatdih cádahcat jíib, ‘Meém yéejatdih yohcanni ma jum̄na caá’, yeeb wíihwá ní niijíchah, Diosbut caandih bíic yooob á niijbipna caá. Ded ‘Wá yéej chājatdih jígahnit, wá cádahna caá’, niijnidih ‘Meém yéejatdih yohni ma jum̄na caá’, ní niijíchah, Diosbut caandih bíic yooob á niijbipna caá.”

¹⁹⁻²⁰“Chénewá, bíic peihcannit wíihwá ní míic wáacachah, níjeéh wá jum̄na caá. Pánihna, det chénewá Diosdih ní wúbat pínadhí bíic yooob ní jenah joyóchah, wá íip jeáboó jum̄ni ní wúbat pah á chājbiipna caá”, Jesús jwíitdih á niijíp jí.

* 18.8 Mt 5.30 * 18.9 Mt 5.29 * 18.10 Ez 34.16; Lc 9.10 * 18.15 Lc 17.3

* 18.16 Dt 19.15 * 18.18 Mt 16.19; Jn 20.23

²¹Páant Jesús ā niijíchah joiníji Pedro ā pebh juibínit, nin pah caandíh ā niijír jī:

—¿Maá, wā dée dawá láa weemdíh ā yéej chājachah, débóí láa tígá caán ā yéej chājatdih wā íj cádahbi? ¿Siete láa cádahat ā náah níit? ā níj úbh joyóp jī.

²²—iMa joyoó! Biíh meemdíh dawá láa ā yéej chājachah yuhna, siete láajeh íj cádahat ā náahcan caá. Obohjeéhtih, páant ā yéej chājachah yuhna, meemboó caandíh ma jwáub náhnica bojó, Pedrodih Jesús ā níj jepahap jī.*

Teo wáhni biíh ā jīb buudáatdih ā quíib buudcát naawát

²³“Bita í yéej chājatdih quíib buudáatdih jenah joinít, nin wā naawátidih ní túi jenah joyoó: Dios ā maáh jumát nin pah ā jumna caá. Biíc baácdih moón í maáh ā pebh moón caandíh í jīb buudánachah, í jīb buudáatdih ā jīb chāj beedáat tútup be. ²⁴Í jīb buudáatdih ā jenah enechah, biíc caandíh teo wáhniboó búdí yoobát ā jīb buudánap be. Búdí ā jīb buudáatdih jéihnit, caandíh ā pebh ā bid bojop be. ²⁵Á jéih jīb chājcah enna, ā maáhboó caandíh, yad, ā weh, nihát áih bií dée biíc dih bitaboodíh ā jīb chájat tútup be, queét í jíibjth ā jīb buudáatdih ā jīb chájat tútup niijná. ²⁶Páant ā jīb chájat tútuchah joinít, caán búdí jīb buudániboó ā maáh pebh bódicha caj yoh ñajnit, búdí ā úbúp be. ‘Maá, weemdíh jígah ennit, ma pái jwáuhú. Meemdíh wā jīb buudáatdih wā jīb chāj beedábipna caá’, ā niijír be. ²⁷Páant ā níj úbúchah joinít, caandíh jígah ennit, ‘Weemdíh ma jīb buudáat ā jumá naáh’, ā maáh caandíh ā niijír be.

²⁸“Páant ā niiját túttimah, búdí jīb buudánijiboó bac bejnit, biíh caán biíc dih í maáhdih teo wáhnidih ā jwááap be. Pánih jwááhnit, caánboodíh bainí ā jīb buudáatdih íjnit, áih but nahdih jöp teonit, ‘iWeemdíh ma jīb buudáatdih waícanjeh ma jīb chājaá!’ caandíh ā niijír be. ²⁹Páant ā niijíchah joinít, caán bainí jīb buudániboó ā pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandíh búdí ā úbúp yuh be. ‘Weemdíh jígah ennit,

bainí ma pái jwáuhú. Meemdíh wā jīb buudáatdih wā jīb chāj beedábipna caá’, ā niijír yuh be. ³⁰Obohjeéhtih, páant ā níj úbúchah yuhna, caandíh jígah encanjeh, caánboó ā jepahap be. Pánih jepahcan, caán teo wáhnidih nemat meúboó ā nemat tútup be. Á jīb chāj beedánachahna, caandíh áta baca tagaá.

³¹“Pánihna, búdí jīb buudánijí bainí jīb buudánidih páant ā chājachah enna, íjnit, bita teo wáhnitboó í maáhdih naóh yacadíh í bejep be. ³²Páant í naóh yacachah joinít, í maáh í naóh yacnidih bid bojnit, nin pah caandíh ā níj jüihñup be: ‘iMeém yeejép pohba caá! Meém weemdíh búdí ma úbúchah, ‘Búdí ma jīb buudáatdih ā jumá naáh’, wā niijír yuh be. ³³Obohjeéhtih, meemdíh páant wā niijíchah yuhna, bac bejnit, meemdíh bainí jīb buudánidih meemboó mat jígah encap wut be. Ma jīb buudáatdih wā náhnicat pah muntih, caánboó meemdíh ā jīb buudáatdih ma náhnica, áta túi tagaá. ¿Dépanih tibeé caandíh jígah encanjeh, páant ma cháj?’ ā maáh caandíh ā niijír be. ³⁴Páant niijnít, búdí íjnit, nemat meúboó caandíh ā nemat tútup be. Á jīb chāj beedánachahna, áta baca tagaá.

³⁵“Caan páh tígá Dios yeebdíh ā chájipna caá. Yeéb nihát ní déewá yeebdíh yeejép í chájatjidih ní quíib buudcáh ennit, caánboó yeéb ní yéej chájatjidihbut biíc yoobó ā quíib buudcán níit”, Jesús jwiítidih ā niijír jī.

Í weha mána yaáhdih í yohcat (Mr 10.1-12; Lc 16.18)

19 ¹Páant níj naóh péanit, caán Galilea baácboó jumniiji Judea baácna Jesús jwiítidih ā numah bejep jī. Pánih bejnit, caanná juibína, Jordán mujdih chúh bejnit, conanaamánt jwí juibínap jī. ²Pánih caanná juibínit, jwí jib bejchah, dawá cáacwá jwiítidih í péenap jī. Páant í péenachah ennit, íjeéh bejnit wunnitdih Jesús ā boonanap jī.

³Páant jwí bejchah, jwiítidih jwááhnit, biquína fariseowá nin pah Jesús dih í níj úbh joyóp jī, ded pah ā

* 18.21-22 Lc 17.3-4

jepahachah joinít, caandíh naóh yacat tútut niijná:

—¿Jwī weha mána yaáhdhíh jwī yohochah, áta túi taniít? ¿Dios á wutatboó páant niít á chājat tútut, ma jenah joyóchah? Í niíf wúbh joyóp jī.

⁴—¿Moisés nin pah á niíf daacátjidih ñi bohé jwuhcannit jī? ‘Dios bíhmah nin baacdíh chājni newé yaddihbt á chājap wut jī’, á niíf daacáp tajī.*

⁵Páant niíf daácnit, nin pahbt á jwúub niíf daacáp tajī: ‘Páant á chājachah, newé á mánadih cádahnit, yadjīh bícdih á jumbipna caá. Pánih jumna, queét chénewā jumna yuhna, bíc bácah panihnit caá í jumap’, á niíf daacáp tajī.* ¿Páant á niíf daacátjidih ñi bohé jwuhcannit jī? ⁶Páant á daacátji pah queét chénewā jumntiji bíc bácah pah í jumna caá. Pánihna, í téihya chéwechah, Diosjeh tigeá queétdih bícdih á jumat tútutna caá. Páant bícdih á chājachah, queétjeh í míc cádahcat caá náahap, Jesús queétdih á niijp jī.

⁷Páant á niijchah joinít, queét fariseowā nin pah í jwúub niíf wúbh joyóp jī, páant muntih:

—Meém páant ma niijchah yuhna, Moisésjeh nin pah á niíf daacáp tajī: ‘Majeéh bólidih yohíhna, “Meém ma táicat enna, meemdíh wā yohna caá”, niíf daácnit, caántdih ñi wúhué. Páant niíf daac wúhnt, majeéh bólidih ma yohochah, á túina caá’, Moisés á niíf daacáp tajī.* ¿Páant ma niijchah yuhna, Moisésboó dépanih tigeá páant á niíf daacáji? Í niijp yuh jī.

⁸—Ñi nuowā Diosdih í yap yohochah enna, Moisés nin pah á niíf daacáp tajī ‘Í weha mánadih yohna, páant tíi í chāj dáhwa naáh’, á niíf daacáp tajī. Páant á niijchah yuhna, bíhmah pohba páant á niichap tajī. ⁹Obohjeéhtih, weémboó yeebdih nin pah wā naóhna caá: Ded ájeéh bólidih yohna, bíhjih mi yeejép chājchah yuhna, bíh wilidih jwúub áa jumna, caántjih yeejép chājna caá á chājap. Pánihna, á yohnihjidih áa

jumnbít caántjih yeejép á chājna caá, Jesús queétdih á niijp jī.*

¹⁰Páant á niijchah joinít, jwiít á bohénit caandíh nin pah jwī niijp jī:

—Páant newé yadjīh í míc yohat á táicah, áa wihcah áta túi tagaá, jwī niijp jī.

¹¹—Yeéb ñi niiját pahjeh tigeá á jumap. Dios biquína á ñonitdihjeh á áa jumat tútutca caá. ¹²Biqúina neoná yaáhdhíh náahcannit pínah í cáac jumna caá. Bitadih ílh quehli túbnadih í fíb yohochah, yaáhdhíh náahcannit í jumna caá. Bitaboó Diosdih teo wúhnt jumat tútut niijná, yaáhdhíh í bidcan caá. Pánihna, ded túi joini jumna, Diosdih teo wúhat tútut niijná, páant tigeá jumat náahap, Jesús jwiítidih á niijp jī.

Jesús wébtdih á wúbat
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³Páant jwiítidih á naawát túttimah, Jesús queétdih á teo jáha wúbat pínah niijná, cáacwā í wehdih á pebna í wé juyáp jī. Páant í wé juyáchah ennit, jwiít á bohénitboó queétdih jwī jírónih jūihñap jī.

¹⁴Páant jwī jūihñuchah joinít, Jesús jwiítidih nin pah á niijp jī:

—Wébit wā pebh í jūúwá naáh. ‘Ñi bejca bojoó’, queétdih ñi niijcá bojoó. ‘Dios wā maáh caá’, niijnít, queét wébit caá túi jenah joinít í jumap. Pánihna, Dios á maáh jumapna waadníboó nit wébit í jenah joyát pah jenah joinít í jumna caá, á niijp jī.

¹⁵Páant niijnít, queét wébitdih á teo jáha wúbap jī. Pánih wúbh péanit, jwiítidih á jwúub numah bejep jī.

Dawá bíf dée bíbohni
Jesúsdih á wúbh joyát
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶Páant jwiítidih á numah bejchah, bíc newé Jesús pebh jumínit, nin pah caandíh á niíf wúbh joyóp jī:

—¿Bohéní, páantjeh Diosjeéh jumíhna, ded pah tigeá táinidih wā chājbi? á niijp jī.

* 19.4 Gn 1.27; 5.2 * 19.5 Gn 2.24 * 19.7 Dt 24.1-4; Mt 5.31 * 19.9 Mt 5.32; 1Co 7.10-11

17—¿Dépanih tigaá tái chājat pínahdih weemdíh ma wáhb jof? Diosjeh caá túini. Páantjeh Diosjeéh jumíhna, ā wutat pah ma chájaá, caandíh Jesús ā niǐj jepahap jǐ.

18—¿Ded wutatdih niǐj tigaá ma chāj? ā niǐj jwáwb wáhb joyóp jǐ.

—Cáacwádh ma mao yohca bojoó. Ma áa nihcannijǐh ma yéej chājca bojoó. Ma nnumcá bojoó.* Ma yeeca bojoó. 19Ma mánadh ma tái chájaá.* Meemjéh ma míc oyat pah bitadihbat ma oyoó.* Nin wutatdih jepahat caá náahap, Jesús caandíh ā niǐj jepahap jǐ.

20—Caán wutatdih weém wápi yap yohcan caá. ¿Diosjeéh tái jumát túut niǐjná, ded panihat tigaá weemdíh páantjeh ā judh? Jesúsdiǐh ā jwáwb niǐj wáhb joyóp jǐ.

21—Meém yéejat wiħcanni jumíhna, niħat míh bí déedih jíib chāj wáħudih ma bejeé. Pániħ jíib chājnit, niħat ma jíib teonidih moh yéejnitdih ma jwáwb wáħuá. Páant ma wáħuchah, nin baáboó ma bíbohajtǐ chah túini míh pínah Dios pehbboó ā jumǐpna caá. Pániħ queétdih wáħ péanit, wájeéh ma júwáwá, Jesús caandíh ā niǐjǐp yah jǐ.

22Obohjeéhtih, páant ā niǐjíchah joinít, dawá bí déedih bíbohni jumna, áih bí déedih jíib chāj wáħihcan, búdí ā jíghap jǐ. Pániħ jíghahnit, jepahcanjeh, ā jwáwb bejep jǐ.

23Páant ā bejehchah ennit, Jesús jwiítidih nin pah ā niǐj naáwáp jǐ:

—Yoobópdiħ yeebdíh wá naóhna caá. Ded dawá bí déedih bíbohni Dios ā maáh jumǐpboó ā bejihichah yahna, caandíh ā b̄ona caá. 24Camelloboó awí íitbitdih ā yabac bejihichah nihna, áta b̄o tagaá. Pániħat pah, dawá bí déedih bíbohni Dios ā maáh jumǐpboó ā waádíhichah yahna, búdí ā b̄ona caá, ā niǐjǐp jǐ.*

25Páant ā niǐjíchah, jói wáħi bejnit, nin pah Jesúsdiħ jwí niǐjǐp jǐ:

—Páant ma niǐjíchah bácah, Dios ā jumǐpboó ded ā jéih waadcán niít, jwí niǐjǐp jǐ.

26—Cáacwá ded pah í jenah joyátjǐhjih í tái chājíhna yahna, Dios pehbboó í jéih bejcan niít. Diosjeh caá iguǐpna bejnit déedih ā tái w̄b̄p. Caanjéh tigaá niħatdih chāj beedáni. Dedé jéihcat pínah caandíh ā wiħcan caá, jwiítidih ā niǐjǐp jǐ.

27Páant ā niǐjíchah joinít, Pedroboó caandíh nin pah ā niǐjǐp jǐ:

—Maá, weemdíh ma jói jwáħuá. Majeéh péeat túut niǐjná, jwiítboó niħatdih jwí cádahap jǐ. ¿Páant jwí chājat jíib, dedédiħ tigaá jwiítidih ma wáħbi? ā niǐjǐp jǐ.

28—Yoobópdiħ yeebdíh wá naóhna caá. Péeni yeó jáap táttimah, niħat jáap míc ā túut numǐpna caá. Caán láa weém niħat cáacwá úud jeñé, jeáboó maáh wá jumǐpna caá. Páant maáh wá jumuchah, yeéb wá bohénitboó judíowá doce poómpnadih wájeéh watnit ní jumǐpna caá.* 29Ded weemdíh teo wáħat túut niǐjná, áih muá, ā mána, ā déewá, ā weh, áih wápchidih yah b̄uca ā cádahachah, Diosboó caandíh chah ā jwáwb wáħǐpna caá. Pániħ cádahnit, weemdíh teo wáħnitboó Diosjeéh páantjeh í tái jumǐpna caá. 30Obohjeéhtih, nin baáboó dawá maáta panihnitǐ Dios pehbboó oboh jumnit í jumǐpna caá. Nin baáboó dawá oboh jumnitǐ jeáboó maáta í jumǐpna caá, Jesús jwiítidih ā niǐjǐp jǐ.*

Iguíhadih teonit naáwát

20 1“Dios ā maáh jumát nin pah ā jumna caá: Iguíha mínah cheibitjeh áih iguíhadih teo wáħnit pínahdih bididih ā bejep be. 2Pániħ bejnit, jwááhna, queétdih nin pah ā niǐjǐp be: ‘Wíih iguíhadih ní teo wáħat jíib jwípi jíib chājat pah yeebdíh wá wáħǐpna caá’, ā niǐjǐp be. Páant ā niǐjíchah joinít, tewedih í bejep be. 3Las nueve dée, jíib chājat tólihna pehbboó ā bejep be. Pániħ bejnit, bita caanjíħ ñuħnitdih ā enep be. 4Pániħ ennit, queétdihbat nin pah ā niǐjǐp be: ‘Yeebbát wíih iguíhaboó tewedih ní bejeé. Teo cádahat horadiħ ní tewat jíib wá

* 19.18 Ex 20.13-16; Dt 5.17-20 * 19.19 Ex 20.12; Dt 5.16 * 19.19 Lv 19.18
* 19.23-24 Pr 11.28 * 19.28 Mt 25.31; Lc 22.30 * 19.30 Mt 20.16; Lc 13.30

wāhbiḡna caá', queétdih ā niijíp be. ⁵Páant ā niijíchah joinít, queétdih tewedih ī bejep be. Yeó jāap tac yoób bejna, bita ñuhnitdih jwááhnit, bíic yoobó queétdihbut ā niijíp be. Las tres dée bita ñuhnitdih jwááhnit, bíic yoobó queétdihbut ā niijíp be. ⁶Las cinco dée bita ñuhnitdih jwááhnit, nin pah queétdih ā niijíp be. ⁷Jwiítndih tewa wutni ā wiḡcan caá', ī niijíp be. Páant ī niijíchah joinít, iguíha mīnah queétdih nin pah ā niijíp be: 'Wíih iguíhana bejnit, ñi teobi jwuhú', queétdih ā niijíp be.

⁸'Cheyeh caán iguíha mīnah caandíh teo wūhni maáhdih nin pah ā niijíp be: 'Queétdih teonitdih jwúwát tútntit, ī tewat jiiib ma wūhú.* Péé jwinítndih ī tewat jiiib ma jwíih wūhú. Páant queétdih ma wūhat túttimah, ī jātih jwinítndih ma wūhú. Pánih queétdih jiiib chāj péa, bita ī jātih jwinítndih ma wūhú. Queétdih wāh péa, bita ī jātih jwinítndihbut ma wūhú. Queétdih wūh péa, waóh jwinítndih ma jiiib wūhú', ā niijíp be. Pánihna, ā niiját pah queétdih ā jiiib chājap be. ⁹Las cinco dée tewedih jwinítndih niḡat yeó jāap ī tewat jiiib pah bóo ā wūhup be. ¹⁰Queétdih niḡat teonitdih bíic yoobó ā wūhup be. Queétdih waóh tewedih jwinítboó 'Jwiítndih chah ā jiiib wūhbiḡna caá', ī niijíp be. ¹¹Queétdih bíic yoobó mīic ā jiiib chājachah enna, caandíh bádí ijnit, nin pah ī niijíp be. ¹²Jwiítboó niḡat yeó jāap, túbit ā chāhachah, bádí jwí tewechah, queétdih péé jwinítboó bíic horabitjeh ī tewechah yuhna, jwiít niḡatdih bíic yoobó ma jiiib wūhat, ā túican caá', caandíh ī niijíp be. ¹³Páant ī niijíp be. ¹⁴Ma tewat jiiib ubnit, ma bejeé. Weém wā náahat pahjeh queétdih bainí

teonitdihbut meemdíh wā wūhat bíic yoobó wā jiiib wūhup be. ¹⁵Ded pah wíih dinerojih chājna, wíih pínahjeh caá. Weém queétdih moh yéejnitdih jígah ennit, bádí wā jiiib wūhachah enna, çyeébbóo ij nit, páant ñi niijíp?' iguíha mīnah queétdih ā niijíp be.

¹⁶'Pánihat pah tigaá det waóhniḡti péenit ī jumbiḡna caá. Péenitjiboó waóhniḡt ī jumbiḡna caá', Jesús jwiítndih ā niijíp jī.*

**Jesús ā wunat pínahdih
ā jwúub naáwát**

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷Páant niijíp péenit, dawá cáacwā jwíjeéh ī péenachah, Jerusalén tútchina bejni namádih jwí bejep jī. Pánih bejna, chibít yúup jwiítndih ñamah waóh bejnit, jwiítndihjeh nin pah Jesús ā niijíp naáwát jī:

¹⁸—Jerusalén tútchina bejna caá jwí chājap. Caanná jwí juibíat túttimah, weém niḡat cáacwā úud jeñédih eníhcanniboó sacerdotewā ī maátadih, Moisés ā wutajndih bohénitdihbut ā duó wáibipna caá. Páant ā duó wáyachah, weemdíh teonit, ī mawat tútbiḡna caá. ¹⁹Pánih mawat tútntit, judíowā nihcannitdih ī jwúub wūh yapabiḡna caá. Queétdih weemdíh deohnit, ī pañat túttimah, cruzboó ī péoh dodh mao yohbiḡna yuh caá. Obohjeéhtih, bíic peihcanni yeó jāap túttimah, wā íp weemdíh ā jwúub boobiḡna caá, ā niijíp jī.

Santiagowā íin Jesúsndih mi úubát

(Mr 10.35-45)

²⁰Pánihat túttimah, Zebedeo ā weh íinboó mi weh bíicndih Jesús pebh jwinít, caandíh úubát tút niijná, mi bódiḡa caj yoh ñajap jī. ²¹Páant mi bódiḡa caj yoh ñajachah ennit, Jesús nin pah ā niijíp jwí joyóp jī:

—¿Ded pah wā chājatndih tigaá ma náah? ā niijíp jī.

—Maáh waadná, nit chénat pah wā weh meém bíicndih ī wutat pínah niijná, bíic ma jéihyepmant bóo búwámant,

* 20.8 Lv 19.13; Dt 24.15 * 20.16 Mt 19.30; Mr 10.31; Lc 13.30

biíhdih wáyámant bóo bawámant ma chúudat tútú, mi niijíp jĩ.

²²—Ded pah ñi wúbátdih ñi jéihcan caá.

Ded wá maáh jumꝑboó jumíhni, weemdíh yeejép ā yapat pínah, bíic yoobó caandíhbut ā yapachah yuhna, weemdíh cádahcat caá náahap. Pánih cádahcan, wá maáh jumꝑboó wájeéh ā wutbipna caá. ¿Yeebdíhbut páant yeejép ā yapachah yuhna, ñi cádahbican naniít? mi wehdih Jesús ā niijíp jĩ.

—Jwí cádahcan níit, ī níj jepahap jĩ.

²³—Yoobópdi h yeebdíh wá naóhna caá. Yeejép wá yapat pah yeebbát bíic yoobó ñi yapbipna caá. Obohjeéhtih, wájeéh wutnit pínahdih weemboó wá jéih níocan caá. Wá ípboó queétdih átát ñiwip taga, Jesús queétdih ā niijíp jĩ.

²⁴Páant ī níj wúbáchah joinít, jwiít diezboó queétdih jwí íjip jĩ. ²⁵Páant jwí íjijtdih ennit, Jesús jwiít nihtdih ā míic wáacat tútutap jĩ. Páant jwí míic wáacachah, nin pah jwiítidih ā níj naáwáp jĩ:

—Judíowā nihcannit ī maátaboó íih cáacwādhíh túbít wutnit ī jumatdih ñi túi jéihna caá. ²⁶Obohjeéhtih, queét wutnit ī jumát pah yeéb ñi jumca bojoó. Yeébboó maáta jumíhna, bitadih túi teo wáacnit ñi jumú. ²⁷Waóhnit jumíhna, teo wúhnit pah jumát caá náahap. ²⁸Weém niht cáacwā úud jeñéboó cáacwā weemdíh ī teo wáacat pínah niijná, nin baáboó wá jūóhcap jĩ. Obohjeéhtih, cáacwādhíh teo wáacat tútut niijná, queét iiguípnā ī bejat déedih wun wúhndih wá jūáwúp be, Jesús ā niijíp jĩ.*

Jesús chénewā jéih encannitdih ā booaat

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹Jwiít Jerusalén tútchina bejna, Jericó tútchidih jwí chóop yap bejep jĩ. Páant jwí chóop yap bejehah, dawá cáacwābut jwiítidih ī péenap jĩ. ³⁰Jericó wáihyat júdu jécidih bac bejnit, chénewā jéih encannit namá jwéejdih ī chúuduchah, jwí enep jĩ. “Jesús, Nazaret tútchidih bóo caá ā yap bejep”, bita ī

niijíchah joinít, nin pah ī níj ñaac ejep jĩ:

—iMaá, David juima, Dios ā wahní jwiítidih ma jígah en teo wáacá! ī niijíp jĩ.

³¹Páant ī níj ñaacáchah joinít, cáacwāboó queétdih jūihnit,

—iPáant bóojeh! Ñi ñaac cádahaá, ī niijíp yuh jĩ.

Obohjeéhtih, páant ī níj jūihñuchah yuhna, queétoó joicánjeh, chah ī ñaacáp jĩ:

—iMaá, David juima, Dios ā wahní, jwiítidih ma jígah en teo wáacá! ī niijíp jĩ.

³²Páant ī níj ñaacáchah joinít, Jesús chāo ñúh, ā pebhna jūáwát tútutnit, queétdih nin pah ā niijíp jĩ:

—¿Ded pah wá chājatdih tiguaá ñi náah? ā niijíp jĩ.

³³—Maá, jéih enatdih caá jwí náahap, ī niijíp jĩ.

³⁴Páant ī niijíchah joinít, Jesús queétdih jígah ennit, íih quíbidih ā teo jáhanap jĩ. Páant ā teo jáhanachahjeh, ī yoób enep jĩ, buca. Páni h ennit, caandíh ī péenap jĩ.

Jesús wā Jerusalénna ī waadát

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

21 ¹Jerusalén tútchina toáh juibínit, jeéboó jwí juibínap jĩ. Páni h juibí, púuh laab béjna, Betfagé wút jumni tútchibitdih jwí toáh juibínap jĩ. Caanna juibínit, Jesús chénewā jwíjeéh jumnitdih caán tútchina ā wahap jĩ. ²Páni h wahnit, nin pah queétdih ā níj wututap jĩ:

—Con tútchina waadnit, burroma mi wúuh bíicdih ñi enbipna caá. Páni h en, queétdih watnit, weemdíh ñi ub jūóh wúhú. ³Páant ñi ub jūáwúchah ennit, cáacwā yeebdíh ī wúbh joyóchah, nin pah ñi níj jepahaá: ‘Jwí maáh queétdih ā náah jwuhup be. Péanit, queétdih ā jwáubabipna caá’, ñi niijí, Jesús ā niijíp jĩ.

⁴Páant ā yapat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapani Zacaríasji nin pah āt níj daacáp tají:

* 20.25-26 Lc 22.25-26 * 20.26-27 Mt 23.11; Mr 9.35; Lc 22.26 * 20.28 Lc 22.27; Jn 13.12-15

⁵ “Jerusalén títchidih moondíh nin pah ma níj naáwá: ‘Dios weemdíh nin pah á niiját títutap be: “Ñi eneé, ñi Maáh ñi pebhna á jüóhna caá. Caán oboh jumni pah burro wüühjih chüudni á jüóhbična caá”, Jerusalén títchidih moondíh ma niijí’, weemdíh á niijáp be”, Zacarías át níj daacáp tají. (Zac 9.9)

⁶ Jesús á wahnitboó bejnit, á niijátji pah it chájap wut jí. ⁷Burroma, mi wüüh bícdih í ub juyáchah, jwíih jih bóo yéguehdih too dagnit, burromajih mi wüühjihbut jwí cáagap jí. Páant jwí cáagat títtimah, Jesús caán burro wüühjih á páuh laáb chüudap jí. ⁸Pánih chüudnit, Jerusalén títchihna jwiítidih á numah bejep jí. Páant á bejchah ennit, dawá cáacwá íih jih bóo yéguehdih too dagnit, Jesúsdi h wéina, namáboó í jwe j waáwáp jí. Bitaboó í bóodniji táam núonadih ubnit, queébtut Jesúsdi h wéina, namáboó í jwe j waáwáp jí. Páant í jwejni chóona, núonajih Jesús á bejep jí. ⁹Páant Jesús á bejchah, á waáwáp mant moón, á méimant péenitbut caandíh wéinit, bícdih nin pah í níj náacáp jí:

—iDavid jumma, Dios á wahní, jwiítidih ma túi ubú! iMeém jwí maáh pínahdih búdí jwí wéina caá! í níj wéi náacáp jí.*

¹⁰Pánih bejnit, Jerusalén títchihna jwí waadáchah, caanjíh jumnitboó en wáhi bejnit, nin pah í níj mífic úbh joyóp jí:

—¿Nin déhe tígaa? í niijáp jí.

¹¹—Nin Jesús, Galilea baac, Nazaret títchidih bóo, Dios naáwátidih naóh yapani caá, bita queétdih í níj jepahap jí.

Jesús Dioíh muná á waadát

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.12-23)

¹²Jerusalén títchihna waadnit, Dioíh muná jóocmant bóo jumndih Jesús jwiítidih á numah waad béjep jí. Pánih waad béjnit, caánboó jíib chájnitdih á ñun yóh bacapan jí. Dinerodih túut munnit í cáagat naanádih ub yoh áacanit, jopwádih jíib chájnitíh chüudat naanádihbut á ub yoh áacanap jí. ¹³Pánih

ub yoh áacanit, Jesús nin pah queétdih á níj jüühñap jí:

—Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át níj daacáp tají: “Wíih mué cáacwá weemdíh í úbát pínah mué caá”, Dios á niijáp be’, it níj daacáp tají.” Obohjeéhtih, cáacwá Diosdi h wéibúdi h í juyáchah yuhna, yeéboó queétdih yeenit, munná caá ñi chájap. Pánih munnit, Dioíh mudi h yéjanit, munnit í jumap pínah mué chájna caá ñi chájap, á niijáp jí.

¹⁴Páant Dioíh mudi h Jesús á jumap pónih, dawá jéih encannit, wúuat nahjíh bejnitbut á pebhna í juyáp jí. Páant í juyáchah ennit, queétdih á boonanap jí.

¹⁵Obohjeéhtih, queétdih á boonanachah ennit, caanjíh jumnit sacerdotewá í maáta, Moisés á wutatjidih bohénitbut Jesúsdi h búdí í íjip jí. Jwíjéeh péenit wébitboó “iDavid jumma, Dios á wahní, jwiítidih túi ubni pínah, meemdíh búdí jwí wéina caá!” í níj náac cáadahchah joiná, chah í íjip jí. ¹⁶Pánih íjnit, Jesúsdi h nin pah í níj jüühñap jí:

—Meemdíh páant í níj náacáchah, ¿ma joicán níit? Páant í niijá bojo naáh, Jesúsdi h niijáp jí.

—Wá joiná caá. Obohjeéhtih, Davidjí Dios naáwátidih naóh yapani nin pah á níj daacátjidih ¿yeéboó ñi bohécannit jí?

‘Wébitdih, bita í túuhnitdihbut meém ma wéi naáwát túutna caá’, Diosdi h wéinit, David át níj daacáp tají, (Sal 8.2)

Jesús queétdih á níj jüühñap jí.

¹⁷Páant níj péanit, queétdih cádahnit, caán títchimant Jesús jwiítidih á numah bac bejep jí. Pánih bac bejna, Betania títchidih juibnit, caan chéi caanjíh jwí úwup jí.

Higuera nahdih Jesús á wunat túutat

(Mr 11.12-14; 20.26)

¹⁸Cheibit bóo yeó jáapdi h, Betania títchiboó ñonitji Jerusalén títchihna jwúub bejna, Jesúsboó át muégup wunap tají. ¹⁹Pánih muégup wunna, namá

* 21.9 Sal 118.25-26 * 21.13 Is 56.7b; Jer 7.11

jwéejdih lajni higuera nahdih ennit, áih quehedih jeémfihna, caan náh pebh enedih á bejep yuh jī. Obohjeéhtih, caan náhboó quehcan, túini wawákeh pohba á jumup jī. Páant á quehcatdih enna,

—iMa jwáub quehcan níit! caan náhdih á niijíp jī.

Páant á niijíchahjeh, áih núona á diib téhah bejep jī.

²⁰Páant á wunuchah ennit, jwiít á bohénitboó jwí en wúhi bejep jī.

—¿Dépanih tigaá waficanjeh á wunah bej? Jesúsdi h jwí níj wúbh joyóp jī.

²¹—Yoobópdih yeebdíh wá naóhna caá. Dios á wépatdih túi jenah joiná, nin nahdih wá chájat pahjeh muntih yeebbát ní jéih chájipna caá. Páant wá chájat chahbat ní jéih chájipna caá. Con jeedíh ‘Conmant bejnit, búdí mujna ma buúg báahá’, ní niijíchah, ní wutat pah á yapbipna caá.* ²²Diosdih túi jenah joinít, ded pah caandíh ní wábat pah á chájipna caá, Jesús jwiítidih á níj jepahap jī.

Jesús á wépat

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³Pánih bejna, Jerusalén tátchina juibí, Dioíh muudíh waad béjnit, Jesús cáacwádhí á jwáub bohénap jī. Páant á bohéat pónih, sacerdotewá í maáta, jwiít judíowá jwí maátatob á pebh junít, nin pah caandíh í níj wúbh joyóp jī:

—¿Defíh wépatjīh tibeé jwíin páant ma cháj? ¿Déhe tibeé meemdíh páant á wut? í niijíp jī.

²⁴—Yeebdíh wá jwíh wúbh joibípna caá. Weemdíh ní túi jepahachah, weembát yeebdíh wá jepahbipna caá.

²⁵Juan Daabánidih ¿déhe tigaá át wutji? ní jenah joyóchah. ¿Dios át wutjican taniít? ¿Cáacwáboó níit caandíh í daabáat túutjip? yeébh ní jenah joyóchah, Jesús queétdih á níj wúbh joyóp jī.

Páant á níj wúbh joyóchah joinít, queétjeh nin pah ít míic niijíp wut jī: “¿Ded pah tigaá jwí níj jepahbi? ‘Dios caá Juandih át wutjip taga’, jwí niijíchah, ‘Páant á jumuchah yuhna, ¿dépanih tijí caandíh ní jepahcan?’

jwiítidih á níj jühbipna caá.

²⁶Obohjeéhtih, nitboó ‘Juan Dios naawátdih naóh yapani yoobát á jumup jī’, í níj jenah joiná caá. Páant í níj jenah joyóchah, ‘Cáacwákeh caandíh í daabáat túutjip taga’, jwí níj jepahachah, jwiítidih búdí í íjipna caá”, ít míic niijíp wut jī. ²⁷Pánih míic wéhe péanit, nin pah Jesúsdi í níj jepahap jī:

—Jwiít jwí jéihcan caá, í niijíp jī.

—Caán láa bácah weemdíh wutndih weembát yeebdíh wá naóhcan níit, Jesús queétdih á niijíp jī.

Biíc newé á weh ded pah í chájat naawát

²⁸Páant níj péanit, jwí maátadih Jesús nin pah á jwáub níj naawáp jī:

—Nin wá naawátdih ¿ded pah ní níj jenah joí? Biíc newé chénewá á weh í jumup be. Pánihna, biíc yeó jáap í ípboó weép jeñédih, ‘Wúuhá, buu wíih iguíhaboó tewedih ma beje’, á niijíp be. ²⁹‘Wá bejan caá’, á níj jepahap be. Páant niijná yuhna, jwáub jenah joinít, tewedih á bejep be.

³⁰Túttimah, á úuddihbat biíc yoobó á niijíp be. ‘Wá bejmi caá’, á níj jepahap yuh be. Obohjeéhtih, páant niijná yuhna, á bejcap be. ³¹¿Ded tigaá á ípdih á túi jepah? Jesús queétdih á niijíp jī.

—Weép jeñéboó á túi jepahap be, queét í níj jepahap jī.

—Yoobópdih yeebdíh wá naóhna caá. Romano maátadih núo wúbh wúhnit, deoh nah jumnit yaádh bícdih yeébh játih Dios á maáh jummatdih í waadná caá. ³²Juan Daabáni cáacwádhí bohénadih juníná, ded pah ní túi chájat pinahdih yeebdíh át naawáp tají. Páant á naawáchah yuhna, yeéboó caandíh níit jepahcap tají. Obohjeéhtih, queét núo wúbh wúhnit, deoh nah jumnit yaádhbat ít túi jepahap tají. Páant í jepahachah enna yuhna, yeéboó túut nuámíhcan, níit jepahcap tají, Jesús queétdih á niijíp jī.*

* 21.21 Mt 17.20; 1Co 13.2 * 21.32 Lc 3.12; 7.29-30

**Jiwá iguífhadih yeejép
teo wúhñit naáwát**
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³“Nin bífh wā naáwát pínahdih ñi túi joyoó. Bíc newé jiwá iguífhdih ā momop be. Pánih mom péa, wáihyat jádudih chāj péa, iguífhdih ī búuh chūñat pínah mūudíhbut ā chājap be. Pánih chāj péa, caán iguífhadih ī túi en dawát pínah niijná, jap bóo mūudíhbut ā chājap be. Páant nihatdih chāj péa, bitadih en dawát túutnit, bíaboó jib jwuhudih ā bejep be.*

³⁴Túttimah, iguíf ei láa, áih iguíf jībdihi ī úbát pínah niijná, iguífha mínah caandíh teo wúhñitdih áih iguífhana ā wah bojop yuh be. ³⁵Obohjeéhtih, caandíh teo wúhñit caanná ī jwibínachah, bícdih pái, bífhdihi mao yoh, bífhdihi jeejíf ī yoh mawap be. ³⁶Pánihat túttimah, bita caandíh teo wúhñitdih áih iguífhaboó ā jwúub wahap be, páant muntih. Chah dawá ā wahachah yuhna, queét en daonít bíc yooó muntih queétdihbut yeejép ī chājap be.

³⁷“Túttimah, “Wā wúúhdih caá ī jepahmi dée caá”, niijnít, caandíh ā wahap be. ³⁸Páant ā wahachah yuhna, caandíh ennit, en daonítboó nin pah ī míc niijíp be: ‘Iguífha mínah ā wunat túttimah, nin ā wúúhboó ā túut nūumbípna caá. Pánihna, caandíh jwí mao yohochah, iguífha jwíih ā jumbípna caá’, queétjeh ī míc niijíp be. ³⁹Páant níj, ā wúúhdih teonit, iguífhamant ub bac bejnit, ī mao yohop be.

⁴⁰“Páant ī chājat doonádih joinít, iguífha mínahboó áih iguífhana jwúub jwinít, ¿queétdih ded pah tigaá ā chājbi?” Jesús queétdih ā níj úbñh joyóp jī.

⁴¹Páant Jesús ā niijíchah joinít, queét caandíh nin pah ī níj jepahap jī:

—Queét yeejépwardih peéh chājna, ā mao yohat túutbípna caá. Túttimah, bitaboodíh áih iguífhadih ā en dawát túutbípna caá, áih iguífhdih caandíh ī túi dic wáhat pínah niijná, ī niijíp jī.

⁴²Páant ī niijíchah joinít, Jesús nin pah ā jwúub niijíp jī:

—Dios naáwát dih naóh yapani nin pah ā níj daacátjidihi ¿yeebboó ñi bohécannit beé?

“Múú teonit túini jee dáhnadih ñonit, ī náahcanni dahdih ī yohop yuh be. Obohjeéhtih, queét ī yohni dahdihjeh tigaá Dios ā ñiwip. Caandíh ñonit, áih mūu pánihnidih chājna, caán mūudíh ā túi jenah enat túut niijná, choójboó caan dáhdih ā jwíih jeejep be. Caán jee pánihni Dios ā wahni pínah tigaá. Páant ā chājachah ennit, jwíitboó caandíh búdf jwí wéina caá’, at níj daacáp tajī. (Sal 118.22-23)

⁴³Páant ā nihat pah tigaá yeebdf yooópdih wā naóhna caá. Dios áihwā pínah yeebdf ā jwíih ñonitjī ñi jumuchah yuhna, weém Dios ā wahnidih ñi náahcah, bita weemdíh túi jepahnit pínahboodíh ā ñifobípna caá, páantjeh ájeéh ī jumap pínah niijná. ⁴⁴Pánihna, weemdíh jepahcannitboó caán jee dáhdih túoc buagnít panihnit ī jumbípna caá. Weemdíh ī jepahcatjī jīb caán jee dáh ā néehat pah, peéh chājna, iiguípna Dios queétdih ā wahbípna caá, Jesús ā niijíp jī.

⁴⁵Páant ā niijíchah joinít, sacerdotewā ī maáta, fariseowabut “Jwíitdih niijná caá ā chājap”, it níj jéihyep wut jī. ⁴⁶Páant níj jéihnit, caandíh ded pah ī tewat pínahdih it bidip wut yuh jī. Obohjeéhtih, cáacwā caandíh “Dios naáwát dih naóh yapani caá”, ī níj jenah joyóchah jéihnit, queétdih úmna, tewíhna yuhna, it jéih teo jwuhcap wut jī.

**Téihya chéona ā numah
jeémát pínah naáwát**
(Lc 14.15-24)

22 ¹Páant ā niiját túttimah, Jesús nin ā jenah joinít naáwátjih queétdih ā jwúub níj naóh bohénap jī:

²“Dios ā maáh jumap nin pah caá ā jumap: Maáh wúúh ā téihya chéwat túut chājachah, ā íp ā numah jeémát pínahdih ā chājap be. ³Pánih ámoñ péanit, ā numah jeémnit pínahdih

* 21.33 Is 5.1-2

jūúwát túútna, caandíh teo wūhndih ā wahap yuh be. Obohjeéhtih, caandíh ī jepahcap be. ⁴Túttimah, bita caandíh teo wūhndihbut wahnit, ‘Á numah jeémát pínah momo jiwiwā, ā in débehanitdih mao pūbnít, nihatdih ámoh péa, yeebdíh ā jūúwát túútnap be’, wā bidnitdih ñi niǵ naáwá. ⁵Páant ā wutuchah joinít, ī bejep yuh be, páant mūntih. Obohjeéhtih, páant ī niijíchah yuhna, queébtut ī joyáh bojop be. Joyáh bojnit, biíc áih wápchiboó bej, biíh ā tewat muúboó ā bejep be. ⁶Bitaboó queét ī naáwáchah joíhcan, yeejép pūinít, queétdih ī mao yohop be. ⁷Páant ī chājat doonádih joinít, búdí fíjnit, maáhboó áih soldadowádh ā wahap be, queétdih mao yoh beedánit, íh tútchidihbut ī cáwat pínah niijná. ⁸Pánihat túttimah, bita caandíh teo wūhndih nin pah ā niijíp be: ‘Wā wūúh ā téihya chéona numah jeémát pínahdih ámoh péanit, cáacwádh wā bidichah yuhna, queét yeejépwā ít jepahcap taga. ⁹Pánihna, tútchi tac yoób jumni juúhna bejnit, det ñi jwááhnitdih ñi numah jūúwá’, queétdih ā niijíp be. ¹⁰Páant ā niijíchah joinít, bejna, biquína téi chājnitdih jwááh, bita téi chājcanitdihbut jwááhnit, nihatdih ī numah jwúub jūúwáp be. Pánihna, ī maáhh mūná jwúub juibínit, ā numah jeémát tólihdih ī yáwap yuh be.

¹¹“Obohjeéhtih, maáhboó queét junítidih enedih juná, téihya chéwechah enna ī dúwát chóodih biíc newé ā duocáh, ā enep be. ¹²Pánih ennit, ‘Ílin wúúá, dépanih tibeé wā dúwát túútni yégueh duocán yuhna, ma waád jūóh?’ caandíh ā niijíp be. Páant ā niijíchah joinít, caánboó ā jéih jepahcap be. ¹³Páant ā jepahcah enna, maáhh caandíh teo wūhndih nin pah ā niijíp be: ‘Chéonit, caandíh ñi ub bac bejeé. Pánih ub bac bejnit, weemdíh ā jepahcat jíib, dúpénapboó ñi yohoó, wā pebh ā jumcat pínah niijná. Caánboó jumnit, tubit jígahna, íh maonádih néeh chāác junínit ī jumcipna caá’, caandíh teo wūhndih ā niijíp be.*

¹⁴“Buu wā naáwát pah, dawá cáacwā wíih túini doonádih joiná yuhna, daocánnitjeh ī jepahna caá”, Jesús ā niijíp jí.

**Romano maáta ī uúbat túútni
dinero júdu**

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵Páant ā niijíchah joinít, fíjna, Dioíh mūmánt bac bejnit, fariseowā nin pah ít míc niǵ uúbh joyóp wut jí: ‘¿Ded pah tigaá caandíh jwí niǵ uúbh joibí, mácah ā jepahachah, caandíh naóh yacat túut niijná?’ Ít míc niijíp wut jí. ¹⁶Páant niijnít, biquína íjeéh jumnit, Herodes ā juimenádih maáhh waadáhnitdihbut Jesús pebhna ít wahap tají, Jesúsdih ī uúbh joyát pínah niijná. Páant ī wahnitboó waád junínit, nin pah Jesúsdih ī niijíp jí:

—Bohéni, yecanni jumna, Dios ded pah jwiítidih ā chājat túútatdih yoobópdih ma bohéatdih jwí jéihna caá. Ded pah cáacwā ī niijíchah, maáta ī jumuchah yuhna, úumcanjeh yoobópdih mapí naóhna caá. ¹⁷Páant yoobópdih naóhni jumna, ded pah ma jenah joyátidih jwiítidih ma naáwá. ¿Roma baácdih moón ī maáhh César ā uúbat túútni núodih caandíh jwí wūhchah, ā téi níit? Í niǵ uúbh joyóp yuh jí.

¹⁸Páant ī niǵ uúbh joyóchah, í yeeatdih jéihnit, nin pah queétdih ā niǵ uúbh joí jwúubanap jí:

—Yeébe yeenit, ¿dépanih tigaá weemdíh mácah ñi jepahat túut? ¹⁹Césardih ñi wúhat pínah júduidih weemdíh ñi junúú, ā niijíp jí.

Páant ā niijíchah joinít, biíc júduidih caandíh ī júútnap jí.

²⁰—¿Caán júduidih deíh móot, deíh wúut tigaá ā jum? queétdih ā niǵ uúbh joyóp jí.

²¹—Césaríh móot, áih wúutbut ā jumna caá, í niǵ jepahap jí.

—Caán láa bácah caán júdu Césaríh pínah caá. Pánihna, áih pínah ā jumuchah, caandíh wúhat caá náahap. Obohjeéhtih, Dioíh pínah mácah ā

* 22.13 Mt 8.12; 25.30; Lc 13.28

jumuchah, Diosboodíh ñi wúhúá,
queétdíh ā niijíp jī.

²²Páant ā niíf jepahachah, ī joí wáhi
bejep jī. Pánih joí wáhi bejnit, ī bac bejep
jī.

Cáacwā ī jwúub boo pud jūúwát

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³Páant queét ī bac bejat túttimah,
biquína saduceowā jwuh, Jesúsdi h úúbh
joyát tútt niijná, caán múná muntih ī
waád juyúp jī. Queét saduceowā “Cáacwā
wúnna, ī jwúub boo pud jūóhcan níít”,
niijnít ī jumup jī.* ²⁴Pánih jenah joinít,
nin pah Jesúsdi h ī niijíp jī:

—Bohéní, nin pah Moisés āt niíf
bohénap tají: ‘Weép jeñé weh wihcanjeh
ā wunuchah, ā úudboó weép jeñé áajidih
jwúub áa jumat caá náahap. Pánihna, ā
úudboó áa wih jwuhcanni jumna, éemp
wunnihdih ā bíboho naáh, ā úud jeñé
báadhda weh pah ī weh jumat pínah
niijná’, jwiútdih Moisés āt niijíp tají.*

²⁵Biíc weh sietewā ī jumup be. Weép
jeñéboó áa jum, weh wihcanjeh ā wunup
be. Pánihna, ā úudboó weép jeñé áajidih
ā jwúub áa jumup yuh be. Páant áa jumat
túttimah, weép jeñé pahjeh muntih, weh
wihcanjeh caanbát ā wunup be. ²⁶Páant
míicjeh queét nihat ī buúá beedép be.
²⁷Páant mi weha mána ī wun beedát
túttimah, ī áajibut mi wunup be.

²⁸Pánihna, queét nihat ī áa jumnihji,
nihat cáacwā ī jwúub boo pud
jūúwáchah, ¿ded áa tigaá mi yoób
jumbi? Jesúsdi h ī niíf úúbh joyóp jī.

²⁹Páant ī niijíchah joinít, Jesús
queétdih nin pah ā niíf jepahap jī:

—iDios naáwát dih jéihcan, ā
wēpatdihbut jéihcan, yeéboó yoobópdi h
jenah joicánnit caá! ³⁰Wunnitji ī jwúub
boo pud jūúwát túttimah, jeáboó jumna,
ángelwā pah áa wihcannit ī jumbi pna
caá. ³¹Obohjeéhtih, wunnitji ī boo pud
jūúwát pínahdih yeéb ñi jéihyatdih náah
yacna, nin pah wā naóhna caá.

¿Moisésdi h Dios nin pah ā niijátjidi h ñi
encannit jii? ³²Weém Abraham, Isaac,
Jacob ī Maáh caá’, āt niíf naáwáp wut jī.

Queét ī wunat túttimah yuhna, ‘Í Maáh
caá’, Dios āt niijíp wut jī. ‘Í Maáh caá’, ā
niijátjidi h joinít, báadhnit ī jumatdih jwí
jéihna caá. Dios báadhnitdihjeh maáh ā
jumna caá. Pánihna, ‘Wunnitji ī jwúub
boo pud jūóhcan níít’, niíf jenah joiná,
yoobópdi h ñi jenah joicán caá, Jesús ā
niijíp jī.*

³³Páant ā niijíchah joinít, nihat cáacwā
ā bohéatdih ī joí wáhi bejep jī.

Chah jenah joyát wutat

(Mr 12.28-34)

³⁴Páant Jesús saduceowádi h ā túi
jepahachah joinít, fariseowáboó ī míic
wéhenap jī. ³⁵Pánih míic wéhe péanit,
biíc íjeéh jumni, Moisés ā wutatjidi h túi
jéihni boó caandí h nin pah ā niíf úúbh
joyóp yuh jī:

³⁶—¿Bohéní, Dios jwiútdih ā wutat
deddih tigaá chah jenah joyát náah? ā
niijíp jī.

³⁷—Nin wutat caá chah ā jumup.
‘Diosdi h chah jenah joí, túi jepahnit,
wéinit, caandí h búdí ñi oyoó’, Moisés āt
niíf daacáp tají.* ³⁸Caán wutatji caá
jwií h jumni. ³⁹Caán wutat pahjeh
muntih, nin bií h wutatbut biíc yoobó ā
jumna caá: ‘Meemjéh ma míic oyat pah
muntih, bitadihbut búdí ma oyoó’, āt niíf
daacáp tají.* ⁴⁰Pánihna, Diosdi h oinit,
bitadihbut oinit, Dios ā náahat pah ñi
chájbi pna caá. Pánih chájnit, nihat
Moisés ā wutatjidi h, Dios naáwát di h
naóh yapanit ī niijátjidi hbut ñi túi
jepahbi pna caá, Jesús queétdih ā niijíp
jī.*

¿Ded juima tigaá Cristo?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹Páant niíf péanit, Jesús jwuh caanjí h
jumnit fariseowádi h nin pah ā niíf úúbh
joyóp jī:

⁴²—¿Dios ā wahni Cristodi h ded pah
tigaá ñi jenah joí? ¿Ded juima tigaá?
queétdih ā niijíp jī.

—David juima caá, ī niíf jepahap jī.

⁴³—Páant ā jumuchah yuhna, ¿Dépanih
tigaá Túini Espíritu nin pah caandí h ā

* 22.23 Hch 23.8 * 22.24 Dt 25.5 * 22.32 Ex 3.6 * 22.37 Dt 6.5 * 22.39 Lv 19.18

* 22.35-40 Lc 10.25-28

naáwát tútuchah, Davidjiboó caandíh ‘Maá’, át niijí?

⁴⁴“Wā Maáhdih Dios nin pah ā niijíp be: “Wā jéihyemant bóo bawámant ma chúudú. Pánih chúudnit, nihatdih ma wútuchah, meemdíh en jühnitdih wā yap yohat tútupina caá”, ā niijíp be’, Davidji át niijí daacáp tají.

(*Sal 110.1*)

⁴⁵Páant niijí daácnit, Davidji Cristodih ‘Maá’, át niijíp wut jí. Páant ā niijíchah yuhna, údépanih tigaá Cristo David jumma át jumji? Jesús queétdih ā niijí úubh joyóp jí.

⁴⁶Páant ā niijí naáwáchah joinít, nihat í jwúub úubh joíhna yuhna, í úubh joí cádahap jí.

Fariseowā, Moisés ā wutatjidih bohénitbut í táicant

(*Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47*)

23 ¹Páant niijí péanit, caanjíh jumnitdih, jwiít ā bohénitdihbut Jesús nin pah ā niijí naáwáp jí: ²“Moisés ā wutatjidih bohénit, fariseowábut caán ā wutatdih chah túi jéihnit jumna, yeebdíh í wutna caá. ³Páant yeebdíh í wutuchah, í niiját pahjeh chājat caá náahap. Obohjeéhtih, páant í niijí bohéna yuhna, ípí chājan caá. Páant í túi chājcatdih yeebboó ni en yacca bojóo. ⁴Queét yeebdíh búdí wái náah jumnidih chājat tútuna, bainíbitjeh ni yapachah ennit, yeebdíh jíghah encanjeh, ípí peéh chājna caá. ⁵Ded pah chājna, cáacwā í wēi enat pínahdihjeh ípí bidna caá. Dios naáwátidih í daácní nfonabit áh únna yacnit, íh móot chah, íh muj nahboobút búdí bawá jumni tópjíh ípí nah chéona caá. Úúbhna dūwát chóona ā yapat waanadíh maátni ípí chājat tútuna caá, queétdih ennit, ‘Diosdih túi jepahnit caá’, niijnít, cáacwā í túi wēi enat pínah niijná.” ⁶Numah jeémépbóo bejnit, waáwápna chúudnit, ípí wēina caá. Jwí míc wáacat muúboó bejnit, cáacwā í túi enepboó ípí chúudna caá. ⁷Tútchi tacboó bí déedih jíib chājat júahna í bejchah,

cáacwā queétdih wēinit, muj teonit, ‘Ma júóh, Bohéní’, í niijí úúbáchah joinít, ípí wēina caá.

⁸“Obohjeéhtih, ‘Bohéní’, yeebboó cáacwádih ni niiját tútucha bojóo. Weemjéh caá yeebdíh bohéni. Yeeb nihat bíc yoobó jumna, ‘Bohéní’, cáacwádih ni niiját tútuchah, ā táican caá. ⁹Pánihat pah, cáacwā mícjeh ‘Túini Paá’, ni niijíchah, ā táican caá. Dios, jeáboó jumnih, ni ípí túini yoobát ā jumna caá. ¹⁰Pánihat pah muntih, yeeb mícjeh ‘Maá’, ni niijcá bojóo. Weém, Dios ā wahni Cristojeh, ni maáh wā jumna caá. Pánihna, cáacwā mícjeh páant ni niijíchah, ā táican caá. ¹¹Ded maáh jumíhna, yeebdíh teo wūhni ā jumna naáh.” ¹²Caanjéh míc maáh waadánidih Dios oboh jumni ā chājbinpa caá. Obohjeéhtih, teo wūhni panihniboodíh Dios maáh ā waadábina caá”, Jesús ā niijíp jí.”

¹³Páant niijí péanit, nin pah fariseowā, Moisés ā wutatjidih bohénitdihbut Jesús ā niijí júihñap jí:

“ÍYeeb Moisés ā wutatjidih bohénit, yeeb fariseowábut búdí yeejép ni yapbinpa caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, túbit yee naóhnit caá ni jumap. Dios ā wutatdih ni yee bohénachah joinít, Dios ā maáh jumupboó cáacwā í jéih waadán caá. Pánih bohénit, yeebjéhbút waadán, queét í waadíhichah yuhna, nípi jáhna caá.

¹⁴“ÍYeeb Moisés ā wutatjidih bohénit, yeeb fariseowábut búdí yeejép ni yapbinpa caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, túbit yee naóhnit caá ni jumap. Diosdih túi maatápdih úúbhna yuhna, éemp wunnitíh muunadíh nípi dáuc wáina caá. Pánih yeenit ni jumap jíib búdí peéh chājat yeebdíh ā jumbinpa caá.

¹⁵“ÍYeeb Moisés ā wutatjidih bohénit, yeeb fariseowábut búdí yeejép ni yapbinpa caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, túbit yee naóhnit caá ni jumap. Yúup jib bejnit, dawá cáacwádih nípi bohéna caá, ni jenah joyát pahjeh í tút nuumát pínah niijná. Páant í tút

* 23.5 Nm 15.38; Dt 6.8; Mt 6.1 * 23.11 Mt 20.26-27; Mr 9.35; 10.43-44; Lc 22.26

* 23.12 Pr 29.23; Lc 14.11; 18.14

nuumúchah, yeejép ñi chājat chah queétdih ñi chājat túttna caá.

¹⁶“iYeéb bohénit, bitadilh waóhna, jéih encannit panihnit ñi jumna caá! Yeena, nin pah ñi niŷ bohéna yuh caá: ‘ “Dioíh muú túini ā jumat pah, wā niŷát bíic yoobó wā chājbipna caá”, ñi niŷíchah yuhna, dedé pínah nihcan caá. Obohjeéhtih, “Dioíh muúdíh jumni oroboó túini ā jumat pah, wā niŷát bíic yoobó wā chājbipna caá”, ñi niŷíchah, ñi niŷátji pahjeh chājat caá náahap’, ñipí niŷ bohéna yuh caá. ¹⁷iYeéb jenah joicánnit, jéih encannit panihnit ñi jumna caá! ¿Ded tigaá chah ā jum? ¿Dioíh muú chah níit? ¿Caán muú díftboó jumni oroboó níit chah ā jum? Caán muú díftboó oro jumna, Dioíh caá ā jum. Obohjeéhtih, bíih pehbboó jumna, Dioíh āta nihcan taga. Pánihna, oro chah Dioíh muú ā jumna caá. ¹⁸Yeéb nin pahbut ñipí niŷ bohéna yuh caá: ‘ “Dioíh muúboó jumni nuúárdih mao cáo wūhat naá túini ā jumat pah, wā niŷát bíic yoobó wā chājbipna caá”, ñi niŷíchah yuhna, dedé pínah nihcan caá. Obohjeéhtih, “Í mao cáo wūhniiboó túini ā jumat pah, wā niŷát bíic yoobó wā chājbipna caá”, ñi niŷíchah, ñi niŷátji pah chājat caá náahap’, ñipí niŷ bohéna yuh caá. ¹⁹iYeéb jéih encannit panihnit ñi jumna caá! ¿Ded tigaá chah ā jum? ¿Diosdih cáo wūhni níit chah ā jum? ¿Caán ñi cáagat naá níit chah ā jum? Caán naajíh ñi cáagna, Diosdih ñi wūhchah, áih pínah caá. Bíaboó ñi cáagachah nihna, Diosdih ñi wūhni āta nihcan tagaá. Pánihna, caán ñi cáagat naá caá chah ā jum. ²⁰Páant ā jumuchah, ‘Jwí cáagat naá túini ā jumat pah, wā niŷátji bíic yoobó wā chājbipna caá’, niŷínit, caán naá caanjíh ñi cáagnibut ā túyatdih ñi jenah joiná caá. ²¹Pánihat pah, Dioíh muú ā túyatdih jenah joiná, áih muú díftboó jumni ā túyatdihbut ñi jenah joiná caá. ²²Jeá túini ā jumat pah, wā niŷátji bíic yoobó wā chājbipna caá’, niŷínit, Dios maáh jumna ā chúdatdihbut jenah joinít, Dios, caanjíh chúadni ā túyatdihbut ñi jenah joiná caá.*

²³“iYeéb Moisés ā wútatjidih bohénit, yeéb fariseowábut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, túbit yee naóhnt caá ñi jum. Dios ā wútatdih jepahna, ded chénat pah téihya chej jumni núonadih bíbohna, bíic núodih Diosdih ñipí wūhna yuh caá.* Obohjeéhtih, pánih wūhna yuhna, bíih ā wútatna chah jenah joyát pínah ā jumuchah yuhna, caandíh ñipí joyáh bojna caá. Cáacwádih túi chājatboodíh ñi jenah joicán caá. Queétdih ñipí jígah en teo wáaccan caá. Ded pah bitadilh ñi niŷátji pah ñipí chājcan caá. Pánihna, Dios ā wútat pah, chej jumni núonadih caandíh wūhna, ā túina caá. Obohjeéhtih, bíih ā wútatdihbut jepahat caá náahap. ²⁴iYeéb bitadilh waóhna, jéih encannit panihnit ñi jumna caá! Ñi wútatdih, oboh jumni ā jumuchah yuhna, ñipí jepahna yuh caá. Obohjeéhtih, Dios yoobópdih ā wútatboodíh ñipí jepahcan caá.

²⁵“iYeéb Moisés ā wútatjidih bohénit, yeéb fariseowábut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, túbit yee naóhnt caá ñi jum. Níih pamapnadih, níih babhbat dahnadihbut jiimantjeh ñipí chocna caá, ā túi jígohat pínah niŷná. Páant ñi chocochah yuhna, díftboó búdí queé á jumna caá. Caan pámap jiimantjeh ñi chocat pah, yeebbát bíic yoobó ñi jumna caá. Túi jígohna yuhna, ñi jenah joyát yeejép ā jumna caá. Ñi weñat pínahdihjeh chājnit, túbit en ñinahnitbut ñi jumna caá. ²⁶iYeéb fariseowá jéih encannit panihnit ñi jumna caá! Pánih jumna, ñi jenah joyátidih túit nuumníit, túiniboodíh ñi chājaá. Pánih chājna, yoobópdih túinit ñi jumna caá.

²⁷“iYeéb Moisés ā wútatjidih bohénit, yeéb fariseowábut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, túbit yee naóhnt caá ñi jum. Cáac yohopdih bóo muú dáhnabit túi baabní chítahjíh í ñáini panihnit ñi jumna caá. Cáacwá caán yohopdih í enechah, túi jígohni ā jumna caá. Páant jiimant túini ā jígohochah yuhna, í yohni bácahji ā moopátidih queé í jéih encan

* 23.22 Is 66.1; Mt 5.34 * 23.23 Lv 27.30

caá. * 28Páant ā nihat pahjeh mun tigaá yeebdíh cáacwā ī enechah, túinit pah nīpí jígohna yuh caá. Obohjeéhtih, nī jenah joyátboó búdí yeeat jum yapna, yeejép ā jumuchah, moópni dée pah caá nī jumap.

29“iYeéb Moisés ā wutatjidih bohénit, yeéb fariseowābut búdí yeejép nī yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tūbit yee naóhnit caá nī jumap. Tūbit yeenit jumna, Dios naáwátidih naóh yapanitji, túi chājnitjidihbut nī oyatdih jútat tūut nīijná, queétdih ī yohopjidih ámohnit, túini nīpí chājna yuh caá. 30Pánih chājnit, nin pah nīpí nīijná caá: ‘Jon játih jwī nūowā ī chājatji pah jwiitboó jwita chājan tagaá. Dios naáwátidih naóh yapanitdih wēnit, queétdih jwita mao yohcan tagaá’, nīpí nīijná yuh caá. 31Obohjeéhtih, Dios naáwátidih naóh yapanitdih mao yohnit ī juimená jumna, bíc yoobó tigaá nī chājap. 32Pánihnit ī juimená jumna, nī nūowā ī yéj chājatji pahjeh muntih nī chāj péanaá.

33“iYeéb maiwā pah yeejép wā nī jumna caá! Pánihna, nī yéj chājatdih nī tūut nūumcátji jíib, Dios yeebdíh peéh chājna, iiguípna ā wahachah, nī jéih jweicán níit.* 34Páant nīijná, nin pah níj naóhna caá wā chājap: Dios naáwátidih naóh yapanitdih, bita áih túini doonádih túi jéihnitdih, bita ā naáwátidih bohénit pínahdihbut yeebdíh wā wahbipna caá. Páant wā wahachah yuhna, yeébbóo biquínadih cruzboó peoh dodhnit nī mao yohbipna caá. Bitadih nī míc wáac juyúboó pūinit, tútchimant bacanit, queétdih mawat tūut nīijná, nī nūun péebipna caá. 35Pánih chājna, jon játih jumnit túi chājnitjidih ī mawatji jíib yeébbóodihbut Dios ā peéh chājbiipna caá. Pánihna, túi chājni Abeljidih Caín ā mawatji jíib péúúú Zacaríasjidih nī nūowā ī mawatji jíib tigaá yeébbóodih Dios ā peéh chājbiipna caá. Caán Zacarías Berequásji wúh át jumap tajī. Dioíh muú juúhboó jumni nuúúpdih

mao cao wúhat naa pébh ā jumuchah yuhna, caandíh it mawap tajī.* 36Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Queét nihatdih ī mawatji jíib buu láa moondíhbut Dios ā peéh chājbiipna caá”, Jesús ā níijp jí.

**Jerusalén tútchidih moondíh
Jesús búdí ā oyat
(Lc 13.34-35)**

37Páant níj péanit, caanjíh jumnitdih nin pah ā jwúub níj naáwáp jí: “iYeéb Jerusalén tútchidih moondíh búdí wā jígahna caá! Dios naáwátidih naóh yapanitdih maonit, nī pebhna bita ā wah bojnitdihbut jeejéh yohnit, yeéb nīpí maona caá. Nī nūowābut bíc yoobó it chājap wát jí. Pánihnit nī jumuchah yuhna, yeebdíh búdí wā oina caá. Pánih oinit, mujbaima mi wehdih mi páamat pah, wā pebh yeebdíh wā jumap túutna yuh caá. Obohjeéhtih, yeébbóo weemdíh nī náahcan caá.* 38Páant nī náahcat peéh, buu níih tútchidih Dios ā wap cádahbipna caá. 39Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Ninboó weemdíh nī jwúub encan níit. Túttimah bóo láa nin baácna wā jwúub dei júwúwúchahjeh, weemdíh nī jwúub enbipna caá. Pánih ennit, ‘iDios ā wahní, meemdíh búdí jwí wēina caá!’ nī níijbipna caá”, Jesús queétdih ā níijp jí.*

**Dioíh muúdh bita ī yohat pínah
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)**

24 1Páant níj péanit, Dioíh mūmánt Jesús jwiitdih ā nūmah bac bejer jí. Pánih bac bejnit, Dioíh muúdh wēi enna, ā túi jígohatdih Jesúsdi h jwí naáwáp yuh jí. 2Obohjeéhtih, páant jwí naáwáchah joinít, nin pah jwiitdih ā níijp jí: —Caandíh ennit, nī túi jenah joyoó. Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Yeebdíh enihcannitboó nin nī en wēinidih ī boto mao jéena beedábipna caá. Bíc jee dáh bíh dahjih lajni ā wihcan níit, ā níijp jí.

* 23.27 Hch 23.3 * 23.33 Mt 3.7; 12.34; Lc 3.7 * 23.35 Gn 4.8; 2Cr 24.20-21
* 23.37 1R 19.10; Jer 2.30 * 23.39 Sal 118.26

**Péeni yeó jáap játih ded pah
ã yapat pínah**

(Mr 13.3-23; Lc 17.22-24; 21.7-24)

³Páant niŷ míc wêhe bejna, Olivo jeená bejni namáboó bejna jwí chãjap jĩ. Pániŷ bejna, caán jeená púuh laáb juibínit, Jesús ã chãúdup jĩ. Páant ã chãúduchah ennit, jwiítboó ã pebh juibínit, nin pah caandíh jwí niŷ úúbh joyóp jĩ:

—Maá, jwiítidih ma naáwá. ¿Débólíh tigaá ma niŷát pah ã yapbi? ¿Meém ma jwúub dei jwúwát pínah játih, péeni yeó jáap játihbut ded pah ã jwíih yapachah tigaá jwí enbi? jwí niŷjíp jĩ.

⁴—Yeéb ñi túi chãja chaáh. Bitá ĩ yeatdih ñi joicá bojó. ⁵Weém Cristo caá’, niŷ yeenit, dawá ĩ jwóhbiŷna caá. Páant ĩ niŷ yeenachah joinít, Diosdih cádahna, páant niŷnitboodíh dawá ĩ péebipna caá. ⁶Pebhbit jumnit ĩ míc mawat, yúup jumnit ĩ míc mawat doonádihbut ñi joibípna caá. Pániŷ joiná yuhna, caandíh búdí ñi úum jengah joicá bojó. Páant ã yapbipna caá. Oboghjeéhtih, páant ã yapachah yuhna, péeni yeó jáap pínah páantjeh ã judh jwuhbipna caá. ⁷Caán láa bíic baácđih moón bíih baácna bejnit, ĩ míc maobipna caá. Nihat baácboó búdí míc mawat ã jumŷipna caá. Dawá pebhboó nũgúp láa, baác méméatbut ã jumŷipna caá. ⁸Oboghjeéhtih, páant ã yapachah yuhna, chah yeejép yapat pínah ã judh jwuhbipna caá.

⁹“Táttimah, bita yeebdíh teonit, maátadih ĩ wúhbiŷna caá, yeejép ĩ chãjat pínah, ĩ mao yohat pínahbut niŷná. Wíihwá ñi jumát jíb, nihat baácđih moón yeebdíh ĩ eníhbian nacaá. ¹⁰Caán láa, wíihwá jumna yuhna, dawá weemđíh ĩ cádahbipna caá. Pániŷ cádahnit, bita wíihwáđih eníhcan, maátadih ĩ naóh yacŷipna caá, queéđih ĩ peéh chãjat pínah niŷná. ¹¹“Weém Dios naáwátđih naóh yapani wá jumna caá’, niŷ yeenit dawá ĩ jumŷipna caá. Ded pah ĩ yee naáwáchah joinít, dawá queéđih ĩ

jepahbipna caá. ¹²Caán láa cáacwá chah yeejép ĩ chãjbiŷna caá. Pániŷ yeejép chãjnit, dawá bitadih ĩ oi cádahbipna caá. ¹³Oboghjeéhtih, páant yeejép yapna yuhna, ded weemđíh cádahcanniboó wájeéh páantjeh jeáboó ã jumŷipna caá. ¹⁴Pániŷna, Dios ã maáh jumát doonádih nihat baácđih moondíh naáwát caá náahap. Páant naáwát táttimah, péeni yeó jáap ã jwóhbiŷna caá.

¹⁵“Bitá ĩ pãpnidih Diosdih weñat muú díítboó jwejnít, cáacwá caánboodíh weñaat túutna, caán muú ã túyatdih ĩ yeejanachah, ñi enbipna caá. Dios naáwátđih naóh yapani Danielji páant ã yapat pínahđih át daacáp tajĩ. Caán ã daacátjidiŷ ennit, ñi túi beh joyoó. ¹⁶Caanjíh yeejép ĩ pãpni ã jumuchah ennit, Judea baácboó jumnit jeéboó ĩ jweí púuh laab béje naáh. ¹⁷Caán láa cáacwá tubit yeejép ĩ yapachah, waícanjeh ĩ jweí ñáo púuh laab béje naáh. Ded muú chahmant bóo coahboó jumni dei bejna, áih bíi déedih ubúđih waadcanjeh, yoobópdih ã jweí béje naáh. ¹⁸Wápchiboó jumni áih yéguehnadih ubúđih ã jwúub bejca bojo naáh. ¹⁹Caán láa wudu jumnit, weh túuhnitbut ĩ jweyéchah, queét yaádhđih chah ã buobipna caá. ²⁰Nin pah Diosdih ñi niŷ úúú: ‘Mah noój láa, jwí chooát yeó jáapđihbut páant yeejép ã yapca bojo naáh, caán láa jwí jweyát pínah niŷná’, ñi niŷjĩ. ²¹Caán yeó jáapnadih cáacwá tubit yeejép ĩ yapbipna caá. Nin baácđih Dios ã chãjat táttimah, cáacwá yeejép yapna yuhna, péeni yeó jáapnadih chah yeejép pohba ĩ yapbipna caá. ²²Páant yeejép yapat táttimah, bíic yoobó ã jwúub yeejép yapcan niít. ²³Pániŷna, tubit yeejép yapat pínah daocánni yeó jáapna Dios ã chãjbiŷna caá, ã ñíonitboó ĩ jéih buújáát pínah niŷná. Páant ã chãjchah nihna, ded áta buújácán tagaá.

²³“Caán láa det yeebdíh ‘Ñi eneé. Ninjĩh caá Cristo ã jumup’, ĩ niŷjíchah, bitabát ‘Conjĩh caá Cristo ã jumup’, ĩ niŷjíchah, ñi joyáh bojó. ²⁴Caán láa dawá yeenit ĩ jumŷipna caá. ‘Weém

* 24.9 Mt 10.22 * 24.13 Mt 10.22 * 24.15 Dn 9.27; 11.31; 12.11 * 24.17-18 Lc 17.31
* 24.21 Dn 12.1; Ap 7.14

Cristo caá', niŷ yeenit, 'Weém Dios naáwátidih naóh yapani caá', niŷ yeenitbut ī jumbipna caá. Queét ūm náah jumnidih ī chāŷ jūtubipna caá, cáacwā ī en wúhi bejat pínah niijná. Páant ī chāŷatdih ennit, Dios ā űfonitboó ī yeeatdih joiná, Diosdih cádahnit, queétdihjeh ī péeat pínahdih ī náahbipna caá. ²⁵Páant ā yapat pínah játih, yeebdíh wāat naóhna caá, caandíh űi túi jéihyat pínah niijná. Páant wā naáwátjidih náhninit, yeebdíh yeenitdih űi joicá bojoó. ²⁶Pánihna, caán láa 'Múú wihcapboó Cristo tígáā ā jumup', det yeebdíh ī niijchah yuhna, caanná enedih űi bejca bojoó. 'Caán múú díftna jumni tólihboó ā jwei űúhna caá', ī niijchah yuhna, űi joyáh bojoó. ²⁷Yeó aáb jūúwúpmant ā buug yácapna wedoát ā yeh iigát ā jígohochah, nihat cáacwā ī jéih enat pah, weém, nihat cáacwā ūud jeñé, wā jwúub dei jūúwúchah, nihat ī enbipna caá.* ²⁸Jóopwā wunni bácahjidih ā jumatdih jéihnit, caanjíh ípí wáac juniná caá. Pánihat pah wíhíwā wā jwúub dei jūúwúchah ennit, wā pebh ī wáac juibípna caá", Jesús jwiítidih ā niijp jī.*

**Nihat cáacwā ūud jeñé
ā jwúub dei jūúwát**

(Mr 13.24-37; Lc 17.26-30,34-36; 21.25-33)

²⁹"Caán láa cáacwā yeejép ī yapat túttimah, yeó, widhbut ā túi yeh iigcán niít. Páant ā túut nuumúchah, jeá ā méménachah, cúiwā ī yúug jéen bejbipna caá.* ³⁰Páant ā yapachah, weém nihat cáacwā ūud jeñé, mah tólihjih wā dei jūóhbipna caá. Búdí wépatjih, túi yeh iigní wā jwúub dei jūúwúchah, nihat baácđih moón weemdíh ī enbipna caá. Pánih ennit, búdí ūmna, ī juibípna caá.* ³¹Páant wā dei jūúwát pónih, póojat nah búdí ā yáanachah, wíh ángelwáđih nihat baácboó wā wahbipna caá, wā űfonitdih ī ūb wáacat pínah niijná.

³²"Higuera nah ded pah ā jumatdih űi túi náhninaá. Caan náh jáap wawá ā jumuchah ennit, jópchi ā tóah jūúwátidih

űi jéihna caá. ³³Páant ā jumat pah, nihat wā niijátji bíc yoobó ā yapachah enna, wā jwúub dei jūúwát pínah bahni ā jūdhdatdih űi jéihbipna caá.

³⁴Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Nihat wā niijátji pah ā yapat pínah játih, caán láa moón ī buúdcán niít. ³⁵Nin baác, jeábut ā buúduchah yuhna, wā naáwátboó ā buúdcán niít. Nihat wā niijátji pahjeh wā péabipna caá.

³⁶"Oboheéhtih, wā jwúub dei jūóhni pínah yeó jáap, horadihbut nihat ī jéihcan caá. Cáacwā, ángelwā, weem yúh buca nihat jwí jéihcan caá. Wā íp Diosjeh caá caandíh ā jéihyep.

³⁷"Noé jum láa cáacwā ded pah ī jumatji pahjeh mun tígáā wā jwúub dei jūúwúchah, bíc yoobó ī jumbipna caá.*

³⁸Pobyit ā jūúwát pínah játih cáacwā jeémp babhnit, téihya chéonit, ī wehdih téihya chéwat túutna ít chāŷap wut jī. Noéboó jááj chóona ā waadáchah, ípí jumt pah, páantjeh ít jumup wut jī.

³⁹Pánih jumna, pobyit ā jūúwúchah, queét nihat ī wun beedáat pínahdih ít jéihcap wut jī. Pánihat pah bíc yoobó muntih wā jwúub dei jūúwúchah, cáacwā ī jumbipna caá.* ⁴⁰Pánih jumnit, chéne neoná íih wápchi pínahdih ī tewat pónih, weemdíh jepahnidih ángelwā ī ūb bejchah, bíhboó ā cháobípna caá.

⁴¹Chénewā yaádh bícđih ī tewechah, weemdíh jepahnidih ī ūb bejchah, weemdíh jepahcannihboó mi cháobípna caá.

⁴²"Páant ā yapat pínahdih jenah joinit, weém űi Maáh wā jwúub dei jūóhni yeó jáap pínahdih jéihcan, yeó jáap jumt pah túi páinit űi jumúú.

⁴³Nin wā naáwátidih űi túi jenah joyoó: Nuumní dedé hora ā waadát pínahdih jéihna, múú mínahboó áta túi en dao tágaá, ā jéih waadcat pínah niijná.

⁴⁴Pánihat pah weém, nihat cáacwā ūud jeñé, űi jéihcat láa wā jwúub dei jūúwúchah, yeebbút bíc yoobó túi páinit jumt caá náahap", Jesús jwiítidih ā niijp jī.*

* 24.26-27 Lc 17.23-24 * 24.28 Lc 17.37 * 24.29 Is 13.10; 34.4; Ez 32.7; Jl 2.10,31; 3.15; Ap 6.12-13 * 24.30 Dn 7.13; Ap 1.7 * 24.37 Gn 6.5-8 * 24.39 Gn 7.6-24
* 24.43-44 Lc 12.39-40

**Túi teo wũhni, túi teo wũhcanni
naáwát**
(Lc 12.41-48)

⁴⁵“Bífc teo wũhni túi jenah joiní, ā maáhdih túi jepahni ā jumup be. Páant ā jumuchah ennit, ā maáh ā bejat pínah játih, nihát bita caandíh teo wũhni t maáh pínah caandíh ā waadánap be, queét í jeémát pínahdih yoobópdih ā wũhat pínah niijná. Pánih maáh waadá péanit, bífh baáčboó ā bej jwũhup be. ⁴⁶Pánih bejniji áih mũuná ā jwũub juyáchah, caandíh teo wũhni ā watutji pah ā chájachah ennit, caandíh búdí ā wẽibipna caá. ⁴⁷Yoobópdih yeebdíh wá naóhna caá. Caandíh wẽinit, nihát ā bífbohndih en daoní maáh ā waadábipna caá. ⁴⁸Obohjeéhtih, bífh caandíh teo wũhni túicanni jumna, nin pah áta níj jenah joi tágaá: ‘Wá maáh maatápdih jígohcan, buutéh ā jwũub jũohcan níit’, níj jenah joinít, ⁴⁹bita teo wũhndih pũinit, babh máihnit bícdih áta jeémp babh máih tagaá. ⁵⁰Pánihna, caán ā náhnicanni yeó jáap, ā páicanni horadih ā maáhboó ā jwũub jũibípná caá. ⁵¹Pánih jũinit, caandíh ā jepahcatji peéh, tubit ā pũibipna caá. Pánih pũi péanit, túi chájnit pah jígohnit bícdih, iiguípná ā wahbipna caá. Caánboó jumna, tubit jígahnit, maonádih í míc néeh chác jũibípná caá”, Jesús jwíitdih ā niijíp jí.

**Chénat pah téihya japata yaádh
naáwát**

25 ¹“Péeni yeó jáapdih Dios ā maáh jummat nin pah ā jũmbipna caá: Chénat pah téihya japata yaádh bífc chei íih jiiát páhanadih ũbni, téihya chéoni pínahdih enat túnt niijná, ā jũóhni pínah horadih jéihcanjeh, caandíh páñadih í bac bejep be. * ²Bífcjih bóo téihya jenah joicánnit yaádh í jumup be. Bita bífcjih bóo téihya túi jenah joinít yaádh í jumup be. ³Pánihna, jenah joicánnit yaádh íih jiiát páhanadihjeh pohba í ũbup yuh be. Obohjeéhtih, caán jiiát páhana ā yí beedát pínahdih jenah joicánjeh, í jwũub puhwat pínahboodíh í ũb bejcap be. ⁴Bita

túi jenah joinít yaádhboó íih jiiát páhana ā yí beedéchah, í jwũub puhwat pínah yíidihbut í ũbup be. ⁵Téihya chéoni pínah ā jígohcah enna, quíib chei ā jũúwáchah, queét nihát í ũwah bejep be. ⁶Túttimah, chei tac yoób téihya chéoni pínah ā jũúwáchah, ájeéh jũóhni t wẽi ejat ā yáanap be: ‘Íni joyoó, téihya chéoni pínah ā jũóhna caá! íCaandíh wẽi jwááádih ní jũúwá!’ í níj wẽi ejep be. ⁷Páant í níj wẽi ejechah joiná, túi jenah joinít yaádh íih jiiát páhanadih í jwũub yí puhwup be, ā túi iigát pínah niijná. ⁸Obohjeéhtih, jenah joicánnit yaádhboó túi jenah joinítidih nin pah í níj ũbup yuh be: ‘Jwíih jiiát páhana dũbna caá ā chájap. Pánihna, níih yíidih jwíitdihbut ní wũhúá’, í niijíp yuh be. ⁹Jwíih yí nihadíh ā jũibícan níit. Yí bífbohndih yeebjéh jũib chájadih ní bejeé’, túi jenah joinít queétdih í níj jepahap be. ¹⁰Páant í niijíchah joinít, yí jũib chájadih í bejep be. Páant í bejat pónih, téihya chéoni pínahboó ā juyáp be. Páant ā juyáchah ennit, íih jiiát páhanadih jũinit, túi jenah joinít yaádh caandíh jwááádih í bejep be. Caandíh jwááahnit, ā téihya chéona numah jeémátidih jeémát túnt niijná, ájeéh í waad béjep be. Nihát í waad beedéchah ennit, teo wũhniitboó jécdih í nemap be. ¹¹Páant í nemat túttimah, jenah joicánnit yaádhboó jwũub jũinit, ‘íMaá, jwíitdihbut ma wát jũúwá!’ í níj ejep yuh be. ¹²Obohjeéhtih, ‘Yeebdíh wá jéihcan caá’, téihya chéoni queét yaáhdíh ā níj jepahap be.*

¹³“Yeebbút queét túi jenah joinít yaádh paníhni ní jumúú. Wá jwũub dei jũóhni yeó jáapdih, caán horadihbut jéihcan, íih jiiát páhanadih túi ámohnit, yíidihbut túi bífbohni, í páñat pah, yeebbút túi jenah joinít, túinijeh chájnit, weemdíh ní páñaá”, Jesús jwíitdih ā niijíp jí.

Dinero júduna naáwát
(Lc 19.11-27)

¹⁴“Dios ā maáh jummat nin pahbut ā jũmbipna caá: Bíc newé bíáboó jibidih ā bejat pínah játih, caandíh teo wũhndih ā bid wáacap be. Páant í wáac juyáchah,

* 25.1 Lc 12.35 * 25.11-12 Lc 13.25

dinero júdunadih queétdih ā wāhup be, ī jīb tewat pínah niijná. ¹⁵Pánih wāhna, bícdih bícjīh bóo téihya júdu ā wāhup be. Bíhhdih chéne júdu ā wāhup be. Bíhhoodíh bíc júdujeh ā wāhup be. Pánih wāhna, chah jéihnidih chah ā wāhup be. Pánih queétdih wāh péanit, bíh baácboó jibidih ā bejep be. ¹⁶Páant ā bejat táttimah, bícjīh bóo téihya júdu bíbohni jīb chājadih ā bejep be. Pánih jīb chājna, bíh bícjīh bóo téihya júdu ā jwáub jīb tewep be. ¹⁷Chéne júdu bíbohni bít jīb chājnit, bíh chéne júdu ā jwáub jīb tewep be. ¹⁸Obohjeéhtih, bíc júdu ā wāhni bóo caán júdudih páantjeh ā baad jwéjep be.

¹⁹“Í maáh bejniji maatápdih jigohcan, bíh yeó jáap áih mēuná ā jwáub juyéj be. Pánih jwáub jūnit, ded pah ī jīb tewatjidih queétdih ā wāh joyóp be. ²⁰Páant ā wāh joyóchah joinit, bícjīh bóo téihya júdu ā wāhni jīb tewatjidih wāh wāhni, nin pah ā maáhdih ā niijíp be: ‘Maá, ma eneé. Weemdíh bícjīh bóo téihya júdu ma wāhni jīb chājnit, bíh bícjīh bóo téihya júdu wā jwáub jīb tewep be’, ā niijíp be. ²¹‘Ma túi teona beé. Wā náahat pah mat chājap taga. Páant bainí meemdíh wā wāhuchah yuhna, mat túi jīb tewep taga. Páant ma túi tewat jīb, dawá wāh bí déedih en daoní maáh pínah wā waadábipna caá, wājeéh ma túi weñat pínah niijná’, ā maáh caandíh ā niijíp be. ²²Pánihat táttimah, chéne júdu ā wāhni jibóo ā maáhdih nin pah ā niijíp be: ‘Maá, ma eneé. Weemdíh chéne júdu ma wāhni jīb jīb teonit, bíh chéne júdu wā jwáub jīb tewep be’, ā maáhdih ā niijíp be. ²³‘Ma túi teona beé. Wā náahat pah mat chājap taga. Páant bainí meemdíh wā wāhuchah yuhna, mat túi jīb tewep taga. Páant ma túi tewat jīb, meemdíh dawá wāh bí déedih en daoní maáh pínah wā waadábipna caá, wājeéh ma túi weñat pínah niijná’, ā maáh caandíh bít ā niijíp be.

²⁴Pánihat táttimah, bíc júdu ā wāhni jibóo ā maáhdih nin pah ā niijíp

be: ‘Maá, meém éum náah jūnni ma jumadtih wā jéihna caá. Meemjéh teocan, bitadih wutnitjeh, ī tewat jīb mapí bíbohna caá. ²⁵Páant ma jumadtih jéihnit, meemdíh éumna, ma wāhni júdudih páantjeh wā baad jwéjep be. Dáa, nin míh pínahdih ma bíbohó’, ā maáhdih ā niijíp yah be. ²⁶‘Meém yeejép tewíhcanni ma jūmna caá. Weemjéh teocan, bitadih wutnitjeh ī tewat jīb wā bíbohadih éma jéihnit beé? ²⁷Pánih jéihna, cáacwā íh néo ámohopboó ma jwejechah, áta túi tagaá. Páant ma jwejechah, chah ā jīb aab béjechah, chah wāta bíboh tagaá’, ā maáh caandíh ā niijíp be. ²⁸Páant caandíh jūh péanit, bitadih nin pah ā niijíp be: ‘Caán ā bíbohni júdudih dūc wánit, chénat pah téihya júdu bíbohni bít ní wāhni. ²⁹Ded ā bíbohadih ā túi chājachah ennit, caandíh chah ī wāhuchah, chah bádí bíbohni ā jumbipna caá. Obohjeéhtih, ded bainí bíbohni “Weém wā bíbohcan caá”, niijní bít ā bíbohadih ī dūc wáibipna caá.’ ³⁰Pánih dūc wáí péanit, caán yabh teonidih wā bac bejnit, dūpúnapboó ní yohó. Caanná jūnnit, íh maonádih ī míc néeh chāc jūbipna caá’, ī maáh ā niijíp be”, Jesús jwítdih ā niijíp jī.’

Peéh chājat pínah

³¹“Weém nihat cáacwā éud jeñé, túi yeh iigátjīh nihat ángelwā bícdih wā jwáub dei jūóh bít na caá. Pánih jūóhni, maáh waadná, túi yeh iiguipboó chúudnit, wā wutbipna caá. ³²Páant wā chúuduchah, ángelwā nihat cáacwádh wā pebhna ī wā jūóh bít na caá, ded pah ī chājatjī jīb wā naáwát pínah niijná. Páant ī wā juyéjchah ennit, chéne póomp queétdih wā níobipna caá. Ovejawádh en daoní áih ovejawā cabrawā bícdih ī jūmchah ennit, queétdih ā níwat pahjeh weembát cáacwádh wā níobipna caá. ³³Pánih níona, ovejawā panihnit táinitdih wā jéihyepmant bóo búwámant wā níhat táutbipna caá. Cabrawā panihnit yeejnitdih wā wáyámant bóo búwámant

* 25.29 Mt 13.12; Mr 4.25; Lc 8.18 * 25.30 Mt 8.12; 22.13; Lc 13.28 * 25.31 Mt 16.27; 19.28

wā ñuhat túutbipna caá. ³⁴Pánih ñío péanit, weém nihat cáacwā ī maáh wā jéihyepmant bóo bawámant ñuhnitdih nin pah wā niíf naóhbipna caá: 'Yeéb wā íp ā wēi ennit ñi jéúwú. Nin baácdih ā chāj láa ájeéh wutnit ñi jumat pínahdih jenah joinít, buu láa yeebdíh maáta ā waadána caá. ³⁵Weém wā nuugúp wunuchah, yeéboó weemdíh jeémát ñi wáhup jī. Weemdíh ā taca jootóchah, babhat ñi wáhup jī. Ñi pebh wā jib bejchah, weemdíh jéihcan yuhna, ñi túi wēi jwááap jī. ³⁶Yégueh wihcanni wā jumuchah enna, weemdíh ñi yégueh yacap jī. Tubúp chūúhni wā jumuchah enna, weemdíh ñi en dawáp jī. Nemat muúboó wā jumuchah, weemdíh enedih ñi juyúp jī', túinitdih wā niijbipna caá.* ³⁷Páant wā niíf naáwáchah joinít, queét weemdíh nin pah ī niíf úubh joibípna caá: '¿Maá, débólih tijí meém ma nuugúp wunuchah, jeémát jwí wüh? ¿Débólih tijí meemdíh ā taca jootóchah, babhat jwí wüh? ³⁸¿Débólih tijí meemdíh beh encan yuhna, jwí túi wēi jwááh? ¿Débólih tijí yégueh ma wihcah enna, jwí yégueh yac? ³⁹¿Débólih tijí ma tubúp chūúchah, meemdíh enedih jwí juibí?' weemdíh ī niíf úubh joibípna caá. ⁴⁰Páant ī niíf úubh joyóchah joinít, weém queétdih nin pah wā niíf jepahbipna caá: 'Yoobópdi yeebdíh wā naóhna caá. Nin wíih cáacwájeéh jumni, oboh jumni ā jumuchah yuhna, caandíh yeéb pánih chájna, weemdíh tijí páant ñi chájap', queétdih wā niijbipna caá.* ⁴¹"Páant túinitdih niíf péanit, wā wáyámant bóo bawámant ñuhnitboodíh nin pah wā niijbipna caá: 'Dios ā peéh chájnit pínah caá yeéb ñi jumup. Wā pebh chāocánjeh, iiguípna ñi bejeé. Nemépwā ī maáh bíicdih caán iiguípboó ī jumat pínahdih Dios ā chájap jī. Pánihna, caandíh jepahnitub ájeéh ī bejbipna caá. Caánboó jumni iigát ā noón dūbcan niít. ⁴²Weém wā nuugúp wunuchah, yeéboó jeémát ñi wáhcap jī. Weemdíh ā taca jootóchah, babhat ñi wáhcap jī. ⁴³Weemdíh jéihcannit, wēi jwááahcan,

páantjeh ñi enah bojop jī. Yégueh moh yéejni wā jumuchah enna yuhna, weemdíh ñi yégueh yaccap jī. Wā tubúp chūúchah, nemat muúboó wā jumuchah, weemdíh ñi en daocáp jī', yeejépwādih wā niijbipna caá. ⁴⁴Páant wā niijchah joinít, queét weemdíh nin pah ī niíf úubh joibípna caá: 'Maá, ma nuugúp wunuchah, meemdíh ā taca jootóchah, jwí jéihcanni ma jumuchah, yégueh ma moh yéejchah, ma tubúp chūúchah, nemat muúboó ma jumuchah, ¿débólih tijí jwiítboó meemdíh jwí teo wáaccan?' weemdíh ī niíf úubh joibípna caá. ⁴⁵Páant ī niíf úubh joyóchah joinít, nin pah queétdih wā niíf jepahbipna caá: 'Yoobópdi yeebdíh wā naóhna caá. Nin wíih cáacwájeéh jumni, oboh jumnidih yeéb ñi teo wáaccan, weemdíh tijí páant ñi teo wáaccap jī', queét yeejépwādih wā niijbipna caá.* ⁴⁶Queétdih Dios ā peéh chájachah, iiguípboó páantjeh ī jumbipna caá. Queét túinitboó wā íp bíicdih ā pehbóó páantjeh ī jumbipna caá", Jesús jwiítidih ā niijp jī.*

**Jwiít judíowā jwí maáta
Jesúsdih ī mawíhat**

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

26 ¹Páant niíf péanit, nin pah Jesús jwiítidih ā jwúub niíf naáwáp jī:
²—Oveja wūúhdih jwí jeémát yeó jáap, Pascua ī niijní, chéne yeó jáap ā jūdhdadidih ñi jéihna caá. Caán yeó jáapdih weemdíh eníhcannitboó teonit, weém nihat cáacwā úud jeñédih bitadidih ī wáhbiipna caá, weemdíh cruzboó peéh dodhnt ī mao yohat pínah niijná, ā niijp jī.*
³Túttimah, sacerdotewā ī chah maáh, Caifás wát jumni pebhna bita jwí maáta bíicdih ít míic wáacap wut jī. ⁴Pánih míic wáacnit, ded pah Jesúsdih teonit, ī mawat táutat pínahdih nin pah ī niíf míic wéhenap wut jī:
⁵—Pascua yeó jáapnadih, dawá cáacwā ī jumuchah, Jesúsdih jwí tewat túutuchah, nihat túbit íta íj tagaá. Pánih

* 25.36 He 13.3 * 25.35-40 Ez 18.7 * 25.45 1Co 8.12 * 25.46 Dn 12.2 * 26.2 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8

fiijnit, jwiít dih ita míic mao tagaá.
Pánihna, í encah, jwí tewat títúúp, it
míic niijíp wat jí.

Yad wili míih chej jumniijih
Jesús dih mi puhwat
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶Queét Jerusalén títchiboó í míic
wéheat pónih, jwiít Betania títchiboó
jumna, bácah moópniiji Simónih munná
jeémpna jwí chájap jí. ⁷Páant jwí
jeéméchah, bíic yad wili táí chej jumni
bádí jíib jumni yíi quiít dih mi eb waád
juyúp jí. Caán quiít alabastro í niijní
jeejéh í chájni quiít á jumup jí. Pánihna,
Jesús pebh jwinít, caán yíijih áih wao
dáhdih mi puhwup jí. ⁸Páant mi
puhwuchah ennit, jwiít á bohénitboó jwí
fiijp jí. Pánih fiijnit, nin pah jwiítjeh jwí
míic niijíp jí:

—¿Dépanih tigaá nint chej jumni yíi
bádí jíib jumnidih páant mi puoh peét?

⁹Caandéh jíib cháj wáhnit, mi jíib
teonidih moh yéejnitdih mi wáhuachah,
chah áta túi taga, jwí niijíp jí.

¹⁰Páant jwí míic niijíchah joinít, Jesús
jwiít dih nin pah á níj naáwáp jí:

—¿Dépanih tigaá caánt dih páant níi níj
júih? Weemdéh caántboó mi táí chájna
caá. ¹¹Moh yéejnit níjeéh páantjeh í
jumbipna caá. Débólih teo wáaquíhna,
queétdih níi jéih teo wáacipna caá.

Obohjeéhtih, weémboó níjeéh nin
baácboó bahnibit wá jum jwuhbipna
caá. ¹²Pánihna, wunníh bácahjidi
jwíjí puhwat pah, weemdéh chej jumni
yíijih puohna, wá wunuchah weemdéh í
yohat pínahdih mi ámohna caá.

¹³Yoobópdih yeebdéh wá naóhna caá.
Nihat baácboó wíih táini doonádih
naóhna, nint buu weemdéh mi
chájatjidihbut í naóhbipna caá. Páant í
naáwáchah joinít, caánt dih dawá í
náhnibipna caá, Jesús á niijíp jí.

Judas Jesús dih á duó wáyat
pínahdih á naáwát
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴Páant á niijíchah joinít, jwíjeéh
jumni, Judas Iscariote, sacerdotewá í

maáta pebhna bejnit, nin pah át niijíp
wat jí:

¹⁵—Jesús pebhna yeebdéh wá duó
wáyat pínah jíib édebóo níi wáhibi? át
niijíp wat jí.

—Páant jwiít dih ma duó wáyachah,
treinta platajéh í chájniiji júdunadih jwí
wáhibipna caá, wéinit, it niijíp wat jí. *

Páant niijnít, Judas dih it jíib chájap
wat jí. ¹⁶Páant í jíib wáhnidih abnit,
Judasboó débólih queétdih á duó wáyat
pínahdih át jenah joyóp tají.

Jesús á bohénit bíicdih
á pee jeémát

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30;
1Co 11.23-26)

¹⁷Paacánni pandih jwí jeémát yeó
jáapna jwíih waadni yeó jáapdih jwiít
Jesús dih nin pah jwí níj wáhb joyóp jí:

—¿Ded muúboó tigaá Pascua jeémát dih
jwiít dih ma numah jeémpbi? ¿Dedboó
tígaá jeémát jwí chájbi? jwí niijíp jí.

¹⁸—Jerusalén títchina níi bejeé. Caanná
juibínit, bíic newédih jwááhnit, caandéh
nin pah níi niijí: “Wá wunat pínah
bahniyeh á júdhna caá. Pánihna, míih
muúboó Pascua jeémát dih wá bohénit dih
wá numah jeémpbipna caá”, Bohéni á
niijná be’, caandéh níi niijí, Jesús jwiít dih
á níj jepahp jí.

¹⁹Páant á niijíchah joinít, biquína
jwíjeéh jumnit í bejep jí. Caanná juibínit,
í jwááhnit newé á waóh bejni munná
waadnit, jwiít dih Jesús á numah jeémát
pínahdih it chájap tají.

²⁰Túttíttam, tóo náh júwúwachah, Jesús
jwiít dih caán munná numah waadnit,
Pascua jeémát dih bíicdih jwí jeémép jí.

²¹Páant jwí jeémát pónih, Jesús jwiít dih
nin pah á niijíp jí:

—Yoobópdih yeebdéh wá naóhna caá.
Weemdéh eníhcannit dih duó wáini pínah
níi cátlh á jumna caá, á niijíp jí.

²²Páant á niijíchah joinít, bádí jenah
joiná, jwiít nihat biquínajeh caandéh nin
pah jwí níj wáhb joyóp jí:

—¿Weém nihcan níit? jwí niijíp jí.

²³—Pandih weém bíicdih neéh jeémpni
weemdéh eníhcannit dih duó wáini pínah

* 26.7 Lc 7.37-38 * 26.11 Dt 15.11 * 26.15 Zac 11.12

ã jumna caá. * 24Páant yeejép wã yapat pínahdih jon játih Dios naáwát dih naóh yapani át daacáp tají. Pánihna, weém nihat cáacwã úud jeñé caán ã daacátji pahjeh yeejép wã yapbipna caá. iObohjeéhtih, weemdfh enfhcannitdih duó wáiniji yeejép pohba ã yapbipna caá! Caán ã cáac jumcah, chah áta tãí tagaá, jwiít dih ã niijíp jĩ.

25Páant ã niijíchah joinít, Judas, caandíh enfhcannitdih duó wáini pínah, Jesúsdih nin pah ã niijíp jĩ:

—¿Maá, weém nihcan niít? ã niijíp jĩ.

—Ma niiját pah meemjéh tigaá, Jesús caandíh ã niijíp jehapah jĩ.

26Páant ã niiját túttimah, Jesús pandih úbnit, “Túina caá, Paá”, niij, caandíh dajnit, jwiít dih ã wúhup jĩ.

—Nin pan wíh bácal panihni caá. Caandíh ñi jeémé, ã niijíp jĩ.

27Páant niij péanit, jiwá iguúh mac jumni pamapdih úbnit, “Túina caá, Paá”, niijnít, caandíhbat jwiít dih ã wúhup jĩ.

—Yeéb nihat nindih ñi babhbaá. 28Nin wíh meép panihni caá. Wíh meépji h i yéejat jíib buúdáát dih jíib chájna, dawá cáacwádih wã wun wúhbiipna caá, Dios bícdih i tãí jumát pínah niijná. *

29Yeebdfh yoobópdih wã naóhna caá. Nin baáboó jum jwúhna, jiwá iguúh macdih wã jwúhbabhcan niít. Túttimah, wã íp bícdih maáh jumnajeh, yeebdfh wã jwúhbabhcan wéi babhbiipna caá, jwiít dih ã niijíp jĩ.

Pedro ã yeeat pínahdih

Jesús ã naáwát

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30Páant ã niiját túttimah, jeémp péanit, Diosdih jwí wéi eo péanachah, Jesús jwiít dih Jerusalén túttimant ã numah bac bejper jĩ. Pánih bac bejnit, Olivo jeéboó bejni namádih ã numah bejper jĩ. 31Pánih bejna, nin pah jwiít dih ã niijíp naáwáp jĩ:

—Buu cheijeh yeéb nihat úmna, weemdfh ñi cádahbiipna caá. Jon játih Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tají: “Ovejawádih en

daonídih wã mawachah, nihat ovejawá i jweí peét bejbipna caá”, Dios ã niijná caá, naóh yapani át niij daacáp tají. * Pánihna, weemdfh ñi cádahat pínahdih wã jéihna caá. 32Obohjeéhtih, weemdfh i mao yohochah yúhna, Dios weemdfh ã jwúhbabhcan túttimah, Galilea baácna yeebdfh wã waóh bej páibiipna caá, ã niijíp jĩ. *

33—Queét nihat i cádahachah yúhna, weémboó wã cádahcan niít, Pedro ã niijíp yuh jĩ.

34—Yoobópdih meemdfh wã naóhna caá. Buu cheijeh mujbai ã ewat pínah játih bíc peihcanni láa ‘iCaandíh wã jéihcan caá!’ ma niij yeebipna caá, Jesús caandíh ã niijíp jĩ.

35—Majeéh weemdfhbat i mawachah nihna, weémboó ma niiját pah wã niijcán niít, Pedro chah ã jwúhbabhcan niijíp jĩ.

Jwiít nihatbat bíc yoobó jwí niijíp yuh jĩ.

Getsemaní pácahi jumupboó

Jesús ã úubát

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

36Olivo jeená páh laab béjnit, Getsemaní i niijní pácahi jumupna jwí juibínap jĩ.

—Conboó Diosdih úubádih wã bej jwúhchah, ninjih ñi chúud páñaá, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ

37Páant niij péanit, Pedrodih, Zebedeo ã weh chénat pahdihbat yuépbit ã numah bejper jĩ. Pánih bejnit, ded pah ã yapat pínahdih búdí jenah joinít, át jígah jwiíhip wut jĩ.

38—Túbit jígahnit, wunni pah caá wã jumup. Pánihna, yeebbát úocanjeh, ninjih ñi úubh páñaá, queétdih át niijíp wut jĩ.

39Páant niij péanit, chibít yuépbit bej, baáboó páh yoh ñajnit, “Paá, ma náahna, weemdfh ma wunat tútca bojoó. Obohjeéhtih, weém wã wunfhcah yúhna, meémboó páant ma náah yacachah, wã wun wúhbiipna caá”, Jesús Diosdih át niijíp wut jĩ.

* 26.23 Sal 41.9 * 26.28 Ex 24.8; Jer 31.31-34; Zac 9.11 * 26.31 Zac 13.7

* 26.32 Mt 28.16

⁴⁰Páant niíf úúbh péanít, Jesús queét bíc peihcannít ā bohénít í páñapboó át jwúub juyúp wut jī. Páant ā jwúub juí enechah, ũona ít chājap wut jī.

—¿Pedro, bíc horabít ũocanjeh, ma noón páicannít beé? ⁴¹Túi jáanít, Diosdih yeebdíh úúbat caá náahap, yéej chājat jenah joyátdih ní yap yohat túut niijná. Túi chājihna yuhna, jáacan, úúbhcan, páant ní jéih buujácan níít, Jesús queétdih át niijír wut jī.

⁴²Páant niíf péanít, jwúub úúbdíh bejnít, nin pah át niijír wut jī: “Paá, cáacwādih wā wun wúhat pínahdíh ma náah yacachah, wā yeejép yapíhcah yuhna, ma náahat pah weemdíh ā yapa naáh”, Diosdih át niijír wut jī.

⁴³Pánih úúbh péanít, bíc peihcannít páinít pehbboó ā jwúub juyúchah, jwúub ũona ít chājap wut jī. Túbít quíib chei jumuchah, ít jwúub úwah bejep wut jī.

⁴⁴Páant í úwuchah ennit, jwúub úúbdíh át bejep wut jī. Pánih bejnít, bíc yoobó át úúbp wut jī. ⁴⁵Pánih úúbh péanít, ā bohénít pebhna jwúub juinít, nin pah át niijír wut jī:

—¿Yeéb páantjeh ũonít, choó níít ní chājap? Páant bóojeh tigaá. Butéh yeejép wā weemdíh tewedíh juiná caá í chājap. ⁴⁶Ní jáa bojoó. Chóbe, jwí chéenwā í páñapboó jwí bejjíh. Weemdíh enfhcannít dih duó wáini ā juiná caá, queétdih Jesús át niijír wut jī.

Jesúsdi h enfhcannít caandíh í tewat

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷Páant ā niijíchahjeh, ā bohéniji Judas ā juyúp jī. Judasjeéh dawá cáacwābut í juyúp jī. Íibat naaná, máa quíitnadíhbut í bíbohó jī. Sacerdotewā í maáta, bita jwí maátatubt queétdih ít wahap tají, Jesúsdi h teonít, í pebhna í úb bejat pínah niijná. ⁴⁸Jesús pebhna í júúwát pínah játih, Judasboó queétdih nin pah átát niíf jéihya naáwáp wut jī: “Páo tíbdi h nomnit, wā úúbhni di h ní teweép”, át niijír wut jī. ⁴⁹Pánihna, jwí pebhna juinít, Judasboó Jesús pebh ā juyúp jī.

—¿Ma jum, Bohéní? niíf úúbhni t, Jesúsdi h páo tíbdi h ā nomop jī.

⁵⁰Páant ā niíf úúbhchah enna, Jesús caandíh nin pah ā niijír jī:

—Wā chéen, ma jenah joyátji pah ma chājaá, ā niijír jī.

Páant Judas ā úúbhchah ennit, Jesúsdi h tewedíh jáóhni t caandíh í tewep jī.

⁵¹Páant í tewechah ennit, bíc jwíjeéh jumni boó íbat naadíh jwáat wái úbni t, sacerdotewā í maáhdíh teo wáhníh moli chóodi h ā dúuc bóod yohop jī. ⁵²Páant ā dúuc bóod yohochah ennit, Jesús caandíh nin pah ā niijír jī:

—Míih íbat naadíh ma jwúub jwejeé.

Nihat íbat naajíh míic maonitboó íbat naajíh í wunbipna caá. ⁵³¿Nindi h ní jéihcan níít? Wā íp ā teo wáacatdi h wā úúbhchah, cien mil ángelwādih áta wah taga, weemdíh í úb bejat pínah niijná.

⁵⁴Obohjeéhtih, páant ā chājachah, ā naáwát di h naóh yapanít í niíf daacátji pah áta yapcan tagaá. Pánihna, wā íp weemdíh ā náah yacat pah, jon játih í niíf daacátji pahjeh tigaá weemdíh yapat náahap, Jesús ā niijír jī.

⁵⁵Páant niíf péanít, caandíh tewedíh juinítboodíh nin pah ā niijír jī:

—¿Núumndíh tewat pah íbat naaná, máa quíitnadíhbut úbni t, weemdíh tewedíh ní jéóhni t beé? Yeó jáap jumat pah Diosi h múboó níjeéh wā jumuchah yuhna, weemdíh ní teocap be.*

⁵⁶Obohjeéhtih, Dios naáwát di h naóh yapanít í daacátji pah buu weemdíh yapat ā náahna caá, ā niijír jī.

Páant ā yapachah enna, jwiít nihat ā bohénít jwí jweí peét bejep jī.

Judíowā í maáta Jesúsdi h í úúbh joyát

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71;
Jn 18.12-14,19-24)

⁵⁷Jesúsdi h teonitboó sacerdotewā í maáh Caifá h muuná ít úb waad béjep wut jī. Jesúsdi h naóh yacat túut niijná, áih múboó jumni míic wáacat tóli hboó sacerdotewā í maáh, caandíh nump jumni t maáta, Moisés ā wutatj di h bohénít, bita jwí maátatubt ít míic wáac

* 26.55 Lc 19.47; 21.37

juibínap wat jī. ⁵⁸Obohjeéhtih, Pedroboó Jesúsdih yuápjuh át en péenap wat jī. Pánihna, sacerdotewā ī maáfh muú wáihyat júduboojéh át waád juibínap wat jī. Pánih waád juibínit, ded pah Jesúsdih ī chājachah, jéihyat túut niijná, Pedro tuu cúut jwéejdih, muúdh wapnit bícdih, át mée chúudap wat jī.

⁵⁹Sacerdotewā ī maáta, nihat bita maáta bícdih Jesúsdih maó yohat túut niijná, yee naóh yacnit pínahdih ít bídip wat jī. ⁶⁰Obohjeéhtih, dawá yee naóhniit ī jumuchah yuhna, chénewā bíc yoobó niijnítidih ít bid juicáp wat jī.

⁶¹Maatápdih ī bidat túttimah, chénewā waád juibínit, nin pah ít níj yee naóh yacap wat yuh jī:

—Caán nin pah ā niijchah, jwí joyóp be: ‘Dioíh muúdh wā yoh beedábipna caá. Pánih yohniit, bíc peihcanni yeó jáap túttimah jáap muú wā chāj péabipna caá, páant muntih’, ā niijp be, ít niijp wat yuh jī.*

⁶²Páant ī niijchah joinít, sacerdotewā ī maáh ñah ñahniit, Jesúsdih nin pah át níj uúbh joyóp wat jī:

—¿Dépanih tigaá queétdih ma jepahcan? ¿Dedé tibeé ma yéej chāj, meemdíh páant ī níj naóh yacachah? át niijp wat jī.

⁶³Páant ā niijchah joiná yuhna, Jesús át jepahcap wat jī. Páant ā jepahcah enna, sacerdotewā ī maáh nin pah caandíh át níj uúbh joyóp wat jī:

—Meemdíh wā wutna caá. Dios ā enechah, yoobópdih jwiútdih ma naáwá. ¿Meém Dios wúuh, ā wahní Cristo níit ma jumup? át niijp wat jī.

⁶⁴—Páant ma niiját yoobópdih tigaá. Yeéb nihatdih nin pah wā naóhna caá: Weém nihat cáacwá úud jeñé Chah Wépni ā jéihyepmant bóo buwámant chúudnit, wā wutuchah, mah tólihjih wā juúub dei jūúwúchahbú, ñi enbipna caá, Jesús queétdih át niijp wat jī.*

⁶⁵Páant ā niijchah joinít, sacerdotewā ī maáh búdí át íijp wat jī. Á íijat júutna, áih jih bóo yéguet chódih át yeo wáyap wat jī. Pánih yeo wáina, ájeéh jumnitdih nin pah át niijp wat jī:

—Nin newé ‘Weém Dios wúuh caá’, ā níj yeenachah, yeéb nihat ñi joiná beé. Pánihna, bita ī naáwátdih jwí náahcan caá. ⁶⁶¿Yeéboó ded pah tigaá ñi níj jenah jof? queétdih át niijp wat jī.

—Caandíh peéh mao yohat caá náahap, ít níj jepahap wat jī.*

⁶⁷Páant niijnít, Jesúsíh móotdih cói jáhanit, téihyajíh ít póocop wat jī. Bitabat téihyajíh áih móotdih ít mawap wat jī.* ⁶⁸Pánih maonit, nin pah caandíh ít níj deoh naáwap wat jī:

—Dios ā wahní Cristo jumna, ma naáwá ¿dehe tibeé meemdíh mao? ít niijp wat jī.

Pedro ā yeeat

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

⁶⁹Páant ī chājat pónih, wáihyat júdu díitna Pedro ā mée chúuduchah, teo wáhnih ā pebh juibínit, nin pah mit níj uúbh joyóp wat jī:

—¿Meembút Jesús Galilea baácdih bóojeéh péeni nihcan níit? mit niijp wat jī.

⁷⁰—Ájeéh péeni nihcan caá. ¿Ded pah níj tigaá ma chāj? Pedro caántdih át níj yee jepahap wat jī.

⁷¹Páant niijnítjeh, tuu cúut jwéejmant bejnit, jécna át jwei béj ñuhup wat jī. Páant caánboó ā jwei ñáuhuchah, bíh wili jwuh caandíh mit enep wat jī. Pánih ennit, caanjíh jumnitdih nin pah mit niijp wat jī:

—Nin Jesús Nazaret tútchidih bóojeéh jumni caá, mit niijp wat jī.

⁷²—Dios ā enechah, yoobópdih wā naóhna caa. ¡Ma niijní newédih wá jéihcan caá! Pedro át niijp wat yuh jī.

⁷³Páant ā niiját túttimah, caanjíh ñahnitboó Pedro pebh bejnit,

—Yoobópdih meém íjeéh péeni mun tigaá. Míih wéheat Galilea baácdih moón ī wéheat pah caá ā jumup. Nihat caandíh pej jum bejnit Galilea baácdih moón ī jumuchah, meembút íjeéh jumni mun tigaá, ít niijp wat jī.

⁷⁴—Weém yeeni nihcan caá. Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. ¡Ñi niijnídih weém wá jéihcan caá! Páant

* 26.61 Jn 2.19 * 26.64 Dn 7.13 * 26.65-66 Lv 24.16 * 26.67 Is 50.6

yoobópdih wā naóhcah, iDios weemdíh ā peéh chāja naáh! āt niijíp wut yuh jī.

Páant ā niijíchahjeh, mujbai āt ewep wut jī. ⁷⁵Páant ā ewechah joinít, “Mujbai ā ewat pínah játih, biíc peihcanni láa ‘Caandíh wā jéihcan caá’, ma niijbípna caá”, Jesús ā niijátjidih āt náhninap wut jī. Pánih náhnina, bac bejnit, búdí āt juñáp wut jī.

**Maáh Pilato pebhna Jesúsdi h
ī ub bejat**

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

27 ¹Túttimah, baáb jéenechah, sacerdotewā ī maáta, jwiít judíowā jwí maáta biícđih míc wáacnit, Jesúsdi h ī mawat tútat pínahdi h īt míc wéhenap wut jī. ²Pánih míc wéhe péanit, Jesúsdi h chéonit, Maáh Pilato pebhna īt wahap wut jī. Pilato Romano maáta ī maáh waadáni jumna, jwíh baácđih moonđih wutni ā jumap jī.

Judas Iscariote ā wunat

³Judas, Jesúsdi h eníhcannitđih dúo wáinijiboó, caandíh ī mao yohat pínahdi h jéihnit, búdí āt jígahap wut jī. Pánih jígahnit, ī jīb wáhniji treinta júđunadi h sacerdotewā ī maáta, jwí maátadi hbut āt jwúbaihip wut yuh jī. ⁴Pánih jwúbaihnit, nin pah queéđdi h āt niijíp wut yuh jī:

—Weém wā túi chājcap be. Yeebđih wā dúo wáiniboó yoobópdih yéej chājcanni āt jumap taga, āt niijíp wut jī.

—Meemjéh tigaá páant mat náahap taga. Páni hna, jwíh pínah ni hcan, míh pínahjeh caá, īt niij jepahap wut jī.

⁵Páant ī niijíchah joinít, Judasboó ī wáhni júđunadi h Dioíh muúboó āt yoh waadá bojop wut jī. Pánih yoh waadá péanit, biáboó bejnit, āt míc jōp wái wunap wut jī.

⁶Páant ā yoh waadá bojniji júđunadi h ubnit, nin pah sacerdotewā ī maáta īt míc niijíp wut jī:

—Nin júđuna, cáacđih mawat náahna, jwí jīb wáhni beé. Páant ā jumuchah, Dioíh muúboó jwí jéih jwejan caá, īt niijíp wut jī.

⁷Páant niij míc wéhe péa, bac bejnit, wáam dah chājniíh baini baácđih īt jīb chājap wut jī, biámant moón caán tútchina jib junít ī wunuchah, ī yohat pínah niijná. ⁸Páant ī chājachah, caán baácđih “Meép jumni baác”, jwiít jwípi niijná caá. ⁹Páant ā yapat pínahdi h Dios naáwátđih naóh yapanit Jeremiaswā nin pah īt niij daacáp tají: “Judíowā ī maáta caandíh ī mawat pínah jīb treinta platajīh ī chājniiji júđunajeh ā jumap jī. ¹⁰Páni hna, caán jībji h wáam dah chājniíh baácđih Dios weemdíh ā wutat pah īt jīb chājap tají”, īt niij daacáp tají.*

Maáh Pilato Jesúsdi h ā uúbh joyát

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.22-28)

¹¹Páant ā chājat pónih, sacerdotewā Jesúsdi h ī ub jwabínachah ennit, Maáh Pilato caandíh nin pah āt niij uúbh joyóp wut jī:

—¿Meém yoobópdih judíowā ī maáh níit? āt niijíp wut jī.

—Ma niiját pah tigaá, Jesús āt niij jepahap wut jī.

¹²Obohjeéhtih, sacerdotewā ī maáta, jwí maáta biícđih caandíh ī jwúb naóh yacachah joiná yuhna, Jesús queéđdi h āt jepahcap wut jī. ¹³Páant ā jepahcah enna, Pilatoboó Jesúsdi h nin pah āt niijíp wut jī:

—Páant meemđih ī niij naóh yacachah, joiná yuhna, ¿queéđdi h ma jéih jepahcan níit? āt niijíp wut jī. ¹⁴Páant ā niijíchah joiná yuhna, dedé ī naóh yacatđih Jesús āt jepahcap wut jī. Páant ā jepahcah ennit, Maáh Pilato búdí āt jói wúhi bejep wut jī.

Jesúsdi h ī mao yohat tútat

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.31-19.16)

¹⁵Pascua jumap pah Maáh Pilato biíc cáac nemat muúboó jumni, cáacwā ī bacaat túatđih āpi bacanap wut jī.

¹⁶Caán láa búdí yéej chājni, chah wut yáani, Barrabás wut jumni, nemat muúboó āt jumap wut jī. ¹⁷Páni hna, dawá cáacwā ā pebhna ī jwabínachah enna, Pilato queéđdi h nin pah āt niij uúbh joyóp wut jī:

* 27.3-8 Hch 1.18-19 * 27.10 Zac 11.12-13

—¿Deddih tigaá yeebdíh wā baca wāh bí? ¿Barrabásdih ñi náah níft? ¿Jesús, Dios ā wahni Cristo ī niijnídih níft ñi náahap? āt niijíp wut jī. ¹⁸Dawá cáacwā Jesúsdih ī wefechah, sacerdotewā ī maátaboó caandíh tūbit íjina, caandíh ít mawat tútup wut jī. Pánihatdih jéihnit, Pilato cáacwādih páant āt wáhb joyóp wut jī.

¹⁹Pilato peéh chājat pínahdih naóhni chúdatdih ā chúdat pónih, ájeéh bóli papélah núojíh caandíh nin pah mit níj daác wahap wut yuh jī: “Buu chei oo júmna, caandíh búdí éum náah jumnidih wā oo júmup be. Caánboó yéej chājcani caá. Pánihna, ma mawat tútca bojoo”, mit niijíp wut jī.

²⁰Cáacwā Jesúsdih ī náahachah yuhna, sacerdotewā ī maáta Barrabásdih bacaat tútunit, Jesúsboodíh ā mao yohat tútat pínah niijná, queétdih ít jac wutup wut jī. ²¹Táttimah, cáacwādih Pilato nin pah āt jwáub níj wáhb joyóp wut jī:

—¿Deddih tigaá wā bacaat pínahdih ñi náah? āt niijíp wut jī.

—iBarrabásdih ma bacaat tútú! cáacwā ít níj jepahap wut jī.

²²—¿Páant ñi niijíchah, Jesús Dios ā wahni Cristo ñi niijnídih ded pah tigaá wā chājbi? āt niijíp wut jī.

—iCaandíh cruzboó péoh dodhnit, ma mao yohat tútú! nihat ít níj jepahap wut jī.

²³—¿Dépanihna? ¿Dedé tibeé ā yéejatji? āt niijíp wut jī.

—iCaandíh cruzboó péoh dodhnit, ma mao yohat tútú! chah ít níj ñaacáp wut jī.

²⁴Páant ī níj ñaacáchah joinít, queétdih jéih yap yohcan, chah ī íjatdíhbut enna, mah pamapdíh ubnit, nihat ī enechah, āt téih chocop wut jī. Pánih téih chocnajeh, queétdih nin pah Pilato āt niijíp wut jī:

—Nin newédih yeebjéh tigaá ñi mawat tútup. Páant ñi wutat jíib yeebdíhjuh peéh chājat ā jumú naáh. Weémbodíh peéh chājat ā wihcan níft, cáacwādih āt niijíp wut jī.*

²⁵—iCaandíh mawat jíib jwítdih, jwí jumenádihbut caán peéh chājat ā jumú naáh! nihat cáacwā ít niijíp wut jī.

²⁶Páant ī niiját táttimah, ī wutat pah Barrabásdih āt bacaat tútup wut jī. Obohjeéhtih, Jesúsboodíh áih soldadowādih āt ub bejat tútup wut jī, caandíh páinit, cruzboó péoh dodhnit, ī mao yohat pínah niijná.

Soldadowā Jesúsdih yeejép ī deoh naawát

²⁷Pánih ub bejnit, Pilatoíh mué díftna Jesúsdih ít ub waad béjep wut jī. Pánih ub waad béjnit, caanjíh wapnit soldadowā Jesús pehb ít ñuh púada bojop wut jī. ²⁸Pánih ñuhna, Jesúh yégueh jih bóo chóodih too dagnit, maáh ā dawát pah jígohni duuni chóodih caandíh ít yacap wut jī. ²⁹Maáh ā dawát júdu pah chājnit, óot pihdih péeb wao péanit, Jesúh wao dáhdih ít yacap wut jī. Maáh ā wépat pah ā jútat pínah máa doóbhdih áih jéihyepmant bóo téihyajíh ít tewat tútup wut jī. Pánih chāj péanit, maáhdih ípí chājat pah ā pehb ít bódícha caj yoh ñajap wut jī. Pánih bódícha caj yoh ñajnit, nin pah caandíh ít níj dehwep wut jī:

—iMa tái jumú, judíowā ī maáh! ít niijíp wut jī.

³⁰Páant níj deoh, caandíh cói jáhana, ā bíbohni máa doóbhdih jwáub ubnit, caán doóbhjíh áih wao dáhdih dawá láa ít puñup wut jī. ³¹Pánih deoh naóh péa, ī yacniji yéguehdih too dagnit, áih yéguehdihjuh ít jwáub yacap wut jī, páant muntih. Pánih yac péa, cruzboó péoh dodhnit, mao yohat tút niijná, caandíh ít ub bac bejep wut jī.

Jesúsdih cruzboó péoh dodhnit, ī mawat

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³²Ī mao yohat pínah jeéboó ub bejna, Simón, Cirene baácđih bóodih ít jwáááp wut jī. Pánih jwááhnit, caandíh Jesúh cruzdih ít bewat tútup wut jī.

³³Pánih bejnit, Gólgota wūt jumupna ít jwáínap wut jī. “Gólgota”, niijná, “Wao

* 27.24 Dt 21.6-9

iidíp jeé”, niijná it chājap wut jī. ³⁴Pánih caanná jwáibnit, bijnijih widnit, ī ub bejni jiwá iguñh macdih Jesúsdiñ it tóihyop wut yuh jī. Obohjeéhtih, baini déeb joinítjeh, át bahbcap wut jī.

³⁵Caandih cruzboó it péoh dodhdop wut jī. Pánih péoh dodh péanit, áih yégueh chóojidih “¿Defñ tigaá ã jumbi?” míc niijnit, tñhwat júdnabitjih it yoh tñhwip wut jī.* ³⁶Pánih chāj péanit, pái chéúdnit, caandih it wapap wut jī, bita caandih ī ub bejcat pínah niijná. ³⁷“JESÚS JUDÍOWÁ Ī MAÁH CAÁ”, bita ĩ niñj daacniji naadh Jesús wao cháñ cruzdih soldadowá it nah péoh búudhdop wut jī.

³⁸Chénewá ñumñitdihbut mao yohat túut niijná, biñh cruznadh Jesús pebh it péoh dodhdop wut jī. Biñdih ā jéihyepmant bóo búwámant, biñdih ā wáyámant bóo búwámant péoh dodhñit, queét tac yoób Jesúsdiñ it péoh dodhdop wut jī. ³⁹⁻⁴⁰Cruz pebh en yap bejnit, Jesúsdiñ nin pah yeejép it niñj deoh naáwáp wut jī:

—iEneéh búca! ¿Dioñh muúdh yohñit, biñ peihcanni yeó jáap túttimah, meém caán muúdh jwáub chājñi pínah niñt? Pánihni jumna, Dios wááh yoobát jumna, wñcat túut niijná, caán ĩ péoh dodhdopmant meemjéh ma dei júúwá, it niñjip wut jī.*

⁴¹Sacerdotewá ĩ maáta, Moisés ā wutajdih bohénit, jwí maátabut biñ yoobó it deoh naáwáp wut jī.

⁴²—Bitadh tái teo wáacni jumna yuhna, caanjéh ā jéih míc teo wáaccan caá. ‘Judíowá ĩ maáh caá’, niijná, caán mícjeh ā dei júúwáchah enna, caandih jwí jepahbipna caá. ⁴³Weém Dios wááh caá. Caandih wá tái jenah joiná caá’, ā niñjít jīb, Dios caandih oina, ā tái uba naáh, it niñjip wut jī.*

⁴⁴Ájeéh ĩ péoh dodhñit ñumñitbut biñ yoobó caandih it deoh naáwáp wut jī.

Jesús ā wunah

(Mr 15.33-41; Lc 8.2-3; 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵Jesús cruzboó ĩ péoh dodhñi ā ñhuchah, yeó jáap tac yoób ā dupúáh

bejep jī. Nihat baác dupániji, biñ peihcanni horas túttimah, ā jwáub baáb jwáub bejep jī, páant muntih. ⁴⁶Páant ā jwáub baabát pínah jáñitbit, Jesús nin pah át wép niñj ñaacáp wut jī: “Elí, Elí, ¿lemá sabactani?” niijná, “¿Wíih Dios, wíih Dios, dépanih tigaá weemdh ma éemp bej?” Jesús át niñj ñaacáp wut jī.*

⁴⁷Páant ā niñjíchah joinít, biquína caanjih ñhñit nin pah it míc niñjip wut jī:

—Dios naáwádh naóh yapani Elíasjidiñ bidna caá ā chājap, it niñjip wut jī.

⁴⁸Biñ tjeéh jumni ñáo ñah bejnit, páab chuí déedih ubnit, bijni jiwá iguñh macdih báah, máa doóbh yapatdih chéu búudh, júut ñahanit, Jesúsdiñ át wái nomat túutp wut yuh jī.* ⁴⁹Obohjeéhtih, wái nomat túutnidih bita nin pah it niñjip wut jī:

—iÁ jumna naáh! Elíasji nindih teo wáacadiñ ā júúwáchah, jwí en jwáh jíñh, it niñjip wut jī.

⁵⁰Páant ĩ niñjít túttimah, túbit ñaacñit, Jesús át wunah bejep wut jī. ⁵¹Páant ā wunuchahjeh, Dioñh muú diñtboó ĩ jáh yaññi búdí wáupni chóo yeo dei bejna, chéne chóo pah át chāwáp wut jī. Pánihat pónih, baác búdí méména, jee dáña át pah bejep wut jī.* ⁵²Pániñhichah, cáacwáñh bácahjidiñ ĩ yohopji jeéboó ā búuh bejchah, Diosdiñ jepahñitji jwáub boo pud júóhñit, dawá it bacap wut jī.

⁵³Pániñna, Jesús ā boo pud júúwát túttimah, Jerusalén tútchina ĩ jwáub waad béjchah, dawá queédh it enep wut jī.

⁵⁴Páant baác méméatdih nihat biñh ā yapachah enna, Jesúsdiñ wapñit soldadowá ĩ maáh, ájeéh jumñitbut búdí ñumñit, nin pah it míc niñjip wut jī:

—iYoobópdih nin Dios wááh tigaá át jumap! It niñjip wut jī.

⁵⁵Chibit yuápbít dawá yaádhbut it en ñhup wut jī. Queét yaádh jwiñt biñdih Galileamant júóhñit, Jesúsdiñ teo wáacñitji it jumap wut jī. ⁵⁶Ijeéh jumñit, Mágdala tútchidih bóli María, biñh wili

* 27.35 Sal 22.18 * 27.39-40 Sal 22.7; 109.25; Mt 26.61; Jn 2.19 * 27.43 Sal 22.8
* 27.46 Sal 22.1 * 27.48 Sal 69.21 * 27.51 Ex 26.31-32; 2Cr 3.14

Maríabut mit jumup wut jī. Caánt José, ā úd Santiago ī ín mit jumup wut jī. Bihí wili Zebedeo ā weh ín mit jumup wut jī. Queét biíc peihcannit yaádh ít jumup wut jī.*

Jesúh báhahjidih ā yohat

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷Jesús ā wunat túttimah, caan chéyeh tóo nāh jūúwát pínah játih, José, Arimatea tútchidih bóo, Jesúsdih jepahni, áih báhahjidih ub deyanit, yohat tútut niijná, cruzboó át juibínap wut jī. ⁵⁸Caanjíh jumniiji Pilatodih uúbádh át bejep wut jī. Páant ā uúbáchah joinít, Jesúh báhahjidih Pilato áih soldadowádh caandíh át wúhat tútut wut jī. ⁵⁹Páant ā jepahachah joinít, José cruz jumupna jwúub juibínit, Jesúh báhahjidih ub deya, lino wát jumni quei wíhcanni yégueh chóojíh át pinip wut jī. ⁶⁰José ā wunuchah, caandíh ī yohat pínah jeé ítdih átát baadát tútut wut jī. Caán ítdihjeh Jesúh báhahjidih át yohop wut jī. Páant ā yohat túttimah, caandíh nemat tútut niijná, caán ítdih waadápboó búdí jeé júdúdh tóo pútú bejnit, caán ítdih át nemep wut jī. Pánih nem péanit, áih munná át jwúub bejep wut jī. ⁶¹Páant ā chájachah, Mágdala tútchidih bóli María, bihí Maríabut caandíh ā yohatji jeé íit pebh it en chúudup wut jī.

Jesúh báhahjidih ā yohniji ítdih soldadowā ī wapat

⁶²Ā wunniji yeó jáap, chooát yeó jáap pínah jwípi ámohni yeó jáap ā jumup jī. Túttimah bóo yeó jáapdhíh sacerdotewā ī maáta, fariseowábut Maáh Pilato pebhna bejnit, nin pah ít níj uúbup wut jī:

⁶³—Maá, caán yeeniboó jwíjeéh jum jwuhna, ‘Wunna, biíc peihcanni yeó jáap túttimah wā jwúub boo pud jūúwápna caá’, ā niijátjidih jwí náhnina caá.*

⁶⁴Pánihna, caandíh ī yohopji jeé ítdih biíc peihcanni yeó jáapna ā nematdih míh soldadowádh ma túi wapat tútut, ā bohénit áih báhahjidih ī nuumcát pínah niijná. Pánih nuumnít, cáacwádh ā boo

pud jūúwátdih ita naóh tagaá. Pánih naóhna, Jesús ā jwíh yeeatji chah ī péo yee naáwát áta jum tagaá, Pilatodih ít niijp wut jī.

⁶⁵Páant ī niijchah joinít, Pilato nin pah át níj jepahap wut jī:

—Biquína soldadowádh numah bejnit, yeebhéh ní jéhyat pah caán ítdih nemnit, queétdih ní túi wapat tútut, Pilato át niijp wut jī. ⁶⁶Páant ā niijchah joinít, soldadowádh numah bej, caán ítdih José ā nemniji jeé júdúdh buujacán nah chéonit, soldadowádh ít wapat tútut wut jī. Pánih cháj péanit, queét maáta ít jwúub bejep wut jī.

Jesús ā boo pud jūúwát

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

28 ¹Jwiít judiowā jwí chooát yeó jáap túttimah bóo yeó jáap ā baáb jéenechah, Mágdala tútchidih bóli María, bihí wili Maríabut Jesúh báhahjih José ā yohopji jeé íitboó enedih ít bejep wut jī. ²Páant caanná ī juibínachah, Dioh ángel jeámant ā dei jūúwáchah, baác búdí át méménap wut jī. Pánih dei jūóhnit, José ā nemniji jeé júdúdh pátú dodhnit, caanjíh át chúudup wut jī. ³Caán ángel wedoát pah jígohni ā jumachah, áih yéguehbat túi yeh iigní át jumup wut jī. ⁴Pánihna, caandíh enna, caán jeé ítdih wapnit soldadowā búdí umna, méménit, wunnit pah ít buug nájap wut jī. ⁵Caanjíh chúudni ángel queét yaádhdhíh nin pah át niijp wut jī:

—iNí umca bojoó! Cruzboó ī péoh dodh ma yohniji Jesúsdih ní bidatdih wā jéihna caá. ⁶Obohjeéhtih, ninjīh ā wihcan caá. Ā niijátji pah jáantjeh ā boo pud jūúwáp be. Ā lajapjiboó ní en jūúwá. ⁷Caandíh en péanit, waicanjeh ā bohénitjidih nin pah ní níj naóhbi jwuhú: ‘Jesús át boo pud jūúwáp tabeé. Galilea baácna yeebdíh waóh bej páina caá ā chájap. Caanná bejnit, caandíh ní enbipna caá’, queétdih ní niijí. Páant beé yeebdíh níj naáwádh wā jūúwáp be, ángel queét yaádhdhíh át niijp wut jī.

* 27.55-56 Lc 8.2-3 * 27.63 Mt 16.21; 17.23; 20.19; Mr 8.31; 9.31; 10.33-34; Lc 9.22; 18.31-33

⁸Páant ā niijíchah joinít, queét yaádh yohopji jeé ítmant íť nāo jwáub bejep wut jī. Pánih nāo jwáub bejnit, úmna yuhna, búdí wēinit, ā bohénitjidih naáwádih íť bejep wut jī. ⁹Páant í bejchah, Jesús jwáh queét yaádh dih át jígohop wut jī.

—¿Ní jūóhca beé? át niijíp wut jī.

Páant ā niijíchah joinít, áih jítcha pebh páah yoh nájnit, áih wúudih pin teonit, caandíh íť weñep wut jī. ¹⁰Páant í chájachah enna, queét yaádh dih nin pah át niijíp wut jī:

—Ní úmca bojoó. Wā úudwā panihnitdih nin pah ní niij náóhbi jwuhúú: ‘Wáicanjeh nin tútchimant bacnit, Galilea baácna ní bejeé. Caánboó Jesúsdih ní jwááhhipna caá’, queétdih ní niijí, Jesús át niijíp wut jī.

Wapnit soldadowā ded pah í yapatjidih í naáwáp

¹¹Queét yaádh tútchina í jwáub bejat pónih, biquína caán ítdih wapnit soldadowáboó sacerdotewā í maáta pebhna íť bejep wut jī. Í pebhna juibínit, ded pah í yapatjidih queétdih íť naáwáp wut jī. ¹²Páant í naáwáchah joinít, caán ā yapatjidih míc wéheat tút niijná, jwí déewā maátadhít íť míc wáacat tútup wut jī. Pánih míc wéhe péanit, queét soldadowádih búdí íť jíib chájap wut jī, ded pah ā yapatjidih yooópdih íť naóhcat pínah niijná. ¹³Pánih jíib chájnit, nin pah queétdih íť niij wutup wut jī:

—Bitádih nin pah ní niijí: ‘Chei jwí úwat pónih, ā bohénitjiboó jūóhniit, áih bácahjídih íť nūmúp tabe’, ní niijí. ¹⁴Páant ā yapatji doonádih Maáh Pilato ā joyóchah, jwiítboó caandíh jwí ámoh naóhhipna caá, yeebdíh ā péeh chájcat pínah niijná, soldadowádih íť niijíp wut jī.

¹⁵Páant í niijíchah joinít, í jíib chájatdih úbnit, í niijátji pah soldadowā íť naóh peetép wut jī. Páant í niij naáwáchah joinítji, buú láabúť páantjeh nihát jwí déewā í yee naáwátjidih íť jénah joiná yuh caá.

Jesús ā bohénitjidih ā pée wutat

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶Queét yaádh tútchina juibínit, Jesús ā niiját tútatji pah jwiít ā bohénitjidih íť naóh yapanap jī. Páant í naóh yapanachah joinít, jwiít once ā bohénitji Galilea baácna bejnit, Jesús jwiít dih ā bejat túatnji jeená jwí juibínap jī.*

¹⁷Pánih caanná juibínit, Jesúsdih ennit, Dios wúúh ā jumatdih jéihna, caandíh jwí weñep jī. Obohjeéhtih, biquína jwíjeéh jumnit “¿Yooópdih Jesúskeh níit?” íť niij jénah joi jwáhup tají. ¹⁸Jwí pebh jainít, Jesús nin pah jwiít dih ā niijíp jī:

—Nihat wépatdih wā íp weemdíh ā wúhup be. Páant ā wépat wúhni jumna, nihát jeáboó jumnit, nihát nin baácboó jumnitdihbut watni wā jumna caá. ¹⁹Pánih wépní jumna, nin pah yeebdíh wā naóhna caá: Wíih túini doonádih nihát baác dih moondíh ní túi naáwá, jepahnit, weemdíh í túi péeat pínah niijná. Páant í jepahachah ennit, wā íp ā wépatjéh, wā wépatjéh, Túini Espíritu ā wépatjéhbut queétdih ní daabánaa.* ²⁰Páant ní daabánitdih ní túi bohénaá, yeebdíh nihát wā wutatjidih queéťbut í jepahat pínah niijná. Páant ní chájachah, yeó jáap jumát pah púúú péeni yeó jáapna páantjeh níjeéh wā jumbipna caá. Páant wā naáwát dih ní túi náhninaá, Jesús jwiít dih ā niijíp jī.

Páant bóojeh tígaa weém Mateo wā daacát.

* 28.16 Mt 26.32; Mr 14.28 * 28.19 Hch 1.8